Pregled dinamike i strukture migracija iz sjeverne Afrike u Europsku uniju

Vukelić, Viktor

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:163877

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economcs & Business Zagreb

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Ekonomija

PREGLED DINAMIKE I STRUKTURE MIGRACIJA IZ SJEVERNE AFRIKE U EUROPSKU UNIJU

Diplomski rad

Viktor Vukelić

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Ekonomija

PREGLED DINAMIKE I STRUKTURE MIGRACIJA IZ SJEVERNE AFRIKE U EUROPSKU UNIJU

OVERVIEW OF THE DYNAMICS AND STRUCTURE OF MIGRATION FROM NORTH AFRICA TO THE EUROPEAN UNION

Diplomski rad

Student: Viktor Vukelić
JMBAG studenta: 0067528220
Mentor: doc. dr. sc. Valentina Vučković

Zagreb, rujan 2020.

SAŽETAK RADA

Cilj ovog diplomskog rada je dati pregled dinamike afričko-europskih migrantskih ruta u zadnjem desetljeću te na osnovi dostupnih statističkih podataka analizirati postojeće i buduće trendove na promatranim migrantskim rutama. Pritom su korištene metode deskripcije, kompilacije, komparacije, analize i sinteze, indukcije i dedukcije te kvantitativne metode u sklopu obrade statističkih podataka. Neki od iskorištenih sekundarnih izvora podataka su baze podataka Eurostata, International Organization for Migration (IOM) i The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Unatoč uvjerenju kako su afričke migracije stihijske u naravi i izvanredne u odnosu na one u ostatku svijeta, moderan teorijski okvir nudi kvalitetniju sliku motivacija afričkog stanovništva na migraciju te identifikaciju relevantih *push* i *pull* faktora. Većina afričkih migracija, posebno onih usmjerenih prema Europi, motivirana je željom za obrazovanjem, obiteljskim i poslovnim motivima, a ne oružanim sukobima ili nestašicama hrane ili pitke vode. Naime, *push* faktori, bilo oni socio-političke, ekonomske ili ekološke naravi ne mogu biti glavni argument u objašnjenju afričko-europskih migracija. Konstantan pritisak na povećanje direktnih stranih investicija u zemlje afričkog kontinenta je, u najmanju ruku, nedostatni alat za usporavanje migracija te je, s obzirom na puno veći pozitivni učinak radničkih doznaka emigrantskog afričkog stanovništva, krivo identificirani indikator i alat u makroekonomskim težnjama za razvojem zemalja afričkog kontinenta. Europska javnost se ne osjeća ugodno sa sve većim brojem stranih imigranata, što stvara pritisak na kreatore politika te institucije EU da razmišljaju dugoročno i kreiraju robusni sustav koji će se moći nositi sa sadašnjim i budućim pritiscima na vanjske granice EU.

Ključne riječi: afrička imigracija, faktori afričkih migracija, migrantski tokovi, EU imigrantska politika.

ABSTRACT

The aim of this thesis is to give an overview of the dynamics of African-European migrant routes in the last decade, and on the basis of available statistics to analyze existing and future trends in the observed migrant routes. Scientific methods used in the thesis include: description, compilation, comparison, analysis and synthesis, induction and deduction, and quantitative methods used in the processing of statistical data. Some of the secondary sources used are Eurostat databases, the International Organization for Migration (IOM) and The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). Despite the belief that African migrations are spontaneous in nature and extraordinary compared to those in the rest of the world, the modern theoretical framework offers a better picture of the motivations of the African population to migrate and the identification of relevant push and pull factors. Most African migrations, especially those directed towards Europe, are motivated by a desire for education, family and business motives, rather than armed conflicts or shortages of food or drinking water. Namely, push factors, be they socio-political, economic or environmental in nature cannot be the main argument in explaining African-European migration. The constant pressure to increase foreign direct investment in the countries of the African continent is, to say the least, an insufficient tool for slowing down migration, and given the much greater positive effect of remittances of the African immigrant population, it is a misidentified indicator and tool in macroeconomic developmental aspirations for African countries. The European public does not feel comfortable with the growing number of foreign immigrants, which puts pressure on policymakers and EU institutions to think long-term and create a robust system that can cope with current and future pressures on the EU's external borders.

Keywords: African immigration; African migration factors; migration flows, EU imigration policy.

SADRŽAJ

Sažetak rada 5
abstract 6
1. Uvod 1
1.1. Predmet i ciljevi rada 1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka 2
1.3. Sadržaj i struktura rada 2
2. Globalizacija i migracije 3
2.1. Teorijski okvir 3
2.2. Pregled globalnih migracijskih trendova 5
2.3. Faktori migracija 10
2.3.1. Socio-politički faktori 10
2.3.2. Ekonomski faktori 11
2.3.3. Ekološki faktori 12
3. Razlozi afričkih migracija 16
3.1. Dosadašnja dinamika afričko-europskih migrantskih ruta 16
3.2. Faktori afričkih migracija 29
3.3. Sentiment stanovništva EU prema migracijama 42
3.4. Politika institucija EU 44
3.4.1. Pravna stečevina 44
3.4.2. Politika u praksi 46
4. Studije slučaja afričko-europskih migrantskih tokova 49
4.1. Tokovi prema Španjolskoj 49
4.2. Tokovi prema Francuskoj 53
4.3. Tokovi prema Italiji 57
5. Zaključak 62
POPIS LITERATURE 63
POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA 68

1. UVOD

1.1. Predmet i ciljevi rada

Regionalne nestabilnosti u Africi posljednjeg desetljeća dovele su do znatnog povećanja migracija te su naglasili problematiku učinka istih na države Europske Unije (EU). Stihijske migracije pogođenog afričkog stanovništva predstavile su novi problem europskim institucijama i donositeljima odluka kojeg će morati rješavati u bliskoj i daljoj budućnosti. Migracije stanovnika sjeverne Afrike u Europu odvijaju se već nekoliko desetljeća, čemu su uvelike doprinijeli sukobi i nasilje u sjevernoj Africi, ali i u ostalim afričkim regijama.

Navedena situacija doprinijela je razvoju nesigurnosti među građanima EU. Rezultati istraživanja iz 2016. godine, provedenog od strane *Pew Research Centra* koje je ispitalo mišljenja građana EU o povezanosti imigracijske krize s prijetnjom terorizma, pokazali su da u osam od deset zemalja članica EU, pola ili više ispitanika vjeruje da dolazak imigranata povećava mogućnost novih terorističkih napada u vlastitim zemljama (Wike, et al., 2016). Također, mnogi su zabrinuti da će novopridošle izbjeglice biti ekonomski teret, pri čemu pola ili više ispitanika u pet zemalja članica EU imaju mišljenje da će izbjeglice uzeti poslove i/ili socijalne naknade domaćem stanovništvu. Strahovi koji povezuju zločine s izbjeglicama su prisutni u puno manjoj mjeri, makar gotovo polovica ispitanika u Italiji i Švedskoj vjeruju da su izbjeglice sklonije zločinima, nego li druge društvene skupine (Wike, et al., 2016). Novo istraživanje *Pew Research Centra* iz 2018. godine, pak navodi da je javnost diljem EU podijeljena oko pitanja povećavaju li imigranti rizik od terorizma. Javnost u Francuskoj i Španjolskoj vjeruje da imigranti ne povećavaju rizik od terorizma u zemlji, za razliku od većine u šest europskih država - Mađarskoj, Grčkoj, Italiji, Švedskoj, Njemačkoj i Nizozemskoj. Pogledi su podijeljeni i u Velikoj Britaniji. U Poljskoj, polovina (52%) javnosti smatra da imigranti povećavaju rizik od terorizma, dok 28% smatra da imigranti ne povećavaju rizik od terorizma. Pritom je značajan udio ispitanika u Poljskoj (19%) odbio odgovoriti na to pitanje (Gonzalez-Barrera & Connor, 2019). Zbog takvih mišljenja važno je istražiti temeljne razloge migracija, sam proces afričko-europskih migracija te dinamiku i dugoročnu perspektivu ovog procesa.

Cilj ovog diplomskog rada je dati pregled dinamike afričko-europskih migrantskih ruta u zadnjem desetljeću te na osnovi dostupnih statističkih podataka analizirati postojeće i buduće trendove na promatranim migrantskim rutama. Faktori koji će se uzeti u obzir su primjerice promjene u političkoj (ne)stabilnosti zemalja afričkog kontinenta (gledano kroz posljedice

oružanih sukoba) te rasta i razvoja gospodarstva afričkih zemalja. Uz dinamiku postojećih migrantskih ruta, bitno je i promotriti nacionalnu strukturu migranata gdje god je to moguće te ustvrditi postoji li neka dominantna migrantska skupina. Konačno, raspravit će se i potencijalni učinak migracija na EU, s posebnim naglaskom na postojeće akcije i politike institucija EU na opisanu dinamiku migracija.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Pri izradi rada korištene su slijedeće metode znanstvenog istraživanja: metode deskripcije, metode kompilacije, metode komparacije, metode analize i sinteze, metode indukcije i dedukcije te kvantitativne metode u sklopu obrade statističkih podataka. Neki od sekundarnih izvora podataka koji će se koristiti su: baze podataka Eurostata, International Organization for Migration (IOM) i The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), znanstveni i stručni radovi na temu afričko-europskih migracija te novinski članci i publikacije o relevantnim događajima vezanim za ovu temu.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u pet poglavlja. Sastoji se od uvoda te središnjeg dijela rada koji je raščlanjen na poglavlje o globalizaciji i migracijama, poglavlje o razlozima afričkih migracija i poglavlje koje sadrži studije slučaja afričko-europskih migrantskih tokova. U posljednjem poglavlju, odnosno zaključku, sumiran je sadržaj središnjeg dijela rada te su ponovljeni glavni zaključci proizašli iz analize.

U prvom poglavlju središnjeg dijela rada „Globalizacija i migracije“ daje se teorijski okvir te su pobliže obrađene teme poput globalnih migracijskih trendova u posljednjem desetljeću te faktora koji uzrokuju globalne migracijske trendove. U drugom poglavlju središnjeg dijela rada pod naslovom „Razlozi afričkih migracija„ daje se pregled dosadašnje dinamike afričko-europskih migrantskih ruta u posljednjem desetljeću, nakon čega se obrađuju razlozi specifično afričkih migracija, sentiment stanovništva EU prema migracijama te naposljetku dajemo bliži pregled politika institucija EU prema problemu afričko-europskih migracija. U četvrtom poglavlju diplomskog rada naziva “Studije slučaja afričko-europskih migrantskih tokova“ pobliže analiziramo dinamiku migrantskih tokova prema Španjolskoj, Francuskoj te Italiji, kao glavnim odredištima afričkih migranata. Na kraju diplomskog rada sadržan je popis literature te popis slika i tablica korištenih u radu.

2. GLOBALIZACIJA I MIGRACIJE

2.1. Teorijski okvir

Kako bi se ponudila kvalitetna analiza situacije potrebno se prvo upoznati s teorijskim spoznajama migracija proučavajući dosadašnje relevantne znanstvene radove i ostale izvore. Migracije (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020) se dijele na stalne ili privremene, dok se redovita dnevna ili tjedna migracija, te odlazak iz mjesta boravka u drugo mjesto na rad, nazivaju cirkulacijom. Nadalje, prema tome jesu li unutar državnih granica ili izvan njih, razlikujemo vanjske i unutarnje migracije. Nadalje, migracije mogu biti organizirane ili stihijske, dobrovoljne ili prisilne. Osnovne su sastavnice migracije imigracija ili useljavanje i emigracija ili iseljavanje. U ovom radu proučavamo migracije s težištem na one stalne i vanjske (prekogranične). Ponekad su stihijske, a ponekad djelomično organizirane uz pomoć kriminalnih krijumčarskih ruta ili programa za imigracije ili azil koje nude zemlje članice EU. Ne dijelimo ih na dobrovoljne ili prisilne jer one dramatično variraju o socio-ekonomskoj situaciji određenih zemalja i regija, ali ćemo u nastavku rada proučiti tzv. *push* i *pull* faktore afričko-europskih migracija pa time i žarišta prisilnih stalnih, vanjskih migracija afričkog kontinenta.

Opće prihvaćen teorijski pogled na specifično afričko-europske migracije te općenito na jug-sjever migracije, je onaj koji opisuje ove migracijske trendove kao posljedice razvojnog neuspjeha južnih zemalja (Bakewell, 2008). Temeljeno na idejama kako je siromaštvo i dohodovni jaz između siromašnih i bogatih država korijen migracijskih sila, i suočeni s neučinkovitošću pojačanih graničnih kontrola, često predlagano rješenje koje se nudi je stimulacija razvoja u zemljama emigracije kroz programe pomoći, pojačane trgovine ili priljevom radničkih doznaka iz inozemstva (De Haas, 2007). Ideja da je većina afričkih migracija u stvari motivirana siromaštvom, ignorira dokaze da je demografska i ekonomska tranzicija te razvoj u siromašnim zemljama općenito povezana s povećanjem, te manje sa smanjenjem mobilnosti i migracija kao i da je povezanost između razvoja i migracija temeljito ne-linearna (Flahaux & De Haas, 2016).

Već u djelu *The Hypothesis of the Mobility Transition* (Zelinsky, 1971) argumentira se da proces modernizacije i ekonomskog razvoja povijesno dovodi do povećane migracije selo-grad te potom, pojačane emigracije. Kada društvo postane bogatije, obujam emigracije se smanjuje, a dolazi do povećane imigracije, što pak vodi k tranziciji mobilnosti ili migracije. Tijekom tog procesa, države postepeno prelaze iz neto emigrantskih država u neto imigrantske. Ova ideja o „teoriji migracijske tranzicije“ kasnije je dodatno razvijena (De Haas, 2010; Martin & Taylor,

1996; Skeldon, 1997) te empirijski testirana koristeći povijesne (Hatton & Williamson, 1998) i suvremene (Clemens, 2014; Czaika & De Haas, 2012; De Haas, 2010) izvore podataka (Flahaux & De Haas, 2016).

U praksi, većina migranata ne migrira iz najsiromašnijih u najbogatije zemlje, a najsiromašnije zemlje u pravilu imaju niže razine emigracije, nego zemlje srednjeg ili visokog dohodovnog razreda. Razvojni procesi tipično šire pristup materijalnim resursima, društvenim mrežama, obrazovanju, medijima i znanju općenito. Također, poboljšanja infrastrukture i prijevoza koji prate razvoj infrastrukture, čine putovanja jeftinijima i manje rizičnima što omogućava migracije na veće udaljenosti. Iako siromašni ljudi također migriraju, oni to uglavnom rade rjeđe i na manje udaljenosti. To također objašnjava zašto su stručni i relativno bogatiji ljudi iznad očekivanja prisutni u udjelima međunarodnih migranata koji putuju na veće udaljenosti (Flahaux & De Haas, 2016).

Kada društvo postane bogatije, više ljudi može zamisliti svoju budućnost unutar granice vlastite zemlje i vjerojatnost emigracija opada. Ipak, bogata društva ostaju visoko mobilna i sklona migracijama. Ovo je djelomično povezano s visokim stupnjem obrazovanja i karijerne specijalizacije te sveukupne organizacijske kompleksnosti modernih društva koja zahtijevaju od ljudi da se sele unutar i preko granica vlastite zemlje kako bi ispunili osobne želje na tržištima rada i na društvenom planu. Time visoko kvalificirani radnici migriraju češće i na veće udaljenosti. Ovaj zaključak pokazuje kako je iluzorno razmišljati kako su veliki migracijski trendovi privremeni i da će, kada se postigne jednako iluzorna ravnoteža, prestati kao što nas na taj zaključak navodi konvencionalni *push-pull* model predviđanja (Flahaux & De Haas, 2016).

Tempo i smjer globalizacije je samo jedan od nekoliko trendova i sila koje utječu na kretanja stanovništva. Globalni i regionalni demografski trendovi, posebno regionalni porasti i smanjenja broja stanovništva te brzina urbanizacije, stanje globalnog gospodarstva, broj i intenzitet regionalnih, međudržavnih i intra-državnih sukoba te utjecaj klimatskih promjena su također važni čimbenici koji utječu na stanje globalnog kretanja stanovništva.

Unatoč tome što se malo tko ne slaže s hipotezom kako je globalizacija dovela do značajnog smanjenja globalne nejednakosti u bogatstvu i kvaliteti života između globalnog sjevera i globalnog juga, svejedno postoji sumnja kako je iz navedenog procesa izostavljena značajna društvena skupina, tzv. „gubitnika“ globalizacijskog procesa. Globalizacija je dislocirala milijune ljudi i pokrenula domino efekt društvenih kretanja koje je teško kontrolirati. Navedeni

problem predstavlja značajni politički izazov nacionalnim državama koje često više ne mogu upravljati time tko prelazi njihove granice, bilo radi toga što su u nemogućnosti provoditi imigracijske zakone ili radi manjka političke volje da to učine (Dakos, 2017).

2.2. Pregled globalnih migracijskih trendova

Događaji posljednjeg desetljeća naglasili su problematiku ljudskih migracija te europskim institucijama i donositeljima odluka predstavili novi izazov kojeg će morati rješavati u bliskoj i daljoj budućnosti. Takva situacija je lako predvidljiva zbog sporog rasta i razvoja zemalja afričkog kontinenta u kombinaciji s visokim stopama nataliteta. Visoke stope siromaštva te političke i gospodarske nestabilnosti u kombinaciji s razvojem infrastrukture (primarno internetske) omogućili su razvoj ljudskih migrantskih tokova prema Europi u većem volumenu i kompleksnosti nego dosad zabilježeno u novijoj europskoj povijesti.

Važnost razvoja novih tehnologija, posebno onih telekomunikacijskih, naglašava Schapendonk (2018) kroz svjedočanstva afričkih imigranata, te u okviru jednog navodi kako je olakšan pristup brzog i jeftinog transporta između zemalja omogućio imigrantima da pri dolasku u Europu potraže optimalno mjesto života nakon prikupljanja prvotne dokumentacije u Italiji (Schapendonk, 2018).

S porastom globalne populacije s 3.7 milijardi u 1970. na 7.2 milijardi ljudi u 2017. godini, globalizacija, ekonomska nejednakost i demografske promijene doprinijele su veličini migracijskih tokova, većinom s juga na sjever. Danas je Europa suočena izazovima i posljedicama u zonama konflikta koje su širom raširene na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi, te s nekoliko nestabilnih država, rastom populacije, rastućim stupnjem urbanizma i velikim ekonomskim nejednakostima u subsaharskoj Africi i južnoj Aziji (Dakos, 2017).

Posljedično, Europa je trenutno suočena sa znatnim ekonomskim i političkim izazovima poput nadgledanja i zaštite svojih granica, upravljanja migrantskim tokovima, privlačenja stručnog kadra kako bi odgovorila na svoje ekonomske potrebe, upravljanja tenzijama između različitih imigrantskih skupina (posebno muslimanskim) i domicilnog stanovništva s ciljem zaštite društvene kohezije i stabilnosti te integracije tih imigrantskih skupina do najveće moguće mjere (Dakos, 2017).

Doduše, pred donositeljima odluka, znanstvenom zajednicom i šire, postavljene su mnoge prepreke kvalitetnog odgovora na navedenu migrantsku problematiku. Jedna od takvih prepreka je (ne)dostupnost kredibilnih podataka. U izvještaju objavljenom 2018. godine, konzultantska

kuća *McKinsey & Company* navela je neke od njihovih najznačajnijih nalaza o izvorima podataka globalnih migrantskih trendova i opće migrantske situacije (McKinsey & Company, 2018). Navedeno je da je u posljednjim godina primijećen porast poziva znanstvene zajednice za poboljšanjem podataka o međunarodnim migracijama, ali da je dostupnost relevantnih, visokokvalitetnih podataka o migraciji i dalje ograničena. Također, donositelji odluka traže jasan uvid u opipljive rezultate koje bi mogli očekivati te koje moguće probleme mogu riješiti ulaganjem u kvalitetan, efikasan i sveobuhvatan sustav prikupljanja, obrade i dijeljenja podataka o migracijama. Nadalje, navodi se kako se ulaganje u ovakav sustav isplaćuje i za migrante i za zemlje obuhvaćene ovom problematikom te da bi svaka zemlja trebala identificirati i dati prednost najrelevantnijim skupinama podataka, ovisno o vlastitoj migracijskoj situaciji i politici. Takav sustav prikupljanja i obrade podatka bi bio sveobuhvatniji, a ovisno o prioritetima, ulaganju i motivu država razlikovat će se i detaljne odrednice prikupljenih i obrađenih podataka. Primjerice, skupljeni podaci razlikovali bi se ovisno o ukupnoj razini dohotka zemalja, da li neka zemlja ima tendenciju emigracija ili imigracija te je li fokus usmjeren na redovite ili stihijske migracije. U izvještaju se zaključuje da bi zemlje s ciljem maksimizacije potencijala migracija i minimizacije rizika, morale težiti razvoju prilagođene strategije prikupljanja, obrade i dijeljenja podataka o migracijama s fokusom na specifične ciljeve i problematiku (McKinsey & Company, 2018).

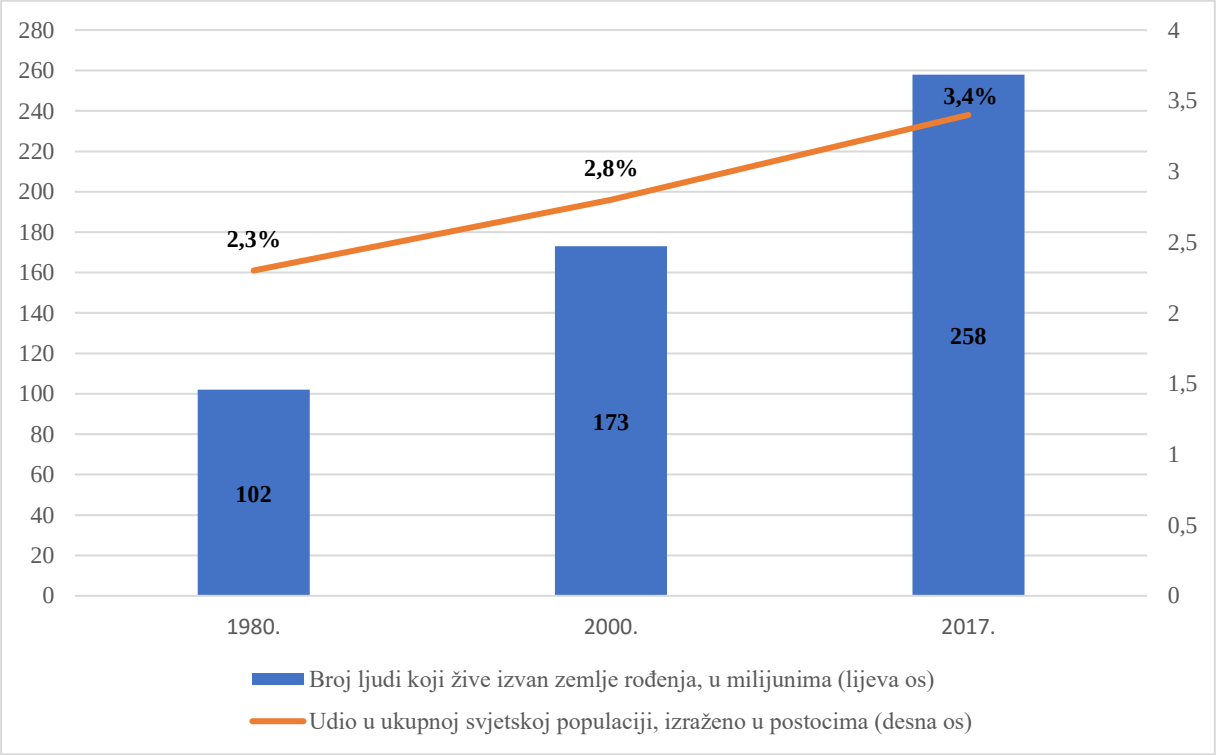
Izvještaj (McKinsey & Company, 2018) naglašava da, iako su izbjeglice često u fokusu medijske pažnje, 90% svjetskih migranata, odnosno njih oko 247 milijuna, dobrovoljno je migriralo preko granica, obično iz ekonomskih (*push* i *pull*) razloga. Dobrovoljni migracijski tokovi su mirnijeg, postupnog karaktera, što stavlja manje stresa na logistiku i na društveno mišljenje imigrantskih zemalja. Većina dobrovoljnih migranata su radno sposobni odrasli ljudi, što je karakteristika koja pomaže povećati udio stanovništva koji je ekonomski aktivan u zemljama odredišta.

Prema podacima IOM-a (2018, 2019), prikazanim na Grafikonu 1, u 2017. godini ukupan broj ljudi koji su živjeli izvan zemlje rođenja procijenjen je na 258 milijuna, u odnosu na 173 milijuna u 2000. godini, odnosno 102 milijuna u 1980. godini.

Unatoč zamjetno velikom procijenjenom apsolutnom rastu broja internacionalnih migranata, u relativnom smislu je postotak u ukupnoj populaciji svjetskog stanovništva ostao na približno istoj razini. On se u 2017. godini procjenjuje na 3.4%, u odnosu na 2.8% u 2000., odnosno 2.3%

u 1980. godini. Na temelju procjene apsolutnog broja internacionalnih migranata, istraživači IOM-a procjenjuju da na globalnoj razini svakih 5 godina migrira između 35 i 40 milijuna ljudi.

Grafikon 1: Ukupan broj i udio (% u ukupnoj svjetskoj populaciji) ljudi koji žive izvan zemlje rođenja

Izvor: Obrada autora prema podacima IOM-a (2018)

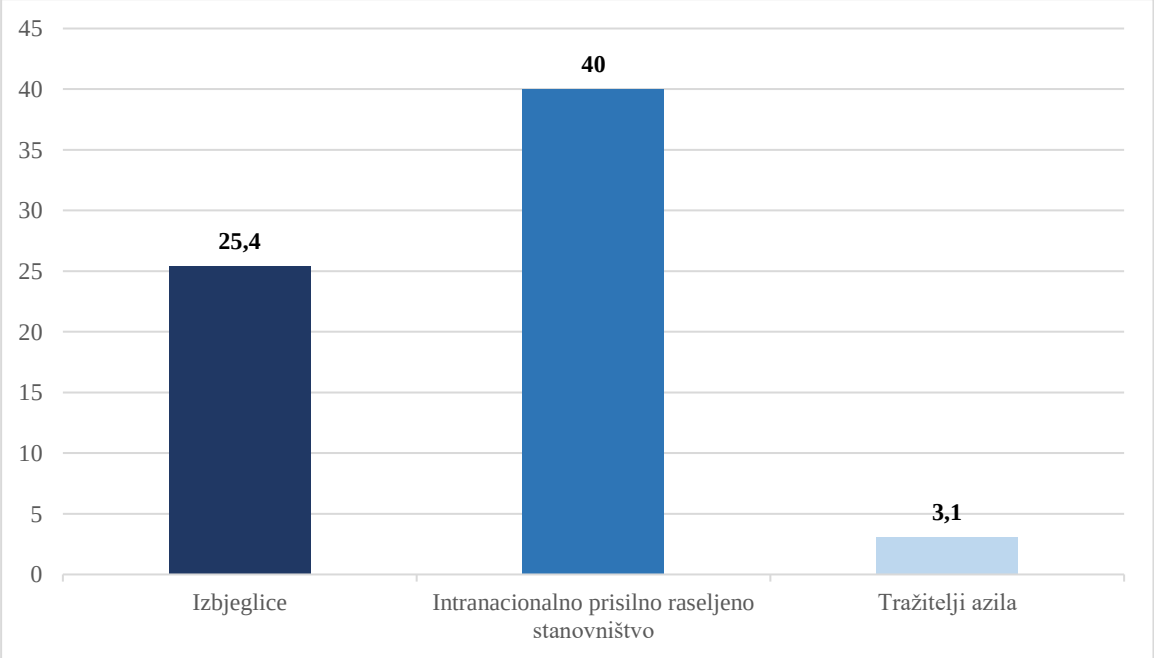
Prema istim skupnim podacima, a s aspekta dobnog i spolnog sastava, dvije trećine internacionalnih migranata živi u Europi ili Aziji. Medijalna dob internacionalnih migranata iznosi 39 godina, 48% njih su pripadnice ženskog spola, a 14% internacionalnih migranata su mlađi od 20 godina.

Priljevi radničkih doznaka iz inozemstva u zemlje niskog i srednjeg dohotka (LMICs) u 2017. godini povećali su se za 8.5% u odnosu na 2016. godinu, na razinu od 466 milijardi američkih dolara. Time su radničke doznake dosegle novi rekord te su značajno veće od direktnih stranih investicija navede skupine zemalja. Globalno, priljevi radničkih doznaka dosegli su 613 milijardi američkih dolara u istoj godini. Nigerija je zemlja s najvećim priljevima radničkih doznaka iz inozemstva u Africi, što odgovara logici s obzirom da je Nigerija najmnogoljudnija zemlja afričkog kontinenta s procijenjenih 206 milijuna stanovnika 2020. godine. Indija, Kina,

Filipini i Meksiko zatvaraju listu zemalja s najvećim apsolutnim priljevima radničkih doznaka iz inozemstva.

U 2017. godini, 68.5 milijuna ljudi prisilno je raseljeno zbog progona, sukoba, nasilja ili kršenja ljudskih prava. Ovaj broj uključuje 25.4 milijuna izbjeglica, 40 milijuna intranacionalno prisilno raseljenog stanovništva te 3.1 milijuna tražitelja azila. U 2009. godini UNDP je izvijestio kako je 50 milijuna internacionalnih migranata neregularno prešlo granice, a u 2017. godini taj broj se procjenjuje na 58 milijuna.

Grafikon 2: Struktura prisilno raseljenog stanovništva u 2017. godini na globalnoj razini, u milijunima

Izvor: Obrada autora prema podacima IOM-a (2018)

Krijumčarenje migranata ilegalnim kriminalnim skupinama uprihodovalo je između 5.5 i 7 milijardi američkih dolara u 2016. godini, pri čemu je prokrijumčareno minimalno 2.5 milijuna migranata. UNODC (2018) izvijestio je kako je 370,000 migranata prokrijumčareno u EU preko Sredozemnog mora u 2016. godini.

Podaci iz 2012. i 2013. godine pokazuju da su u zemljama OECD-a u prosjeku bila zaposlena dva od tri internacionalna imigranta, pritom je u EU stopa zaposlenosti imigranata (62%) bila 3% niža, nego domaćeg stanovništva (OECD, 2015). *McKinsey Global Institute* (2016) procjenjuje da su migranti približno pridonijeli 6.7 bilijuna američkih dolara, ili 9.4% globalnog

BDP-a u 2015. godini. Procjenjuje se kako je ovaj iznos tri bilijuna američkih dolara veći, nego što bi pridonijeli u zemljama podrijetla.

Najnovije procjene globalnog migracijskog potencijala temelje se na podacima prikupljenim kroz ankete zaključno s 2015. godinom. Iako veliki broj ljudi širom svijeta izražava želju za migracijom (710 milijuna), broj njih koji zapravo planiraju ili se pripremaju za migraciju u sljedećih 12 mjeseci je daleko manji. Manje od 10% onih koji su izrazili želju za migracijom, u anketama između 2010. i 2015. godine, rekli su da planiraju migrirati u sljedećih 12 mjeseci (66 milijuna odraslih ili 1.3% svjetske odrasle populacije), a samo 23 milijuna odraslih izjavilo je da poduzimaju korake za ostvarenje svojih planova. Broj ljudi koji planiraju migraciju u prosjeku se povećao za 2% godišnje u razdoblju od 2010. do 2015. Broj odraslih koji planiraju migrirati u zapadnoj Africi, regiji s apsolutnim najvećim potencijalom migracije, porastao je za 7% između 2010. i 2015. godine. Polovina svih odraslih koji planiraju migrirati žive u samo 20 zemalja, uključujući osam afričkih (Nigerija, Demokratska Republika Kongo, Sudan, Egipat, Etiopija, Gana, Alžir i Obala Bjelokosti), četiri azijske zemlje (Indija, Bangladeš, Kina i Pakistan), tri latinoameričke države (Meksiko, Kolumbija i Brazil), dvije bliskoistočne zemlje (Iran i Irak) i dvije europske zemlje (Italija i Španjolska).

Razni europski migrantski trendovi zamijećeni su još u 20. stoljeću, a kvalitetan prikaz situacije objavljen je od strane Zimmermanna (1996). Autor u radu navodi kako je posljednjih desetljeća Europa doživjela razdoblja *push i pull* migracija. Iako se *pull* migracije smatraju ekonomski korisnim, postojala je bojazan da će *push* migracije ubrzati krizu na tržištima rada imigrantskih zemalja. Teorijski okvir koji stoji iza ovog rada objašnjen je kroz teorije heterogenosti radne snage, teorije monopolističkog ponašanja sindikata i teorije nezaposlenosti s reguliranim migracijama. Kroz pregled europskih empirijskih studija zaključeno je da je migracija u prošlosti bila uvelike korisna. Ekonometrijska istraživanja sugerirala su da je imigracija iz zemalja koje su ciljane kroz kampanje zapošljavanja bila snažno potaknuta efektima poslovnog ciklusa (*demand-pull*) i lančanom migracijom (*supply-push*), ali da su se procesi promijenili zaustavljanjem navedenih kampanja 1973. godine. Također je zaključeno kako su suprotno očekivanjima, na tokove tražitelja azila i izbjeglica (*supply-push*) također utjecali relativni ekonomski uvjeti u imigrantskim zemljama. U nastavku se stoga detaljnije opisuju faktori koji utječu na migracije.

2.3. Faktori migracija

2.3.1. Socio-politički faktori

Na sve vrste migracija utječu *push* i *pull* faktori, koje možemo raščlaniti na tri kategorije. U prvu kategoriju ubrajamo socio-političke faktore, u drugu kategoriju ubrajamo ekonomske faktore, a u treću one ekološke kojih je posljednjih godina sve više zbog posljedica globalnog zatopljenja. Među socio-političke *push* faktore ubrajamo etničke, vjerske, rasne i kulturne progone (Piesse, 2014). Ratovanje ili prijetnja sukobom su također važni faktori, zajedno s kršenjem ljudskih prava.

Politizacija vjerskih i etničkih identiteta potencijalno može uzrokovati značajne sukobe u državama ili između država u slučaju prelijevanja napetosti i nasilnih tenzija. Empirijski dokazi (Piesse, 2014) sugeriraju da su države koje prolaze kroz političku tranziciju od autoritarne vladavine do demokracije izložene većem riziku od nestabilnosti i unutarnjih sukoba. Često te države nemaju sposobnost pravilnog reagiranja na socijalnu nestabilnost. U socijalno heterogenim državama potencijal za sukob može biti veći nego u homogenim ili inkluzivnijim društvima. Buduća razina migracija iz zemalja zahvaćenim socio-političkim nestabilnostima u potpunosti ovisi o dugovječnosti i ozbiljnosti bilo kojeg sukoba koji bi mogao proizaći iz socijalnog nesklada.

Politička nestabilnost u regijama poput Maghreba, Sahela i ostatka subsaharske Afrike, uvelike utječe na izbjegličke i migrantske trendove prema Europi. *Prema International Institute for Strategic Studies* (IISS) broj međudržavnih i civilnih sukoba se smanjio s oko 70 iz 2001. godine, na 40 u 2016. godini (unatoč značajno većem broju žrtava navedenih sukoba). Iako ova promjena djeluje optimistično, neki od sukoba na afričkom kontinentu ustraju već dulji niz godina. Pojava novih kriznih žarišta rezultirala je većom potražnjom za humanitarnom pomoći i sve većim brojem dislociranog stanovništva (Dakos, 2017).

Za pojedince koji migriraju zbog socijalnih ili političkih uvjeta, vjerojatnije je da će to činiti kao humanitarni migranti (Piesse, 2014). Ovisno o tome u koju kategoriju migranata, odnosno izbjeglica spadaju, ovisit će i mjesto na kojem se nastanjuju, jer neke zemlje imaju liberalniji pristup humanitarnim migrantima od drugih. Obično zbog naglog izbijanja nestabilnosti ili povećanja nesigurnosti, ta kategorija migranata često seli u najbližu sigurnu zemlju koja prihvaća tražitelje azila.

2.3.2. Ekonomski faktori

Ekonomski faktori (Piesse, 2014) odnose se na standarde na tržištima rada, stanje nezaposlenosti i općenito stanje gospodarstva neke zemlje. Ako ekonomski uvjeti nisu povoljni i čini se da im prijeti daljnji pad, veći će broj ljudi vjerojatno emigrirati u ekonomiju s boljom ekonomijom. Često će to rezultirati da se ljudi presele iz ruralnih u urbana područja, ostajući unutar granica svojih državnih granica. Dok se današnje zemlje s niskim i srednjim dohotkom nastavljaju razvijati i zemlje s visokim dohotkom doživljavaju sporiji gospodarski rast, migracije iz nisko i srednje razvijenih zemalja mogle bi usporiti.

Ekonomske migrante privlači međunarodna migracija zbog perspektive većih plaća, boljih mogućnosti zapošljavanja te želja za bijegom od domaćeg društvenog i političkog stanja u svojoj zemlji. Međutim, plaće i nadnice vjerojatno će ostati relativno niske u usporedbi s onim pojedincima sličnih karakteristika obrazovanja, u drugim zemljama s višim dohotkom. Taj nesrazmjer može dovesti do toga da neki visoko kvalificirani pojedinci iz zemalja u razvoju migriraju u razvijenije zemlje. Ovaj oblik migracije poznat je kao migracija jug-sjever i povijesno je bio glavni oblik ekonomske migracije.

U migracijama jug-sjever, pojedinci iz zemalja u razvoju migriraju u razvijenije zemlje radi posla te zatim šalju doznake natrag u svoju zemlju podrijetla. Tijekom proteklog desetljeća, migracije jug-jug (migracije između zemalja niskog ili srednjeg dohotka, tj. migracije između zemalja iste, niže, razine dohotka) postaju sve češće i češće. U 2013. godini migracije tipa jug-jug činile su 36% svih međunarodnih migracija, dok su migracije tipa jug-sjever činile 35% (United Nations, 2013).

Prema *Migration Policy Institute*, migracije među zemljama u razvoju temelje se na blizini (tj. udaljenosti), mrežama identiteta, diferenciji dohotka i sezonskim migracijama. Iz tih razloga, 80% migracija tipa jug-jug događa se između država koje dijele granicu te u kojima se vjerojatno može naći zajednički kulturni identitet (Migration Policy Institute, 2013). Sve veća zastupljenost ekonomske migracije jug-jug vjerojatno će se nastaviti jer su prepreke migraciji niže od onih kod migracija jug-sjever. Migranti s juga općenito su manje kvalificirani i slabije obrazovani od svojih kolega sa sjevera, što im otežava migraciju u razvijenije zemlje. Uz to, budući da se migracija događa na manjim geografskim udaljenostima, ona može biti manje remetilačka za migrante i zajednice, odnosno bolje prihvaćena u zemljama imigracija.

Tehnološki napredak, u komunikacijama i u prometu, uz liberalizaciju tržišta rada, može povećati stopu kružne, tj. cirkularne migracije. Ovaj oblik migracije prisutan je kada pojedinci

migriraju između lokacije podrijetla i odredišta u više prilika (Hugo, 2013). Općenito, ekonomske sile motiviraju pojedince da se presele u zemlje u kojima su izgledi za zaposlenje bolji, a potom se vraćaju u zemlju podrijetla.

Studije su pokazale da kružna migracija može imati pozitivne ishode na razvoj (Piesse, 2014). Ono što je najvažnije, migranti koji spadaju u ovu kategoriju vjerojatnije će slati veće radničke doznake u zemlju podrijetla od onih koji se trajno nastane u svojoj zemlji odredišta. Pritom je problem odljeva mozgova u velikoj mjeri izbjegnut. Problemi eksploatacije i dalje su prisutni, što sugerira da je potrebno uložiti napore kako bi se osiguralo da se usvoje standardizirani propisi za zaštitu prava kružnih, tj. cirkularnih migranata.

Ekonomski migranti imaju veći izbor u odabiru zemlje odredišta od humanitarnih migranata. Mnogi tražitelji azila pobjegnu u najbližu sigurnu zemlju koja će ih prihvatiti, dok se ekonomski migranti sele u zemlje koje imaju potražnju za njihovim vještinama ili pružaju bolje uvjete od zemlje podrijetla. Zbog toga je vjerojatnije da će *pull* faktori odredišne zemlje utjecati na proces donošenja odluka ekonomskih migranata (Piesse, 2014).

Unatoč značajnom napretku, poput činjenice kako srednja klasa globalno značajno raste (prešla je dvije milijarde članova), ekonomske nejednakosti nastavljaju biti značajne, a distribucija i pristup resursima (energija, hrana, slatka voda) ostat će nejednake. Nadalje, postoji zabrinutost o krhkosti i nestabilnosti mnogih zemalja niskog dohotka, kao i utjecaju mega gradova na ekonomski razvoj i migracijske trendove (Dakos, 2017).

Glavni trend u Africi, ključnoj regiji za Europu zbog njene geografske blizine i demografskih trendova, je povećanje investicija i eksploatacija u bogate kontinentalne zalihe resursa, od strane raznih inozemnih i ne-državnih ulagača. Zbog svojeg bogatstva fosilnih goriva i minerala, Afrika će u budućnosti privlačiti još veću komercijalnu pažnju te će postati fokus velikog broj internacionalnih ulagača (Dakos, 2017).

2.3.3. Ekološki faktori

Od ekoloških čimbenika koji potiču pojedince na migraciju, klimatske promjene su, vjerojatno, najozbiljnije (Piesse, 2014). Tijekom sljedećeg desetljeća klimatske promjene mogu pojačati učinke socijalnih, političkih i ekonomskih *push* faktora. Čak i ako pojedinci pogođeni klimatskim promjenama migriraju samo na kratke udaljenosti, to može utjecati na promjene socijalne, političke i ekonomske dinamike. Cijene u prehrambenom sektoru vjerojatno će se povećati u regijama jače pogođenim klimatskim promjenama zbog veće oskudice. To

opterećenja dodatno smanjuje sposobnost države da osigura dobrobit svim svojim stanovnicima, a u nekim slučajevima i da održi svoju stabilnost, posebice u slučaju velikih prirodnih katastrofa u periodima kada već vladaju socio-politički i ekonomski *push* faktora.

Uočljivi utjecaji klimatskih promjena vjerojatno će postati očitiji tijekom sljedećeg desetljeća (Piesse, 2014). Klimatske promjene imat će utjecaj na vodne resurse, poljoprivredu, prehrambenu sigurnost, javno zdravstvo, a u nekim slučajevima ugrozit će i samo postojanje država koje su izuzetno podložne negativnim utjecajima povećanja razine mora (najčešće su to države tihog oceana). Utjecaji klimatskih promjena biti će najvidljiviji u zemljama u razvoju kojima nedostaje znanje, resursi i sposobnost za adekvatno rješavanje problema ili prilagođavanju novopridošlom promjenjivom okruženju.

Očekuje se da će sigurnost hrane i vode postati značajnija tema u narednim desetljećima (Piesse, 2014). Regije koje više neće moći održati poljoprivredu proizvodnju vjerojatno će doživjeti proces migracija iz sela u gradove, ili u nekim slučajevima, povećanu razinu međunarodne emigracije.

U zemljama u razvoju, čak i relativno blaga promjena klime može uzrokovati ili pojačati nestašice hrane i/ili pitke vode, pojavu destruktivnih vremenskih neprilika, širenje bolesti, migracije i sukobe oko oskudnih prirodnih resursa. Ovakve krize su izuzetno opasne jer se isprepliću i stvaraju destruktivni krug događaja. Očekuje se kako će kombinacija povećanja broja i gustoće stanovništva te trajnog gubitka teritorija kao rezultat poplavljivanja (u zemljama poput Bangladeša i Vijetnama) ili drugih efekata klimatskih promjena, dovesti do značajnog porasta broja klimatskih izbjeglica (procjene variraju između 50 i 200 milijuna izbjeglica do 2050. godine) (Dakos, 2017).

Oni koji se odluče iseliti zbog češćih ili destruktivnijih prirodnih katastrofa mogu se predstaviti kao klimatske izbjeglice i zatražiti azil u drugim zemljama koje su manje pogođene vremenskim ekstremima ili klimatskim promjenama. Kategorija klimatskih izbjeglica definira se kao: "…ljudi koji moraju napustiti svoje stanište odmah ili u bliskoj budućnosti zbog iznenadnih ili postupnih promjena u svom prirodnom okruženju povezanih s najmanje jednim od tri utjecaja klimatskih promjena: porast razine mora, ekstremni vremenski događaji te suša i nedostatak vode“ (Forum on Climate Refugees, 2012). Ova definicija ne nalazi se u međunarodnom izbjegličkom pravu, a organizacije, uključujući UN, radije koriste izraz ekološki migranti.

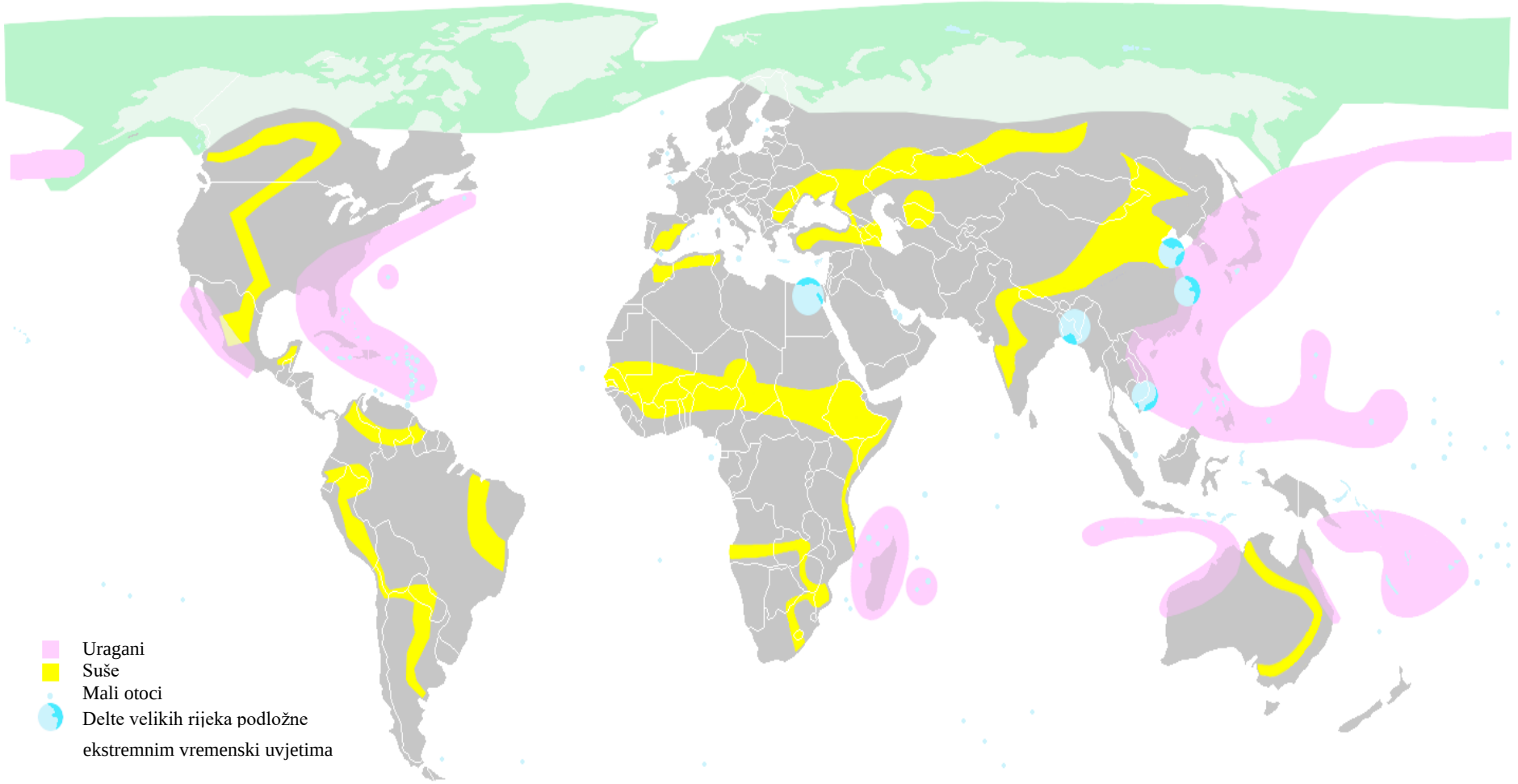
Slika 1 prikazuje kartu svijeta s istaknutim područjima sklonim negativnim utjecajima uragana, suše i rasta razine mora. Rozom bojom označena su područja u kojima su u sadašnjosti te u

budućnosti sve više, moguće pojave razornih uragana, ciklona ili tajfuna. Najizloženija područja su ona na istočnoj obali SAD-a te karipsko otočje, zapadna obla Meksika, područje zapadnog tihog oceana (teritorijalne vode Japana, Južne Koreje, Kine, Tajvana, Filipina, Vijetnama), sjeveroistočna i sjeverozapadna obala Australije te područje Madagaskara i Reuniona. Unatoč tome što cikloni značajnije ne zahvaćaju istočnu obalu Afrike, velike količine oborina koje nose često zahvaćaju ta područja. Česte i jake kiše pritom dovode do izraženih najezda letećih skakavaca koji se kreću u velikim rojevima i za sobom ostavljaju uništene poljoprivredne površine. Kroz ova područja prolaze brojne važne prometne trgovačke pomorske rute te na ugroženim obalama živi preko 500 milijuna stanovnika.

Žutom bojom označena su sva područja koja su podložna izraženim sušama ili sušnim razdobljima. Od mogućih razornih vremenskih neprilika, suše su najveći problem za afričke države. Suše kod gorja Atlas u sjevernom Alžiru i istočnom Maroku mogu značajno utjecati na rodnost usjeva u sjevernoj Africi. Subsaharska Afrika izrazito je podložna dugotrajnim sušama te zajedno s područjima na jugu Afrike, predstavlja najveću opasnost za stabilnu opskrbu hranom i vodom stanovništva afričkog kontinenta.

Unatoč tome što Afrika većim dijelom nije značajnije ugrožena rastom razine mora, plavljenje delte Nila može raseliti milijune ljudi koji su gusto naseljeni na tom plodnom području.

Slika 1: Karta svijeta s istaknutim područjima sklonim negativnim utjecajima uragana, suše i rasta razine mora

Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Natural_disasters_caused_by_climate_change.png

3. RAZLOZI AFRIČKIH MIGRACIJA

3.1. Dosadašnja dinamika afričko-europskih migrantskih ruta

Tijekom godina se u Zapadnom svijetu razvilo mišljenje kako je Afrika kontinent na kojem su stalno prisutne veće migracije i stihijska raseljavanja uzrokovana siromaštvom, nasilnim sukobima i prirodnim nepogodama (Flahaux & De Haas, 2016). Ipak takve se percepcije temelje na stereotipima, a ne na teorijski utemeljenim empirijskim istraživanjima. Oslanjajući se na baze podataka o migracijama i vizama iz projekta DEMIG[1] i globalne bilateralne baze podataka o migracijama (GBMD), ovaj rad istražio je evoluciju i pokretače migracija u postkolonijalnom razdoblju unutar Afrike, iz i prema Africi. Suprotstavljajući se uobičajenim idejama o Africi kao "kontinentu u pokretu", analiza pokazuje da su se migracijski intenziteti unutar afričkog kontinenta smanjili. Navodi se kako ovakav nalaz može biti povezan s činjenicom kako su se formiranjem postkolonijalnih nezavisnih država na afričkom kontinentu kreirale prepreke slobodnom kretanju ljudi, a koje je prije bilo moguće zahvaljujući manjku granica u kolonijalno doba. Također, navodi se kako je ta situacija povezana i s istodobnim porastom nacionalizma i međudržavnih tenzija.

Iako su intra-afričke migracije i dalje najčešći oblik afričkih migracija, od kraja 1980-ih dolazi do ubrzavanja i prostorne diverzifikacije iseljavanja (tj. iseljavanja prema zemljama koje nisu bivši kolonizatori zahvaćenih područja) iz Afrike: u Europu, Sjevernu Ameriku, zemlje Perzijskog zaljeva i Aziju (Flahaux & De Haas, 2016). Ova raznolikost dijelom je potaknuta uvođenjem viza i ostalih imigracijskih ograničenja od strane europskih država. U istom radu je također ponuđen suprotstavljeni pogled na konvencionalna mišljenja o razlozima povećanja afričkih migracija, pa se tako navodi kako su afričke migracije potaknute procesima razvoja i socijalne transformacije, umjesto siromaštvom, nasiljem i nerazvijenošću. Navedeni procesi su povećali sposobnost i težnju Afrikanaca da se sele, trend koji će vjerojatno biti nastavljen u budućnosti.

S druge strane, Kohnert (2007) daje nešto drugačiju, puno kritičniju sliku. Navodi kako se broj migranta u Africi koji dolaze iz zona sukoba naglo povećao, a da pritom EU ima dvostruku odgovornost za kontinuirani pritisak migracija na afričkom kontinentu. Prvo, tijekom proteklih desetljeća kultivirala je korumpirane i autokratske vladajuće režime u zemljama afričkog

[1] DEMIG projekt, između ostaloga, prati više od 6,500 promjena u migracijskoj politici koje je uvelo 45 zemalja širom svijeta, uglavnom u razdoblju 1945-2013. Baza podataka omogućava kvantitativna i kvalitativna istraživanja o dugoročnom razvoju i učinkovitosti migracijskih politika.

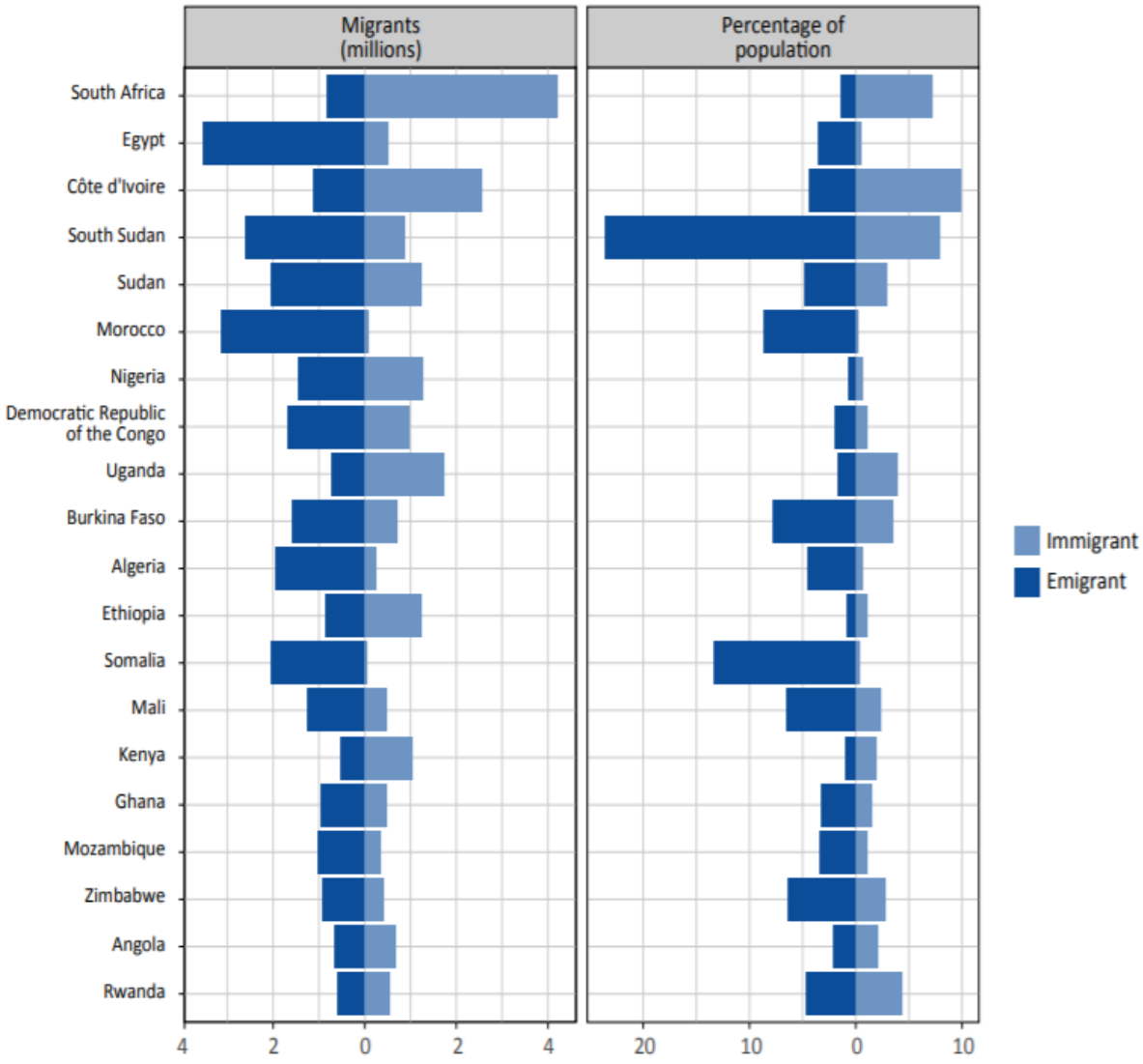
kontinenta, bez interesa za ugrađivanjem „*good governance"* principa. Posljedice ove politike osjećaju se i danas te tvore neke od temeljnih *push* faktora socio-političkih migracija. Drugo, autor smatra da EU stvara gospodarski pritisak na zemlje afričkog kontinenta te pritom umanjuje potencijal gospodarskog rasta i razvoja zemalja afričkog kontinenta kroz sebičnu vanjsko-trgovinsku politiku. Unatoč tome, trenutna politika institucija i zemalja članica EU prema imigracijama iz Afrike koncentrira se na vanjsku sigurnost, zatvaranje vanjskih granica te prevenciju istoimenih migracija. Trenutni programi i koncepti EU za borbu protiv afričkih migracija su upitni, a programi i politike razvoja gospodarstva afričkog kontinenta su osuđene na propast ako nisu popraćeni s kvalitetnom imigracijskom politikom (Kohnert, 2007).

Kako bi mogli nastaviti daljnju analizu ove problematike potrebno je proučiti dostupne statističke podatke, a pri proučavanju afričkih migracija moramo obratiti obzir i na apsolutne i relativne pokazatelje. Na taj način dobit ćemo kvalitetniju sliku o dinamici migracija po zemljama i regijama afričkog kontinenta te ćemo moći prepoznati koje su zemlje više pogođene ovim trendovima. Slijedeći statistički i grafički podaci preuzeti su iz publikacije „*World Migration Report 2020*" (International Organization for Migration, 2019).

Grafikon 3, koji se nalazi na slijedećoj stranici, prikazuje apsolutne i relativne pokazatelje o afričkim migracijama. Gledajući migracije po apsolutnim veličinama izvjesno je da pojedine zemlje imaju veće izazove s imigracijskim silama, nego li emigracijskim. Afrička zemlja s najvećim brojem imigranata je Južna Afrika gdje je pristiglo preko četiri milijuna migranata. U Obalu Bjelokosti pristiglo je preko dva i pol milijuna imigranata, a Uganda je domaćin preko 1.7 milijuna imigranata. Nigerija, Etiopija i Sudan primili su preko milijun imigranta. Većina ovih zemalja graniči ili je u blizini područja gdje vladaju sukobi i nestabilna politička situacija. Također, navedene zemlje privlačne su imigrantima i zbog bolje ekonomske situacije u usporedbi s emigracijskim zemljama.

Najveće emigracijske zemlje afričkog kontinenta su Egipat (zemlja koja ja ostala bez tri i pol milijuna stanovnika), Maroko (s preko tri milijuna emigranata), Južni Sudan (preko dva i pol milijuna emigranata), Sudan i Somalija (s preko dva milijuna emigranata), dok Alžir, Demokratska republika Kongo, Burkina Faso, Nigerija, Mali, Obala Bjelokosti i Mozambik imaju između jednog i dva milijuna emigranata. S druge strane, u relativnom smislu, najpogođenije zemlje afričkih migracija su Južni Sudan (23% stanovništva nalazi se u emigraciji, a istovremeno je domaćin 12% imigranata), Somalija (13% stanovništva nalazi se u emigraciji) te Obala Bjelokosti gdje je svaki deseti stanovnik imigrant.

Grafikon 3: 20 najfrekventnijih afričkih migracijskih zemalja u 2019. godini

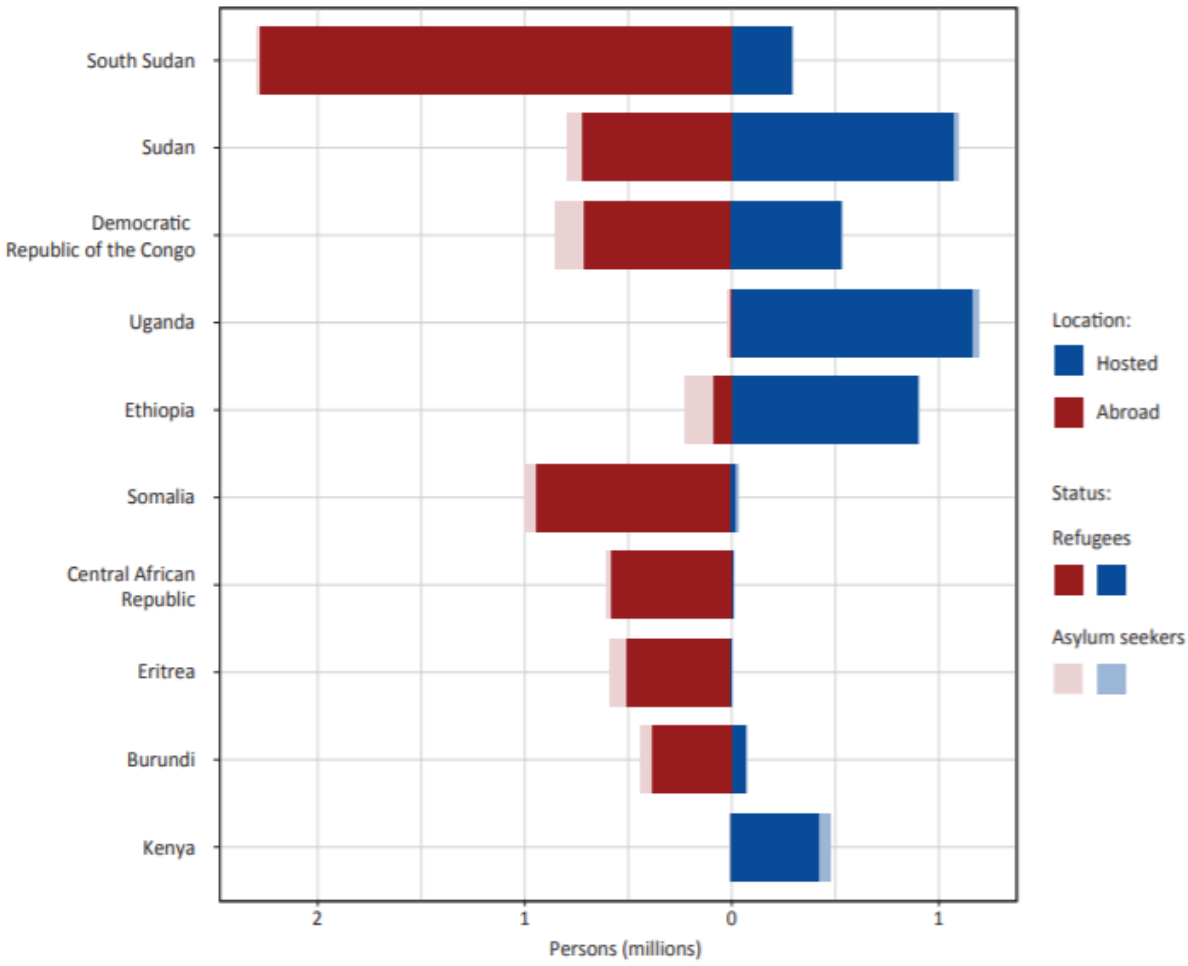
Izvor: (International Organization for Migration, 2019, p. 57)

Veličina populacija koja se koristila u izračunima postotka imigranta i emigranata temelji se na ukupnom broju stanovnika zemlje po podacima *United Nations Department of Economic and Social Affairs* (UN DESA), koji uključuju stanovnike rođene izvan zemlje. Imigranti se pritom vode kao stranci (stanovnici zemlje rođeni izvan granice zemlje u pitanju), a emigranti se vode kao ljudi rođeni u zemlji, a koji trenutačno žive izvan granica zemlje rođenja.

U Grafikonu 4 na vidjelo izlaze koje zemlje imaju najveće probleme s prisiljenim migracijama u kojima pojedinci, obitelji, a ponekad i cijele etničke skupine odlaze u emigraciju kao izbjeglice te tražitelji azila. Južni Sudan napustilo je preko 2.2 milijuna stanovnika, a Somaliju, Demokratsku republiku Kongo, Sudan, Srednjoafričku republiku i Eritreju napustilo je između

jednog i dva milijuna stanovnika koji su u statusu izbjeglica ili značajno manjim udjelom tražitelji azila u zemljama domaćinima. Pritom su Uganda, Sudan, Kenija, Demokratska republika Kongo i Etiopija prihvatile sve zajedno oko četiri milijuna izbjeglica, od kojih je 1.2 milijuna u Ugandi.

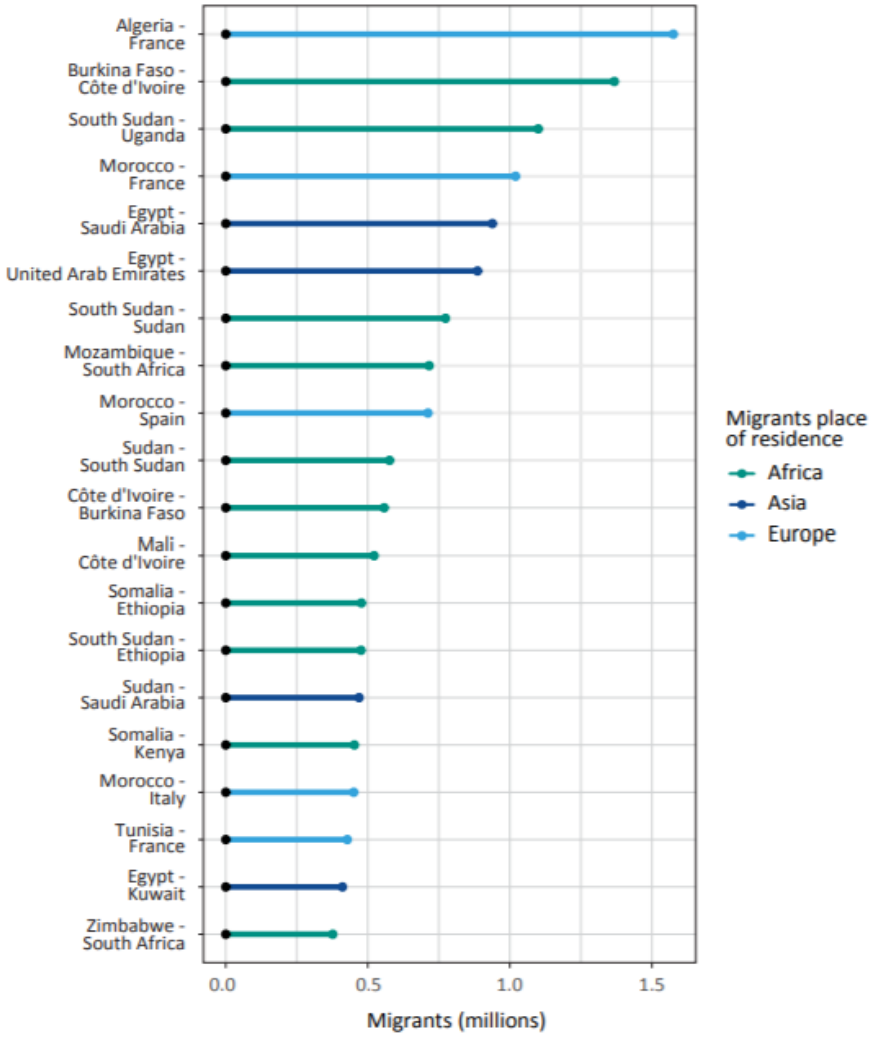
Grafikon 4: Prvih deset afričkih zemalja po broju izbjeglica i tražitelja azila u 2018. godini

Izvor: (International Organization for Migration, 2019, p. 59)

„Hosted" kategorija odnosi se na one izbjeglice i tražitelje azila koji trenutno borave u zemlji domaćinu (desna strana grafikona), kategorija *„abroad"* se odnosi na one izbjeglice i tražitelje azila koji su podrijetlom iz navedene zemlje, ali trenutačno borave izvan njenih granica. Grafikon je izrađen koristeći podatke iz 2018. godine, a izračuni su napravljeni zbrajajući kategorije izbjeglica i tražitelja azila.

Grafikon 5: 20 najfrekventnijih migrantskih koridora u Africi i između zemalja Afrike; Azije i Europe

Izvor: (International Organization for Migration, 2019, p. 58)

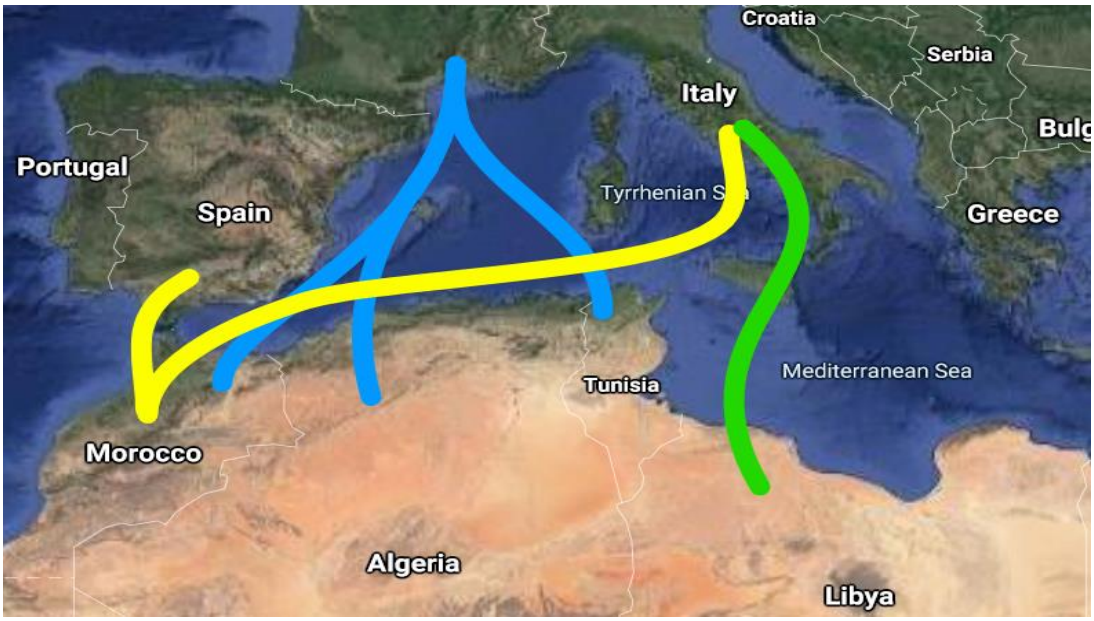
Kao što možemo vidjeti u Grafikonu 5 najfrekventniji afrički migrantski koridor zapravo je onaj između Alžira i Francuske, a tek potom slijede dva unutar afričkog kontinenta. Očigledno je kako su migracije između afričkih zemalja jednako frekventne kao i one između zemalja afričkog kontinenta te azijskih i europskih zemalja.

Migrantske koridore između Afrike i Europe dosad je prošlo oko tri i pol milijuna migranata. Alžirsko-francuski migrantski koridor pritom je prošlo preko 1.6 milijuna migranata, a marokansko-francuski preko jednog milijuna (International Organization for Migration, 2019).

Podaci korišteni za izradu Grafikona 5 preuzeti su od UN DESA te prikazuju situaciju zaključno s 2019. godinom. Koridori predstavljaju akumulaciju migrantskih tokova kroz vrijeme te nude

pregled migracijskih trendova i procesa, tj. u kojim specifičnim destinacijskim zemljama se nalazi značajan broj građana stranog podrijetla.

Slika 2: Najfrekventnije migrantske rute između zemalja sjeverne Afrike i juga Europe

Izvor: Obrada autora prema podacima iz (International Organization for Migration, 2019)

Maroko, Alžir i Tunis glavne su afričke zemlje polazišta migrantskih ruta prema Europi, točnije prema Francuskoj, Španjolskoj i Italiji. Budući da su sve tri europske zemlje u prošlosti imale kolonije na području današnjih nezavisnih zemalja sjeverne Afrike te su visoko razvijene zemlje koje imaju obalu na Sredozemnom moru, ovakva situacija ne čudi. Francuska ima posebno jake veze sa svojim bivšim kolonijama Alžirom, Marokom i Tunisom te je najprivlačnija tamošnjim stanovnicima kao zemlja odredišta emigracija zbog manjka jezične barijere budući da dio tamošnjeg stanovništva koristi francuski jezik ili u svakodnevnoj uporabi ili kao službeni jezik birokracije, medija, državnih institucija i slično.

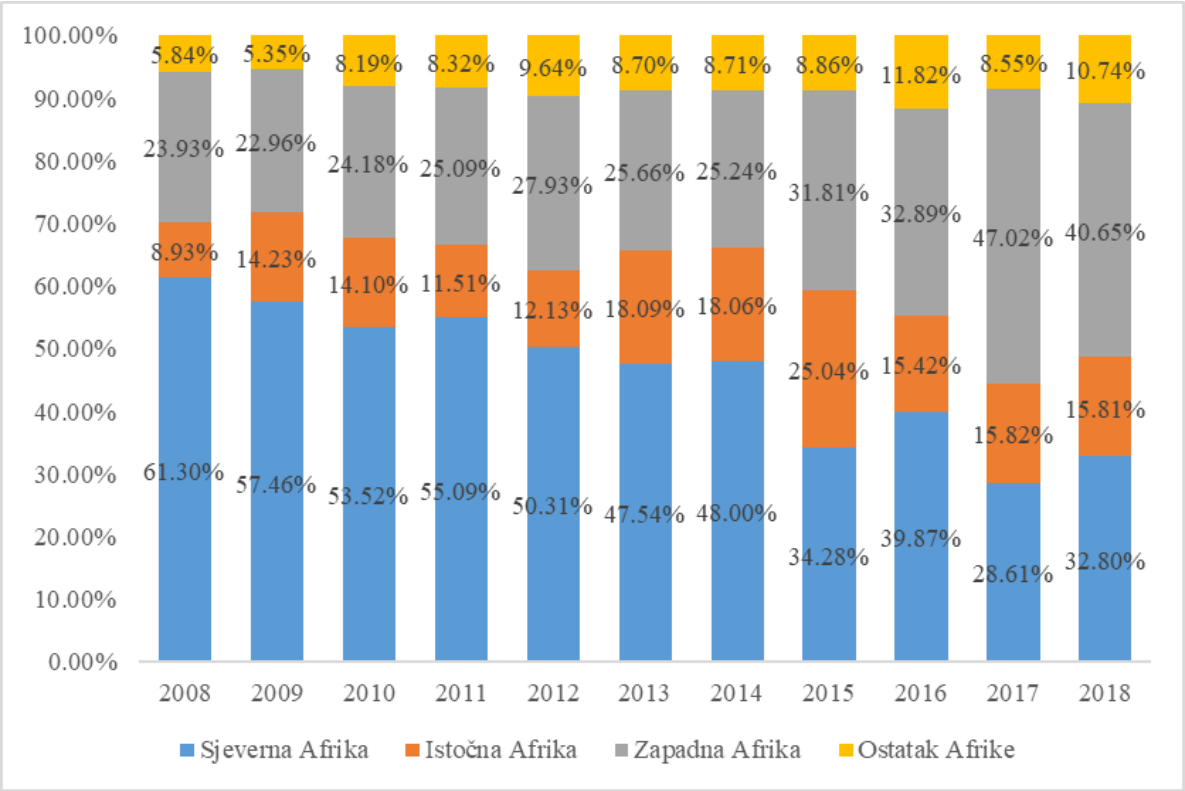
Preko milijun izbjeglica i migranata stiglo je u Europu prelaskom Sredozemnog mora u 2015. godini, od čega gotovo polovica iz Sirije, priopćila je UN-ova agencija za izbjeglice (UNHCR) (Press Trust of India, 2015). Tijekom 2015. godine zabilježeno je 1,000,573 migranata koji su prešli Sredozemno more i stigli u zemlje članice EU, a od toga, čak 84% migranata emigriralo je iz samo deset zemalja. Ova brojka također označava gotovo peterostruko povećanje u odnosu na broj migranata koji su pristigli u Europu 2014. godine, kada je UN zabilježio 216,000 dolazaka (Press Trust of India, 2015). Prilikom prelaska ovih migrantskih koridora, u 2015.

godini zabilježeno je 3,735 nestalih i smrtno stradalih osoba koje su pokušale prijeći Sredozemno more u potrazi za boljim životom u Europi, u očajničkom pokušaju da izbjegnu produljene nasilne sukobe i ekonomsku neimaštinu kod kuće. Prelazak se najčešće provodi na nepouzdanim, starim brodicama i prekapacitiranim gumenjacima. Deset nacionalnosti koje su u 2015. godini činile 84% dolazaka u Europu preko Sredozemnog mora su: Sirija (49%), Afganistan (21%), Irak (8%), Eritreja (4%), Pakistan, Nigerija i Somalija (2%), Sudan, Gambija i Mali (1%). Od toga, 58% čine muškarci, 25% djeca, a 17% žene.

Time je moguće zaključiti kako su se, u 2015. godini, afričko-europskim migrantskim koridorima većinom služili migranti s Bliskog Istoka, odnosno iz Azije. Afrički emigranti su se pritom odlučili na emigraciju zbog kombinacije *push i pull* faktora, poput onih ekonomskih i socio-političkih (nesrazmjer potencijalnog dohotka u matičnim zemljama, u odnosu na potencijalni dohodak u zemljama Europe te bijeg od nasilnih sukoba koji traju u Sudanu i Maliju, zajedno s progonom i niskom zaštitom ljudskih prava u Eritreji).

S obzirom na relativnu blizinu i relativno sigurno Sredozemno more, očekuje se da će ovi migrantski koridori ostati otvoreni i u budućnosti, bilo kao službeni, legalni i organizirani međudržavni koridori redovnih ili povremenih migracija stanovništva, ili kao ilegalni, posebno između Libije i Italije zbog tamošnje nestabilne i nasilne situacije (civilnog rata i organiziranih krijumčarskih grupa).

Grafikon 6: Udijeli afričkih imigranata u EU prema regiji rođenja

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020)

Grafikon 6 prikazuje udjele afričkih imigranta u EU prema regiji rođenja, između 2008. i 2018. godine, u ukupnom broju afričkih imigranata tijekom navedenog vremenskog perioda. Vidljiva je zamjetna promjena u strukturi imigranata. Sve je veći udio imigranta rođenih u zapadnoj Africi, a pritom je udio imigranata rođenih u sjevernoj Africi u znatnom padu. Udio imigranata iz sjeverne Afrike 2008. godine iznosio je 61.30%, a 2018. godine tek 32.80%. Pritom je udio imigranata rođenih u zapadnoj Africi narastao s 23.93% u 2008. godini na 40.65% u 2018. godini. Udio imigranata iz istočne Afrike pritom znatno fluktuira između 8.39% u 2008. godini i 25.04% na vrhuncu u 2016. godini.

Prethodno navedene promjene strukture izvedene su iz podataka preuzetih s (Eurostat, 2020), a bitno je pritom naglasiti kako su Eurostatovi podaci o imigrantima prema mjestu rođenja u nepotpuni. Eurostat nije skupio navedene podatke o imigrantima iz Njemačke, Francuske, UK i nekih drugih država članica EU-28/EU-27, iako se u bazi podataka nalaze detaljni podaci za Italiju i Španjolsku te većinu ostalih država članica. Zato je važno podatke iz grafikona 6 do 13 uzeti s dozom rezerve.

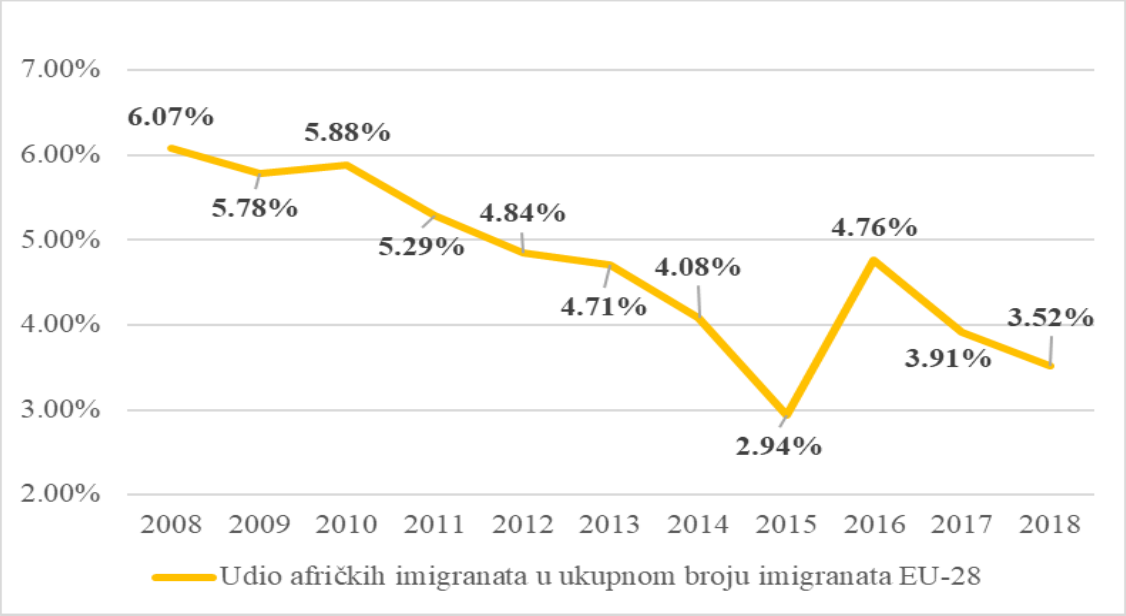
Slične probleme sa prikupljanjem pouzdanih podataka ima i OECD, koji pak u svojoj bazi podataka prikazuje nacionalnosti, a ne države rođenja afričkih imigranta. Usporedivi podaci OECD-a i Eurostat često nisu u suglasnosti, a OECD na svojim mrežnim stranicama baze podataka, u fusnotama navodi kako su podaci nepouzdani i često dolaze iz različitih administrativnih izvora koji ne koriste istu metodologiju za kategorizaciju imigranta.

Imajući ograničavajuće faktore na umu, u grafikonima 6 do 13 te u pratećoj analizi izdvojene su zemlje domaćini s najvišim priljevom imigranta iz sjeverne Afrike.

U istoj skupini podataka mogu se naći podaci o ukupnim imigracijama u EU u vremenskom periodu od 2008. do 2018. godine. Ukupni broj imigranta koji su migrirali u EU-28 iznosio je 41,688,176 ljudi. Usporedimo li taj broj s brojem afričkih imigranta koji su pristigli u neke od zemalja članica EU-28 u istom vremenskom periodu možemo vidjeti kako je udio afričkih imigranta u ukupnom broju imigranta zabilježio pad s 6.07% u 2008. godini na 3.52% u 2018. godini.

Ovdje je također izostavljen broj afričkih imigranta pristiglih u Njemačku, Francusku i (većim dijelom[2]) UK. Unatoč tome što bi zasigurno došlo do zamjetnog pomaka udjela kada bi podaci bili potpuni, trend smanjenja udjela bi trebao biti relativno stabilan.

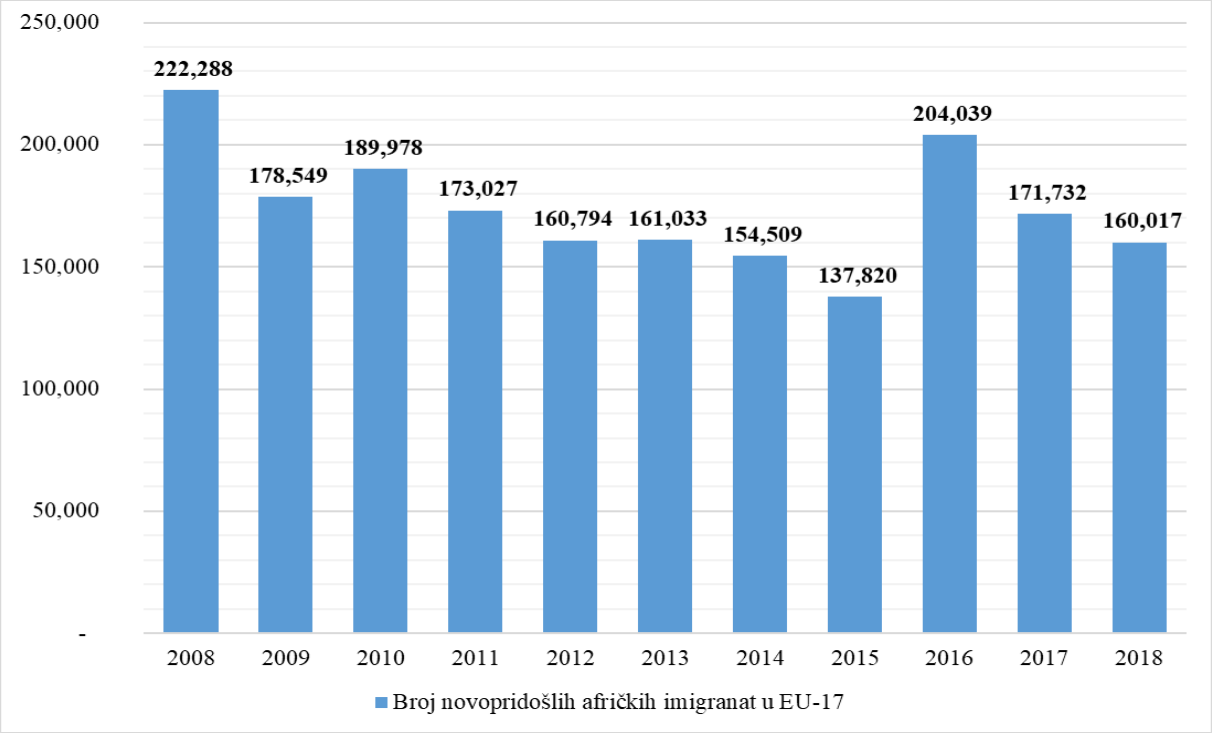
Grafikon 7: Udio afričkih imigranta u ukupnom broju imigranata EU-28

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020)

[2] Dostupni su podaci samo za 2016. godinu

Grafikon 8: Broj novopridošlih afričkih imigranta u EU-17[3]

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020)

Grafikon 8 prikazuje broj novopridošlih afričkih imigranta u zemlje EU-17. Najznačajniji nedostatak kategorizacije prema EU-17 je manjak podataka za Njemačku i Francusku kao najveće imigrantske države EU.

Kombinacijom podataka s Eurostata i OECD-a (ne dijele istu metodologiju pa zato slijedeće grafikone i analizu treba uzeti sa rezervom) možemo dobiti uvid u cjelokupnu situaciju. Sveobuhvatni podaci skupljeni istom metodologijom su previše rijetki da bi točan i detaljan pregled bio moguć, ali na Grafikonu 6 nalazi se kombinacija podataka o novopridošlim marokanskim imigrantima u Belgiji, Francuskoj, Italiji, Njemačkoj i Španjolskoj (navedene zemlje su odabrane zbog toga što su marokanski imigranti najčešće imigrirali upravo u te zemlje).

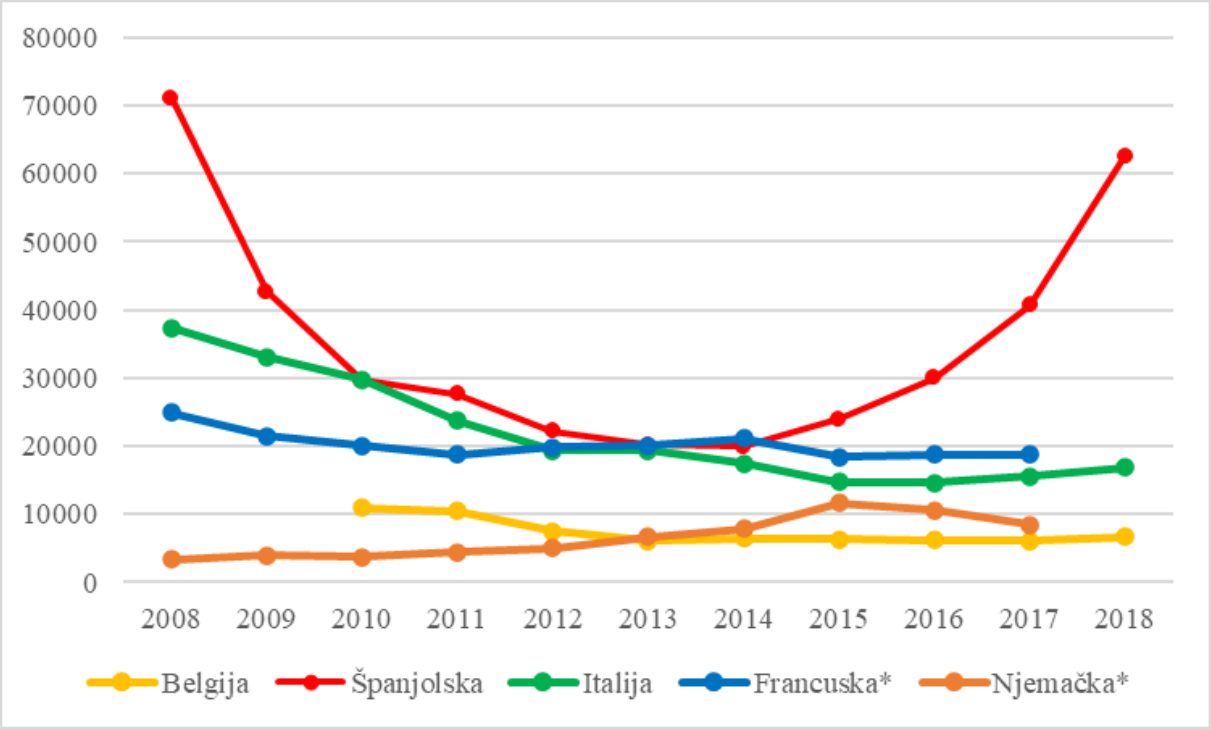
Podaci za Belgiju kreću 2010. godine kada je zabilježeno 10,958 imigranata rođenih u Maroku. Zamjetni pad novopridošlih imigranta iz Maroka kreće 2012. godine kada je zabilježeno 7,507 novopridošlih Marokanaca, 2018. godine taj broj je iznosio 6,686. U 2008. godini, Španjolska je zabilježila 71,148 imigranta rođenih u Maroku, daleko najviše od svih ostalih zemalja u

[3] Iz uobičajenog standarda EU-28 izostavljene su zemlje koje nisu objavile relevantne podatke, poput Njemačke i Francuske

pregledu zbog geografske blizine i povijesne povezanosti. Doduše, broj novopridošlih Marokanaca naglo opada na 29,632, 2010. godine te se pad nastavlja do 2014. godine kada je registrirano samo 19,921 novopridošli Marokanac. Trend se potom okreće pa tako 2018. godine španjolske vlasti navode kako je u zemlju pristiglo 62,609 Marokanaca. Italija je 2008. godine zabilježila 37,379 novopridošlih imigranta rođenih u Maroku, a broj je padao iz godine u godinu sve do 2017. godine. U 2018. godini Italija je zabilježila 16,870 novopridošlih Marokanaca.

Podaci za Španjolsku i Njemačku baziraju se na podacima OECD-a koji navode nacionalnost imigranta, a ne zemlju rođenja te su podaci nepotpuni jer ne postoje javno objavljeni podaci za 2018. godinu. U 2008. godini Francuska je registrirala 24,866 novopridošlih Marokanaca, a Njemačka tek 3,374. Broj marokanskih imigranta u promatranom vremenskom periodu, u Francuskoj, relativno je stabilan te obično broji oko 20,000. U 2017. godini taj broj je iznosio 18,792. Njemačka je pritom doživjela polagani rast marokanskih imigranta te je na kraju vremenskog perioda zabilježila 8,436 novopridošlih Marokanaca (Eurostat, 2020) (OECD, 2020).

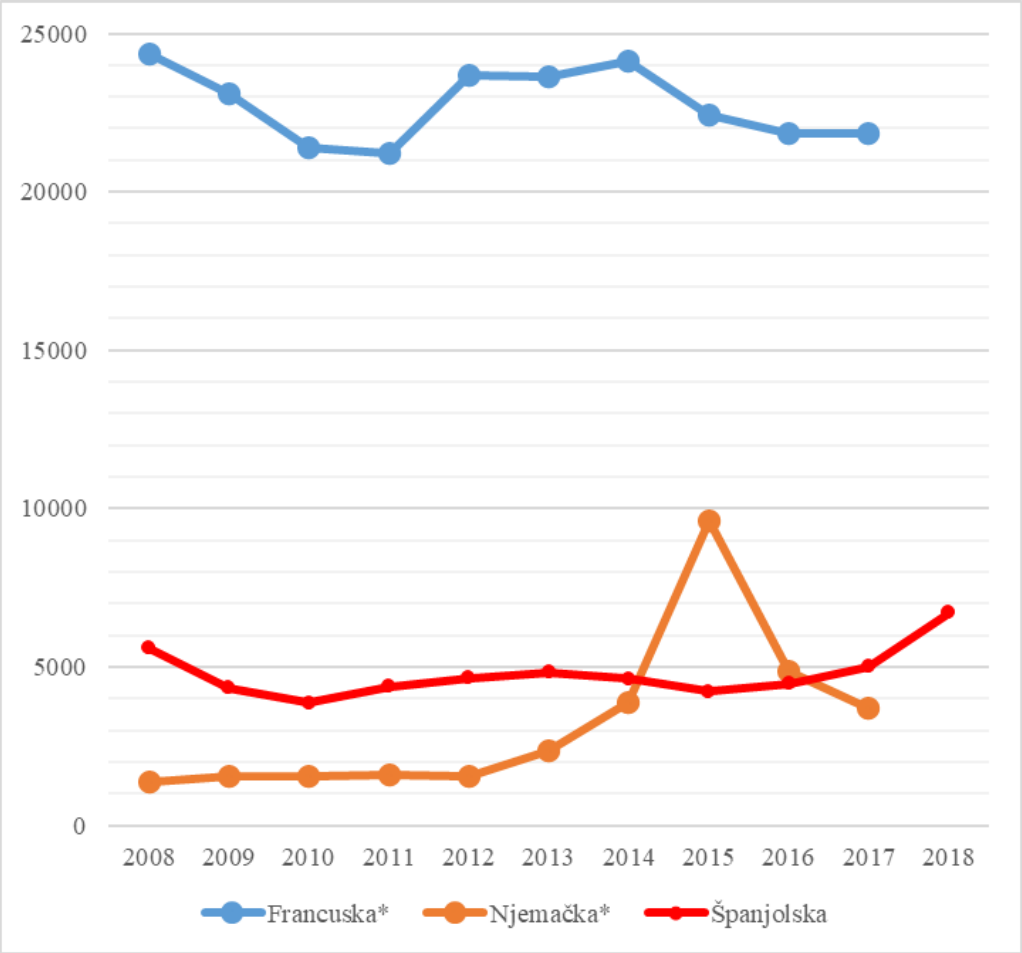
Grafikon 9: Broj novopridošlih marokanskih imigranta u odabrane zemlje EU

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) (OECD, 2020)

Grafikon 10 prikazuje kretanja zabilježenih novopridošlih alžirskih imigranta prema državi rođenja (za Španjolsku) ili nacionalnosti (za Francusku i Njemačku) u istom vremenskom periodu kao i u prošlim grafikonima. Daleko više od svih ostalih država članica EU, Francuska privlači najviše alžirskih imigranata što se može protumačiti kolonijalnom povijesti, kulturnim i političkim vezama. U promatranom vremenskom periodu u Francusku je pristiglo 227,594 alžirskih imigranata, dok je njih 84,670 pristiglo u Njemačku i Španjolsku zajedno. Dinamika pristizanja je relativno stabilna, osim u 2015. godini, kada je u Njemačku pristiglo 9,596 alžirskih imigranata, skoro 2 i pol puta više, nego u godini prije (Eurostat, 2020) (OECD, 2020).

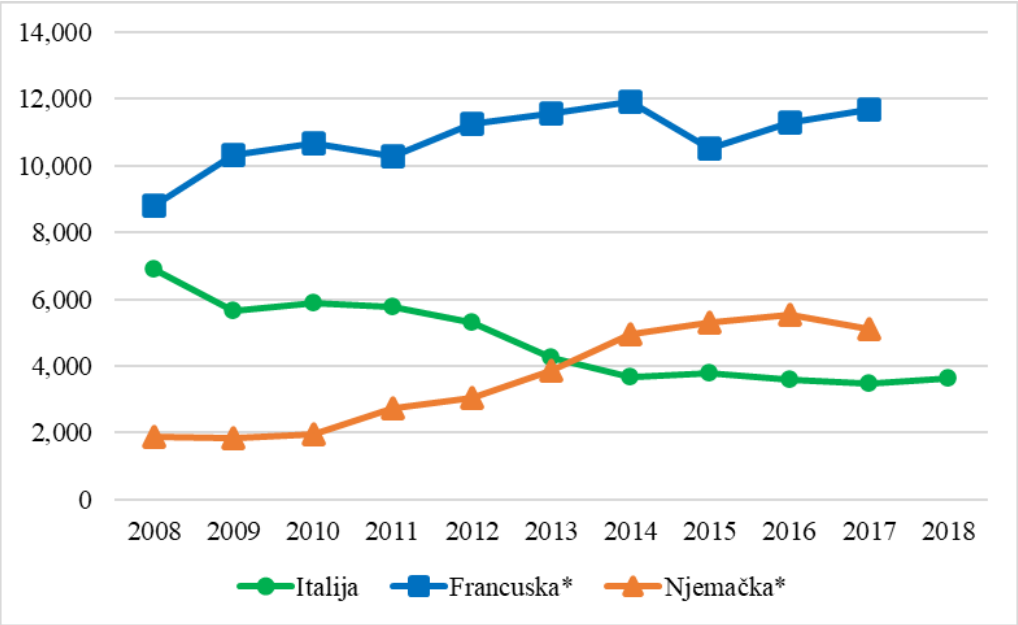
Grafikon 10: Broj novopridošlih alžirskih imigranta u odabrane zemlje EU

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) (OECD, 2020)

U Grafikonu 11 prikazana je dinamika novopridošlih tuniskih imigranata u Italiju, Francusku i Njemačku. Primjetan je pad novopridošlih tuniskih imigranata u Italiji, a povećanje u Francuskoj i Njemačkoj.

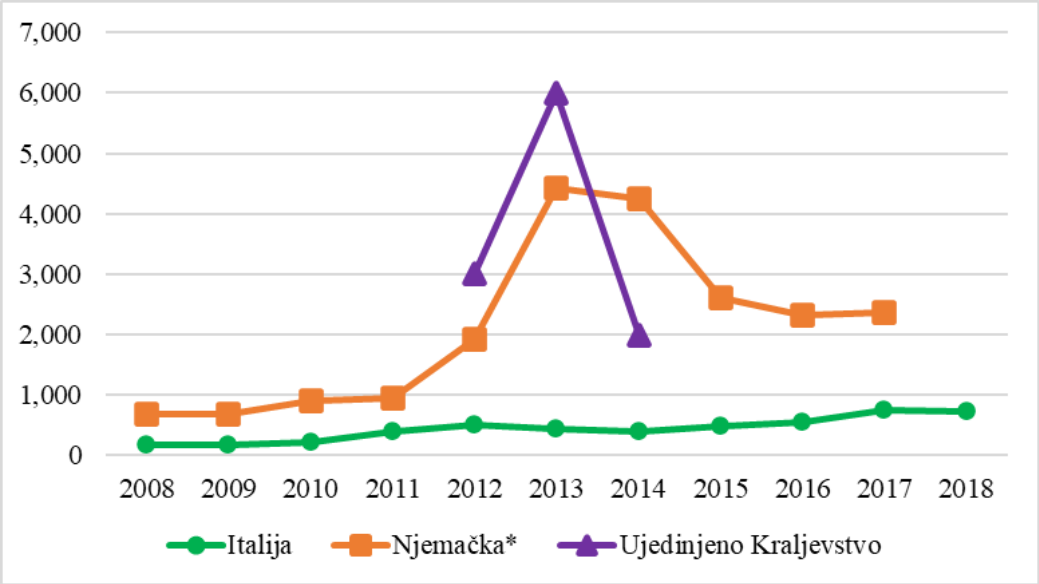
Grafikon 11: Broj novopridošlih tuniskih imigranta u odabrane zemlje EU

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) (OECD, 2020)

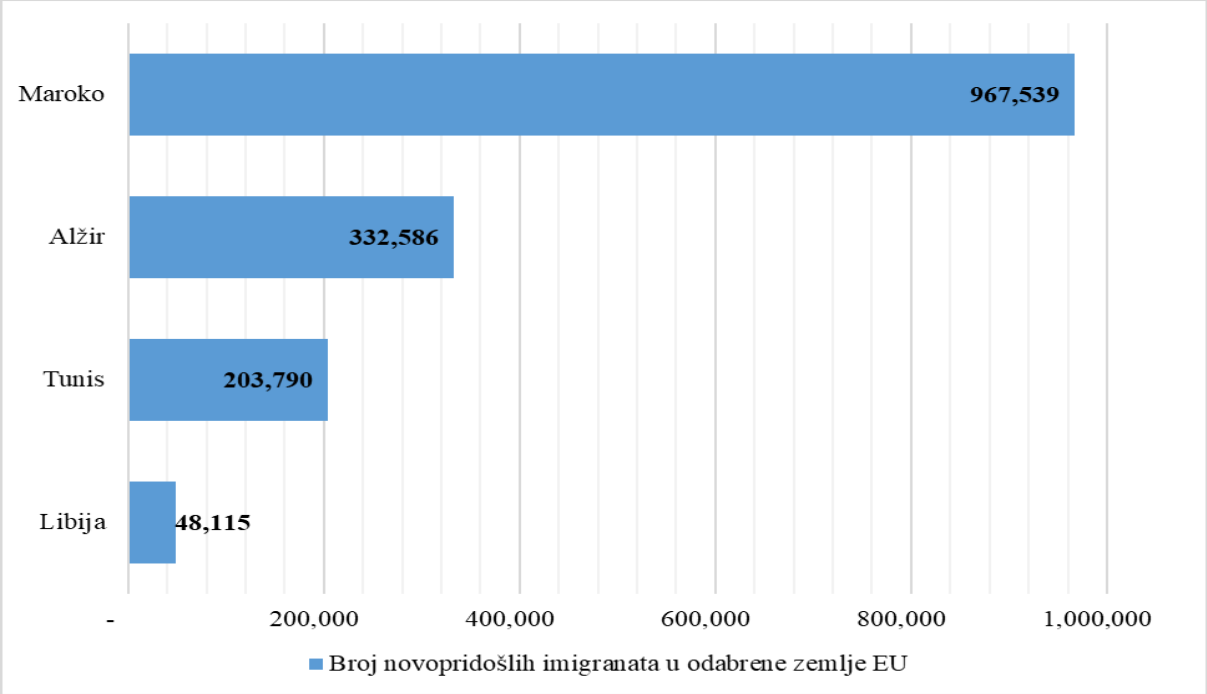
U Grafikonu 12 prikazana je dinamika kretanja novopridošlih libijskih imigranta u Italiju, Njemačku i UK. Zamjetan je vrhunac imigracije u 2013. godini, na vrhuncu libijskog građanskog rata. Unatoč tome, broj libijskih imigranta je izraženo nizak u usporedbi s drugim zemljama sjeverne Afrike.

Grafikon 12: Broj novopridošlih libijskih imigranta u odabrane zemlje EU

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) (OECD, 2020)

Grafikon 13: Broj novopridošlih imigranata iz odabranih zemalja sjeverne Afrike u Španjolsku, Francusku, Belgiju, Njemačku i Italiju u periodu između 2008. i 2018. godine

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) (OECD, 2020)

Kako bi dobili širu sliku, u Grafikonu 13 sumirani su podaci o imigracijama u Španjolsku, Francusku, Belgiju, Njemačku i Italiju (odabrane po principu najvećih priljeva imigranta s područja sjeverne Afrike) iz Maroka, Alžira, Tunisa i Libije. Očigledan je nesrazmjer u strukturi imigranata s područja sjeverne Afrike. Daleko najviše, njih 967,539 u odabrane zemlje EU, u desetogodišnjem periodu promatranja od 2008. do 2018. godine, pristiglo je iz Maroka. Slijede alžirski imigranti s 332,586, odnosno tuniski s 203,790 zabilježenih novopridošlih imigranata. U istom vremenskom periodu, samo 48,115 libijskih stanovnika emigriralo je u odabrane zemlje EU.

3.2. Faktori afričkih migracija

Nekolicina istraživanja pokazala je da većina afričkih migracija nije usmjerena prema Europi, nego prema drugim afričkim zemljama te da oni koji emigriraju iz Afrike, emigriraju i prema Amerikama i zemljama Perzijskog zaljeva (Sander & Maimbo, 2003). Suprotstavljajući se ustaljenoj ideji kako su afričke emigracije u stvari stihijskog karaktera, prethodna istraživanja

pokazala su da većina Afrikanaca koji emigriraju izvan Afrike, to čine s valjanim dokumentima, vizama, putovnicama i drugim relevantnim dokumentima (Schoorl, et al., 2000). Također, u zadnje vrijeme znanstvenici su počeli preispitivati pretpostavku da su afričke migracije „izvanredne“ i drugačije od ostalih migracija. Sve više i više dokaza koji upućuju na to da većina Afrikanaca migrira zbog obiteljskih razloga, poslovnih prilika i visokog obrazovanja, kao i u drugim svjetskim regijama, izlaze na vidjelo (Bakewell & Jonsson, 2011).

Prema izvještaju OECD-a iz 2019. godine, u prosjeku, ako je osoba rođena u inozemstvu, vjerojatnije je da će biti zaposlen(a), nego li pripadnici iste dobne kohorte rođeni u zemlji (OECD, 2019). U prosjeku su dvije trećine imigranata zaposleni, u odnosu na 62% pripadnika iste dobne kohorte rođenih u zemlji. Ovaj relativno povoljan ishod ogleda se i u nižim stopama nezaposlenosti među imigrantima (7.2% kod imigranata, u usporedbi s 9.1% kod domaće radne snage). Međutim, usporedbu prosječnih rezultata, na tržištu rada, između imigranata i domaćeg stanovništva treba interpretirati s oprezom zbog velikih odstupanja između dviju skupina u nekim G20 zemljama. U nekoliko zemalja, poput Južne Afrike (a u manjoj mjeri i Saudijske Arabija i Brazila), imigranti imaju znatno bolje rezultate na tržištu rada od domaćeg stanovništva.

Prema Castagnoneu (2018), putanje karijera migranata na tržištu rada rijetko se istražuju u longitudinalnoj i komparativnoj perspektivi. Ipak, longitudinalni pristup ključan je za bolje razumijevanje dugoročnih profesionalnih dostignuća migranata, dok je komparativno istraživanje korisno za razdvajanje specifičnih i općih procesa u zemljama odredišta i podrijetla. U navedenom radu istraživanje je bilo fokusirano na indikatore karijernih putanja migranata iz Senegala, Demokratske Republike Kongo i Gane u različitim europskim zemljama. Pritom su korišteni podaci iz MAFE-ove baze podataka za usporedbu njihovih profesionalnih dostignuća prije migracije, po dolasku i tijekom prvih 10 godina boravka u Europi. Rezultati ove studije ističu različit obrazac karijernih putanja migranata, pod utjecajem prethodnog statusa zaposlenja i obrazovanja, roda i kolonijalne povezanosti, a što sve zajedno dovodi do različitih karijernih putanja na europskom tržištu rada (Castagnone, 2018). Autor je analizom ukazao na ozbiljno pogoršanje profesionalnog karijernog statusa migranata u Europi, u odnosu na njihovu karijerni status prije migracije, a rezultati sugeriraju da neusklađenost profesionalnog karijernog statusa imigranata prije i nakon migracija može predstavljati dugotrajnu „cijenu“ migracije za imigrante, osim u slučaju kada se u odredišnim zemljama ne postignu daljnje obrazovne kvalifikacije.

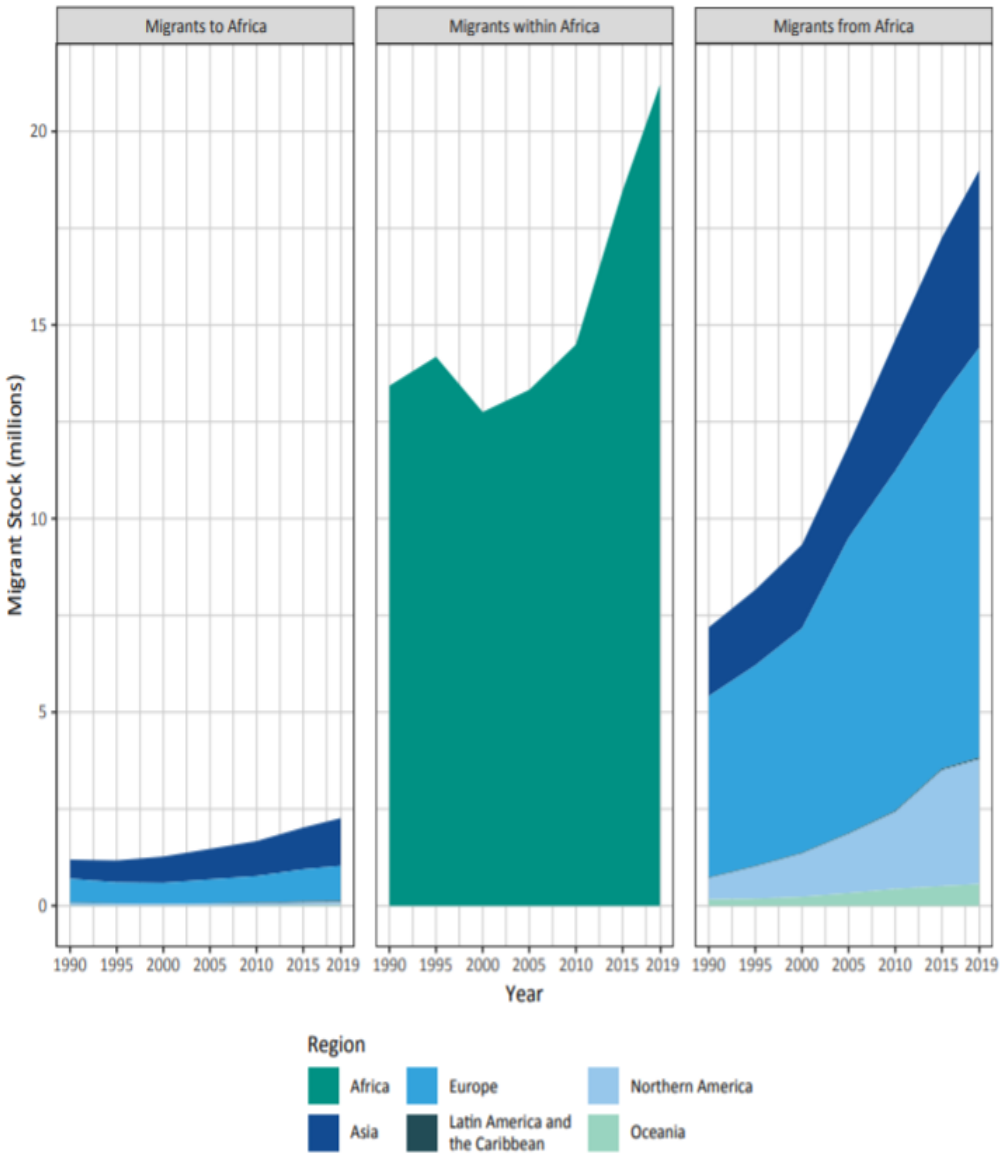
Ovakav nalaz navodi na zaključak kako kvalifikacije migranata koje su postigli kroz obrazovanje ili karijeru u matičnim zemljama nisu prepoznate na tržištu rada EU. Kako navodi De Haas (2009), afrička migracija u Europu obično se doživljava kao plimni val očajnih ljudi koji bježe od siromaštva i ratova te pokušavaju ući u neuhvatljivi europski *„el Dorado"*. Pritom, tipična rješenja koja predlažu europski donositelji odluka uključuju povećanje graničnih kontrola ili pojačane investicije u zemlje afričkog kontinenta kako bi se obeshrabrila imigracija. Međutim, takvi apokaliptični pogledi o plimnom valu izbjeglica temelje se na pogrešnim pretpostavkama o veličini, povijesnoj dinamici, prirodi i uzrocima ovih migracija. Dominantni diskursi zanemaruju činjenicu da afričku migraciju u Europu i Libiju potiče strukturalna potražnja za jeftinom migrantskom radnom snagom u neformalnim sektorima. To objašnjava zašto restriktivne imigracijske politike nisu uvijek zaustavile migraciju, a istovremeno kreirale nove, nepredviđene probleme. Rast i razvoj zemalja afričkog kontinenta također neće uspjeti suzbiti afričke migracije prema Europi, jer će financijski i tehnološki omogućiti te potaknuti veći broj ljudi na migraciju preko opasnih subsaharskih migrantskih koridora, a kasnije i preko Sredozemnog mora. Unatoč tome što se zbog političkih i diplomatskih razloga naglašavaju programi borbe protiv ilegalnih migracija, ni europske ni afričke države nemaju pravi iskreni interes za zaustavljanjem migracija (De Haas, 2009).

Lako je uočiti veliki ekonomski *pull* utjecaj Europe na stanovnike afričkih zemalja. Doduše, čak i uz trajno prisutan ekonomski *pull* faktor, kao što možemo vidjeti iz Grafikona 6, unatoč značajnom porastu vanjskih migracija u zemlje drugih kontinenata, većina afričkih migracija zadržava se unutar afričkog kontinenta. Razlozi leže u teškoći migracija prema drugim kontinentima. Stanovnicima sjeverne Afrike relativno je lakše migrirati u zemlje EU zbog manje udaljenosti i povijesnih veza. Stanovnicima južnih zemalja afričkog kontinenta teže je migrirati prema zemljama EU. Ovakvo stanje dodatno je potencirano manjkom razvijene infrastrukture u tranzitnim zemljama na migrantskim koridorima.

Razlozi emigranata, bili oni usmjereni prema dolasku u Europu ili na neki drugi kontinent ili oni unutar afričkog kontinenta vezani su za političke, ekonomske i okolišne faktore. Nerazriješeni sukobi, političko te društveno nasilje i zastoji u izgradnji mira rezultirali su raseljavanjem milijuna ljudi u istočnoj Africi. Većina zemalja u toj regiji pogođena je navedenim problemima. Intraregionalne migracije također su potaknute porastom potražnje za visokokvalitetnom radnom snagom u Keniji i Ruandi. Promjene u okolišu te elementarne nepogode dodatno pojačavaju migrantske tokove. Porast ksenofobnih napada i pojava novih

oružanih skupina u južnoj Africi također utječu na porast dinamike ljudskih migracija u regiji (International Organization for Migration, 2019, pp. 61-68).

Grafikon 14: Dinamika afričkih migracija između 1990. i 2019. godine

Izvor: (International Organization for Migration, 2019, p. 55)

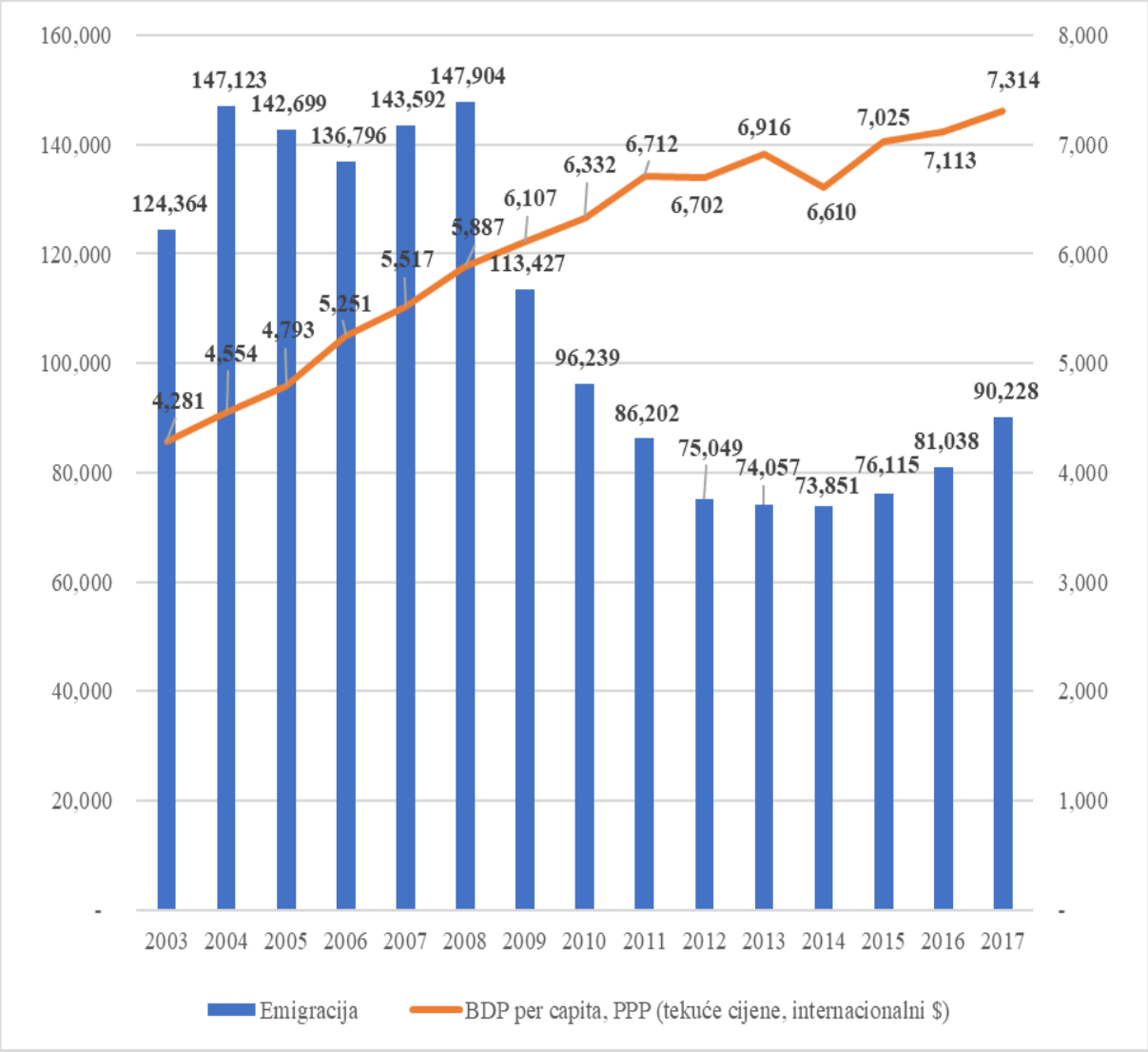
Intraregionalne migracije na području zapadne i centralne Afrike uzrokovane su kombinacijom više faktora. Nekontrolirane migracije i dalje prevladavaju unatoč postignućima na vanjskopolitičkoj sceni s ciljem organizacije i legalizacije migracija. Sukobi i nasilje povezani s političkom nestabilnošću, društvenim i etničkim napetostima te Boko Haram ekstremistima uvelike utječu na zemlje zapadne i centralne Afrike. Dinamika unutarnjih i vanjskih migracija dramatično varira u pojedinim zemljama navedene regije.

Migracije stanovnika sjeverne Afrike u Europu i zemlje Perzijskog zaljeva razvijaju se već nekoliko desetljeća te su i dalje glavna sila u toj regiji. Sjeverna Afrika nije samo domaćin značajnih migrantskih ruta, nego je i domaćin značajnog broja internacionalnih migranata, uključujući izbjeglice. Sukobi i nasilje u sjevernoj Africi i okolnih regija uvelike su doprinijeli razvoju ove situacije. U 2018. godini, otprilike 117,000 migranta pristiglo je u Europu preko Sredozemnog mora, potpomognuti razvojem kriminalnih krijumčarskih ruta u sjevernoj Africi (International Organization for Migration, 2019, pp. 61-68).

Također je važno promotriti usporedno kretanje BDP-a per capita i dinamiku emigracija iz pojedinih zemalja Afrike prema EU kako bi dobili uvid u njihov odnos. U slijedećim grafikonima (15,16 i 17) prikazana je dinamika marokanskih, alžirskih i tuniskih (države sjeverne Afrike kroz koje prolaze glavne migrantske rute prema EU, a pritom se ne nalaze u ratu) emigracija prema odabranim zemljama EU (Austriji, Belgiji, Češkoj, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Italiji, Luksemburgu, Nizozemskoj, Španjolskoj i Švedskoj, ostale zemlje Članice EU-27 isključene su iz analize jer nisu domaćini relevantnog broja afričkih imigranata) i BDP-a per capita (PPP, tekuće cijene). Podaci o emigracijama, tj. imigracijama u odabrane zemlje članice EU preuzeti su s baze podataka OECD-a, umjesto Eurostata, budući da Eurostat uopće ne objavljuje podatke o državi rođenja, tj. nacionalnosti imigranata pristiglih u Francusku i Njemačku (jedne od glavnih zemalja domaćina stranih imigranata).

U Grafikonu 15 prikazana je dinamika marokanskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita (PPP, tekuće cijene) u periodu od 2003. do 2017. godine. Lako je primijetiti kako se najveći broj emigracija dogodio u godinama prije globalne ekonomske krize, sa znatnim padom emigracija već u 2009. godini te nastavkom opadanja emigracija sve do 2014. godine (s 147,904 novopridošlih marokanskih imigranata u odabrane zemlje EU-27 u 2008. godini na 73,851 u 2014. godini). 2014. godine dolazi do obrata navedenog trenda te kreće ponovni rast marokanskih emigracija, a u 2017. godini zabilježeno je 90,228 novopridošlih marokanskih imigranata. Doduše, BDP per capita je u cijelom tom vremenskom periodu rastao, osim u 2014. godini pa se promjena dinamika ne može objasniti s ekonomskim *push* faktorom. U isto vrijeme, Španjolska, domaćin najvećeg broja marokanskih emigranata doživjela je duboku i dugotrajnu recesiju, te potencijalno time obeshrabrila nove imigracije Marokanaca.

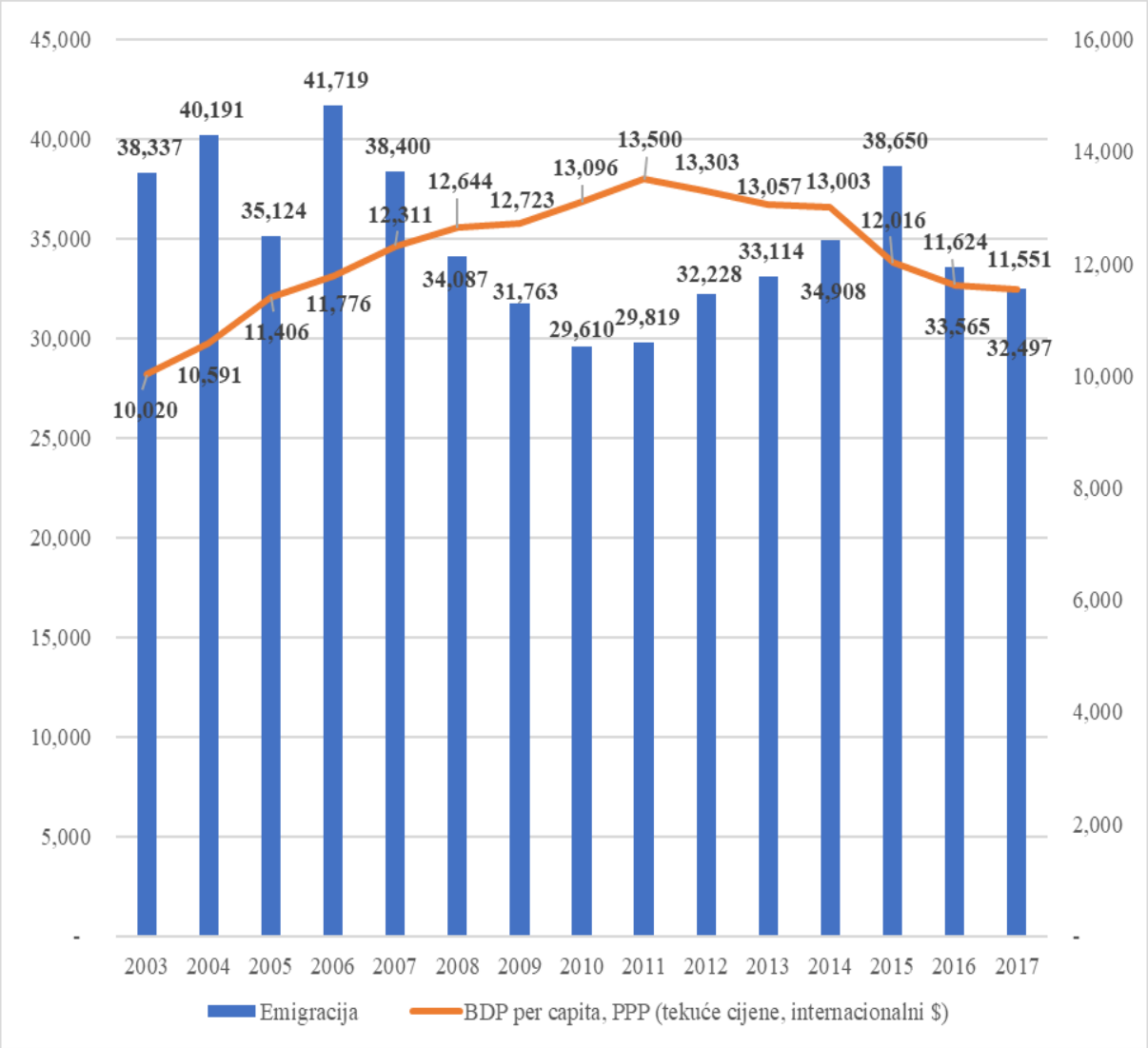
Grafikon 15: Dinamika marokanskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020) i (The World Bank, 2020)

Grafikon 16 prikazuje dinamiku alžirskih emigracija prema odabranim zemljama EU i kretanje alžirskog BDP-a per capita (PPP, tekuće cijene). Alžirske emigracije prema odabranim zemljama EU-27 također proživljavaju sličan trend, najveći broj emigracija odvija se prije 2008. godine, s padom 2010. i 2011. godine te ponovnim rastom i kasnijim padom u godinama koje slijede. Alžirski BDP per capita doduše, ukazuje na utjecaj globalne ekonomske krize 2008. godine koja je dovela do pada BDP-a per capita od 2012. do 2017. godine. BDP per capita u 2017. godini je na istoj razini kao i u 2005. godini.

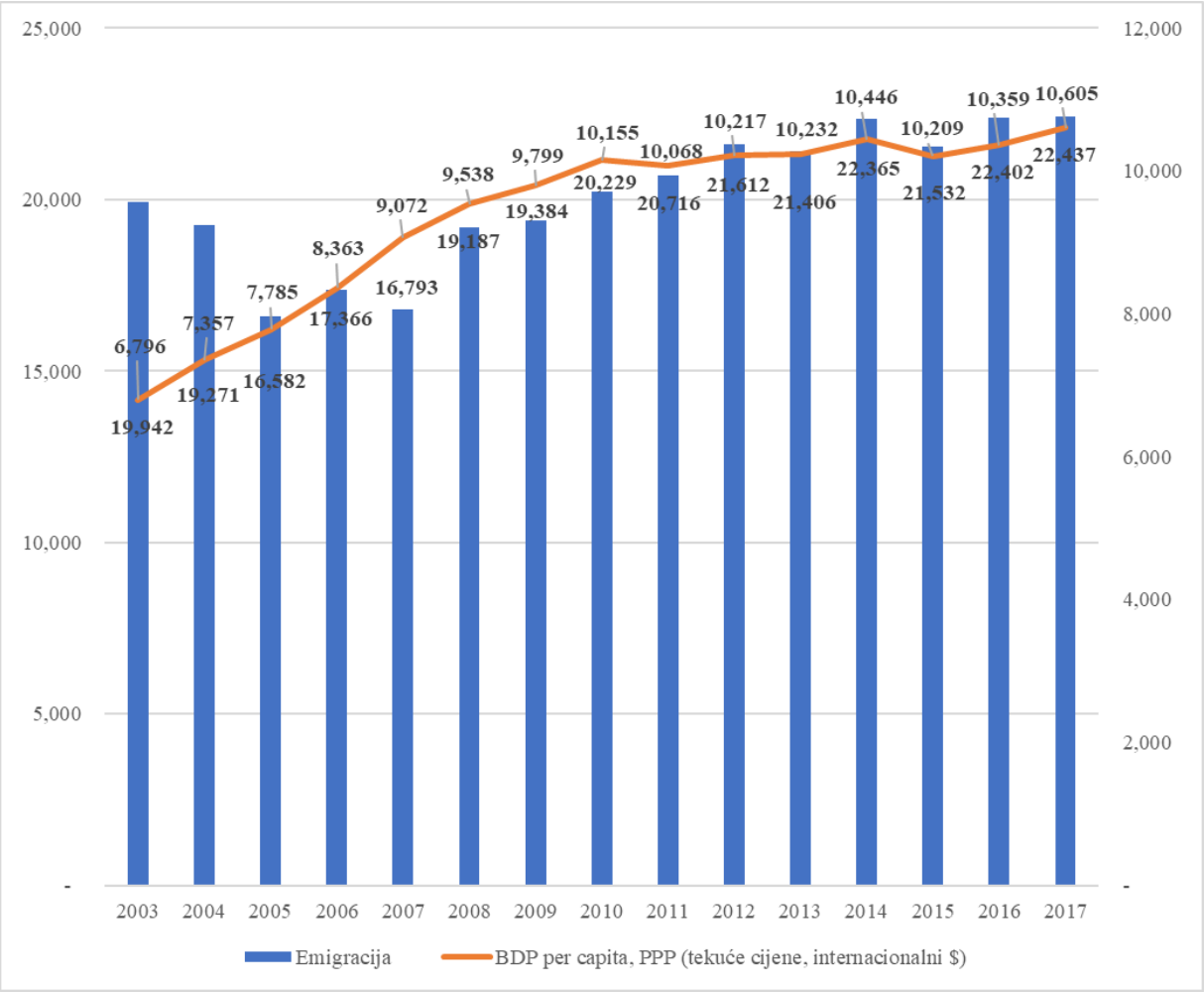
Grafikon 16: Dinamika alžirskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020) i (The World Bank, 2020)

Dinamika tuniskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita prikazana je u Grafikonu 17. Tunis je jedina od tri promatrane zemlje koje imaju zamjetan paralelan trend rasta emigracija i BDP-a per capita u vremenskom periodu od 2005. do 2017. godine. Najveći broj novopridošlih tuniskih migranata u odabrane zemlje članice EU-27 zabilježen je u 2017. godini (njih 22,437) kada je tuniski BDP per capita također, zabilježio najveću razinu do sada od 10,605 internacionalnih $ u tekućim cijenama, PPP. Arapsko proljeće 2011. godine, kada su tuniski građani mirnim prosvjedima sa vlasti svrgnuli diktatora Zine El Abidine Ben Alija i uveli demokraciju, nije utjecalo na dinamiku emigracija ili BDP-a per capita.

Grafikon 17: Dinamika tuniskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020) i (The World Bank, 2020)

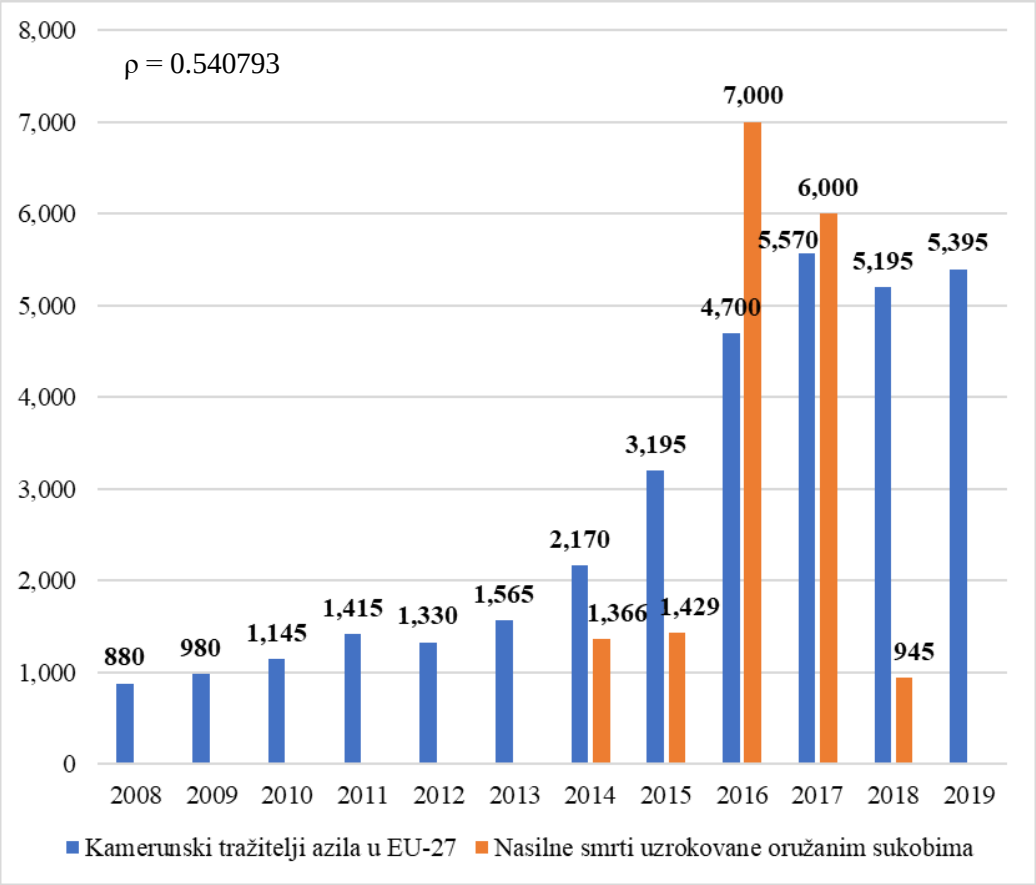
Svaka od ovih promatranih država proživjela je specifičnu dinamiku emigracija i kretanja BDP-a per capita u promatranom periodu te je ne moguće donijeti zajednički zaključak o *push* i/ili *pull* faktorima migracija prema EU.

Također, postavlja se i pitanje o utjecaju oružanih sukoba na emigraciju afričkih građana prema EU-27. Kako bi mogli dati uvid u navedenu problematiku u slijedećim grafikonima (18,19,20,21 i 22) prikazana je dinamika novopridošlih tražitelja azila u EU-27 odabranih afričkih država u kojima su trajali ili traju oružani sukobi. Na grafikonima je također, prikazan broj nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima. U Grafikonu 22 prikazana je omjer novopridošlih tražitelja azila i smrtnih slučajeva u oružanim sukobima kako bi se mogao utvrditi relativan utjecaj oružanog nasilja na emigraciju u promatranim zemljama. Zemlje u pitanju su: Kamerun (sukobi s Boko Haramom krenuli su 2014. godine na sjeveru zemlje), Centralno afrička republika (CAR, građanski rat koji je započeo 2012. godine), Demokratska

republika Kongo (DRC, vode se tri različita sukoba), Somalija (građanski rat koji je započeo 1992. godine i još uvijek traje – Somalija se često spominje kao „*failed state*“) te Libija (građanski rat koji traje od 2014. godine). Podaci korišteni u navedenim grafikonima i analizi preuzeti su s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016).

U Grafikonu 18 prikazana je dinamika kamerunskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti u oružanim sukobima u vremenskom periodu od 2008. do 2019. godine. Broj tražitelja azila je stabilan do 2014. godine kada kreću sukobi s Boko Haramom. U narednim godinama dolazi do zamjetnog rasta tražitelja azila, ali unatoč smanjenju broja smrti u oružanim sukobima s navedenom terorističkom skupinom, ne dolazi do smanjenja broja tražitelja azila. Koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima pozitivnog je smjera i srednje jačine te iznosi 0.541.

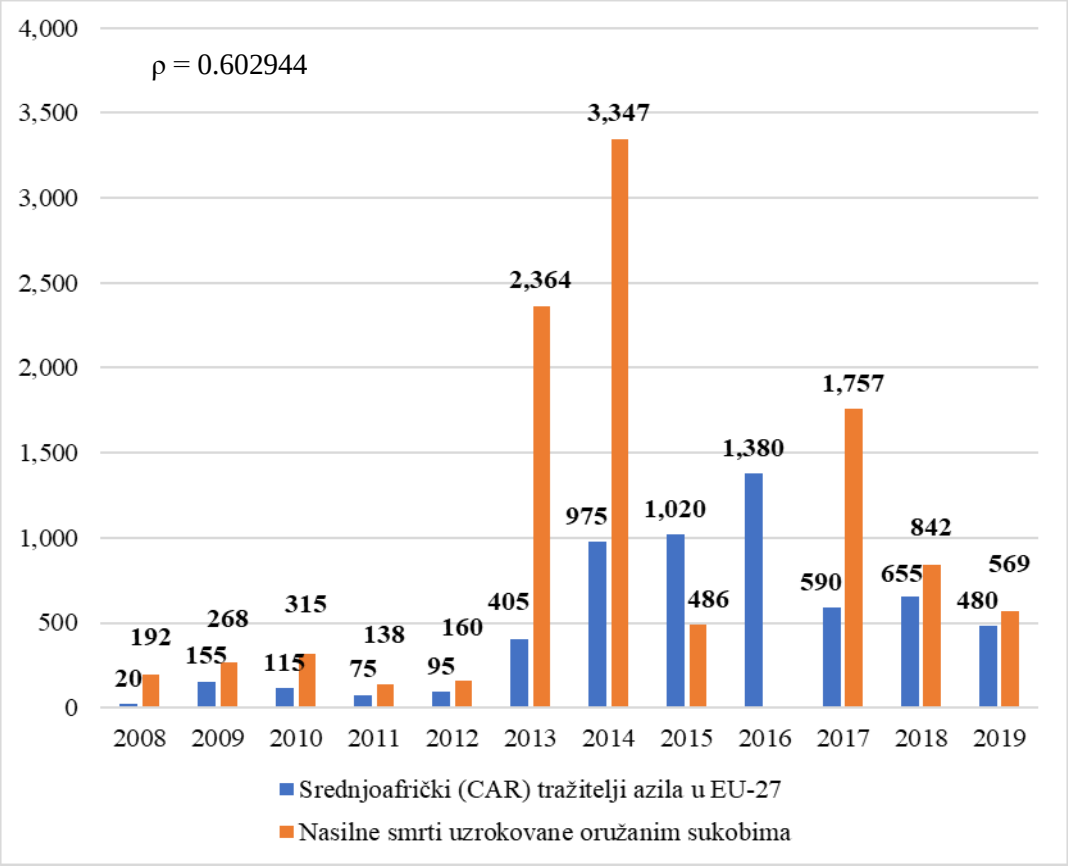
Grafikon 18: Dinamika kamerunskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.)

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

Grafikon 19 prikazuje dinamiku istih parametara u slučaju CAR-a. Pojavom građanskog rata u 2012. godine, odnosno jačanja sukoba u 2013., dolazi do zamjetnog rasta tražitelja azila i smrti uzrokovane oružanim sukobima. U slučaju CAR-a, koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima pozitivnog je smjera te iznosi 0.603.

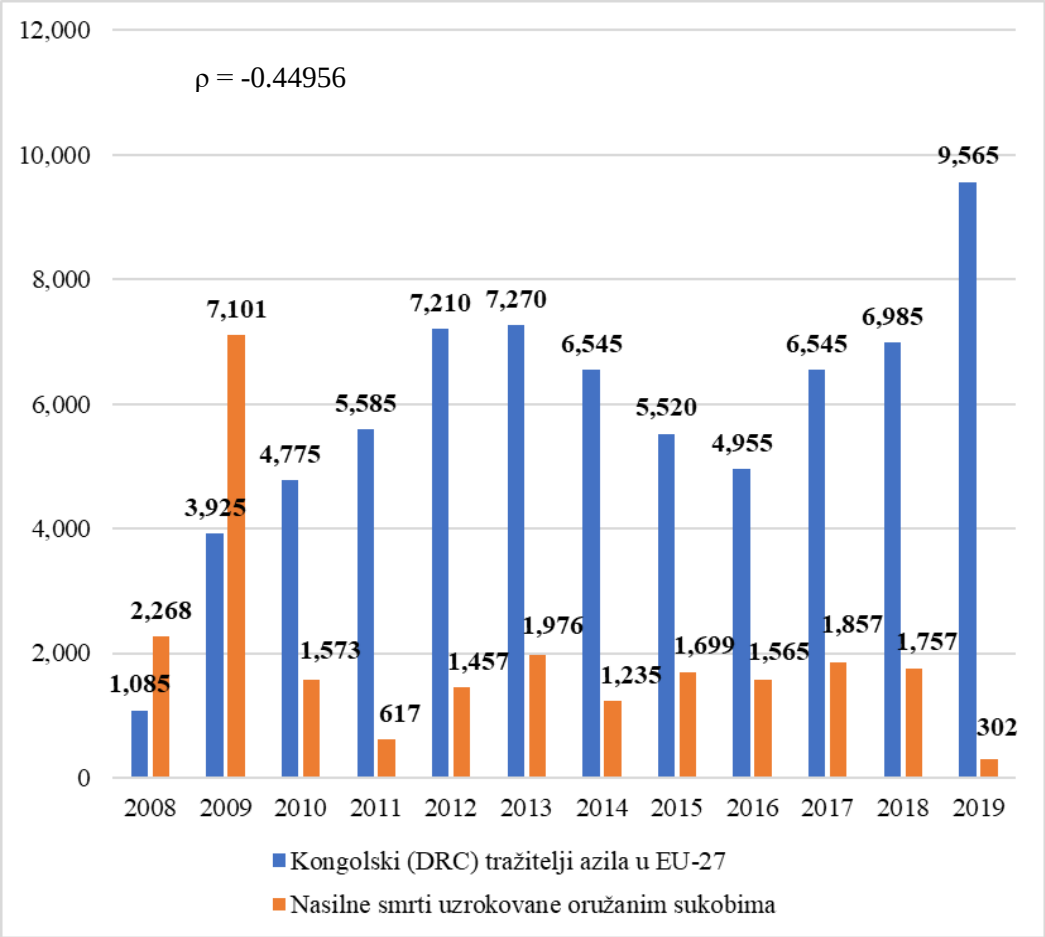
Grafikon 19: Dinamika srednjoafričkih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.)

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

Dinamika kongolskih (DRC) tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) u Grafikonu 20, pak prikazuje drugačiju sliku situacije. Koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima negativnog je smjera te iznosi -0.45. Ovakva situacija možda se može objasniti relativnim dubokim siromaštvom i velikom udaljenošću kongolskih područja zahvaćenim oružanim sukobima. U takvoj situaciji, ljudi koji su primorani migrirati zbog oružanih sukoba većinom to čine na male udaljenosti i intraregionalno.

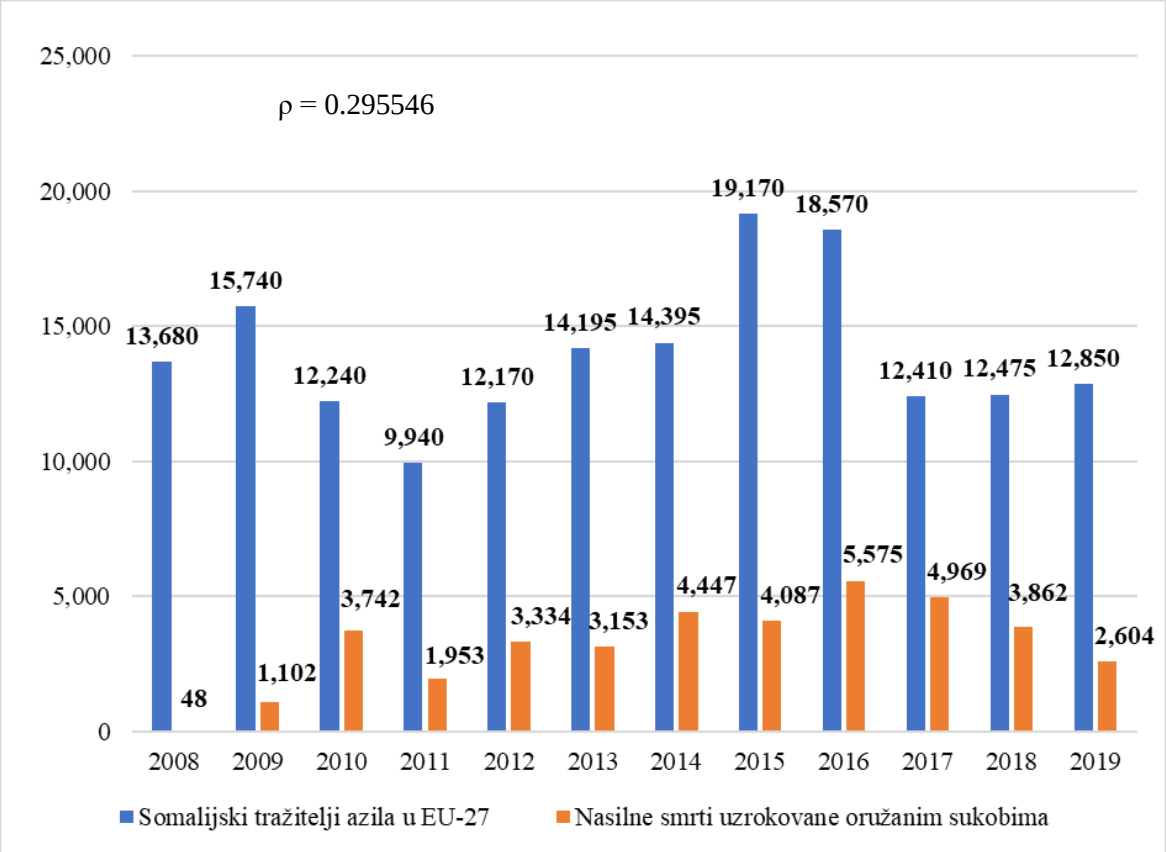
Grafikon 20: Dinamika kongolskih (DRC) tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.)

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

Grafikon 21 prikazuje dinamiku somalijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima u vremenskom periodu od 2008. do 2019. godine. Somalija je država u kojoj traje dugotrajni građanski rat. Vlada neimaština, nestabilnost i neizvjesnost, a oružani sukobi se sporadično pojačavaju i slabe. Broj novopridošlih tražitelja azila u EU-27 je daleko najviši od promatranih zemalja, a broj smrti uzorkovane oružanim sukobima je relativno stabilan. Koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima pozitivnog je smjera te iznosi 0.29555.

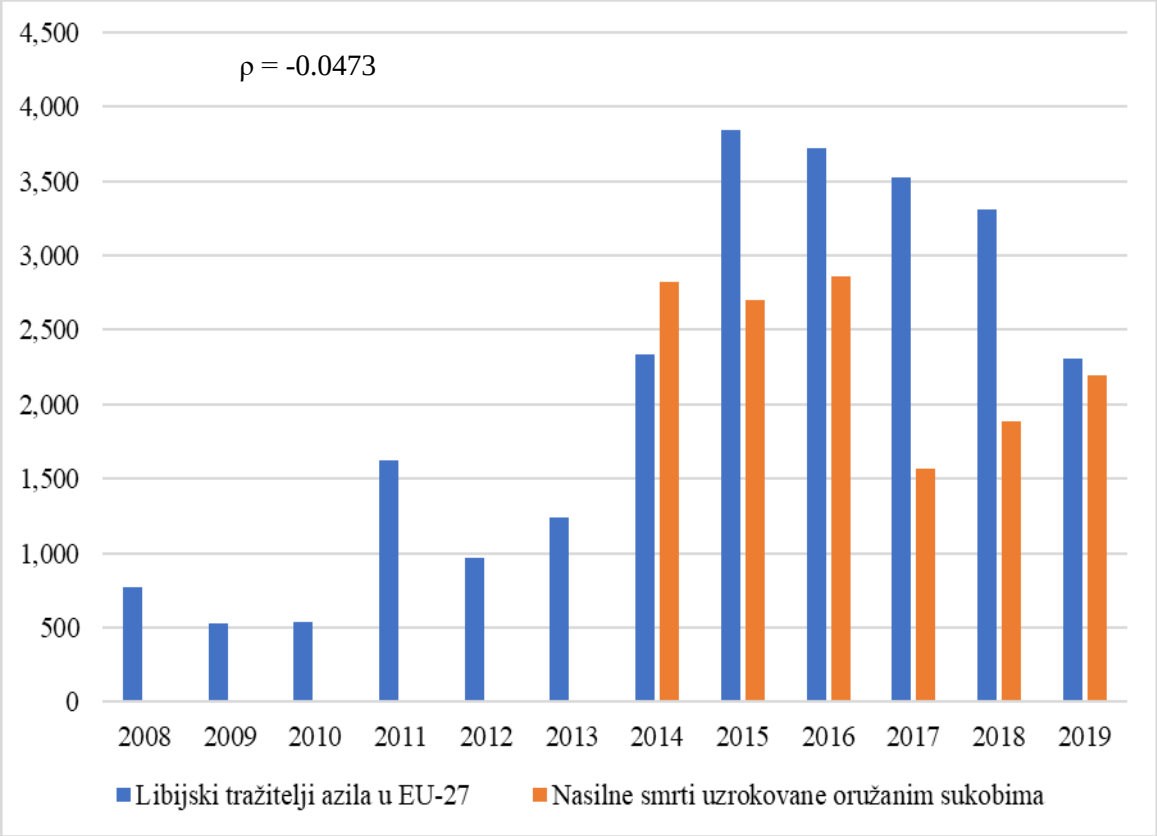
Grafikon 22: Dinamika somalijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.)

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

U Grafikonu 23 prikazana je dinamika libijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) Libijski građanski rat krenuo je 2014. godine te još uvijek traje. Ovdje je koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima negativnog smjera te iznosi zanemarivih -0.0473. Najveći broj novopridošlih tražitelja azila zabilježen je 2015. godine (3,845), a najveći broj poginulih u oružanim sukobima, njih 2,865, zabilježen je godinu kasnije. Unatoč zamjetnom rastu broja poginulih između 2017. i 2019. godine, trend opadanja broja novopridošlih tražitelja azila je i dalje u opadanju pa tako 2019. godine iznosi 2,310.

Grafikon 24: Dinamika libijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.)

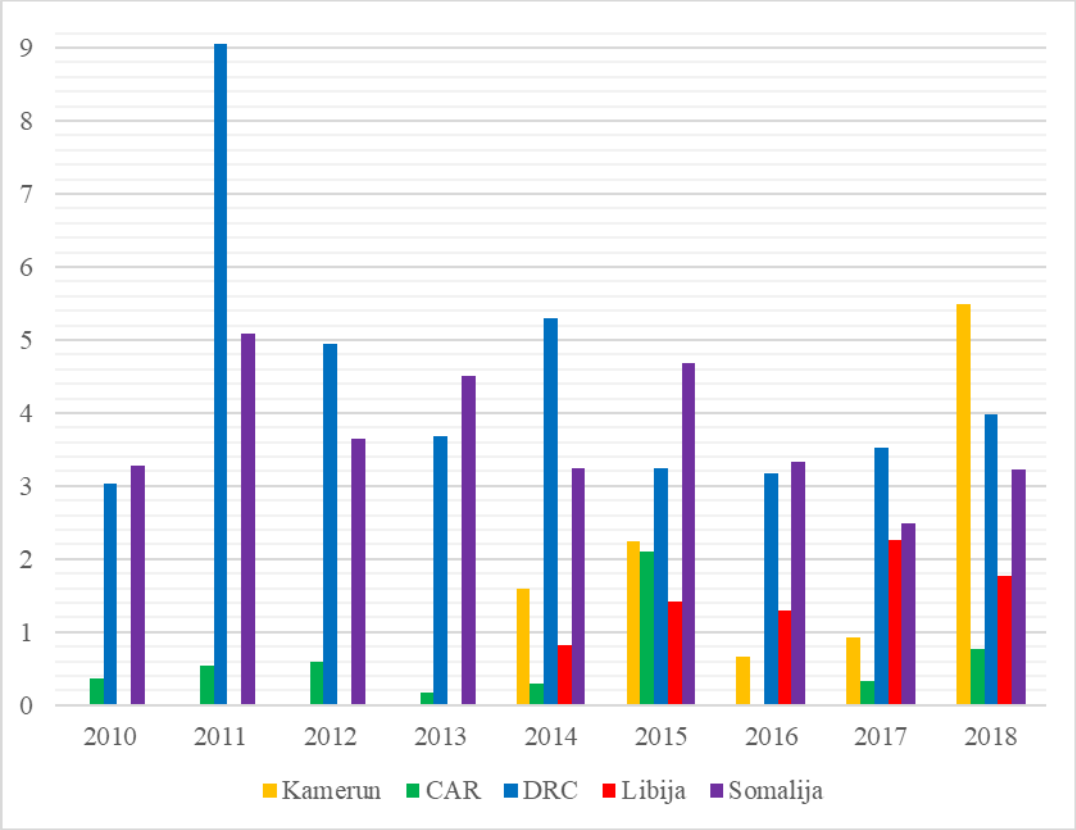

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

Omjer broja novih tražitelja azila iz Kameruna, CAR-a, DRC-a, Libije i Somalije u EU-27 na broj poginulih u oružanim sukobima u navedenim zemljama prikazan je u Grafikonu 23. Ovdje je vizualno prikazan omjer koji nam govori koliko novih tražitelja azila u EU-27 prouzrokuje svaka nova smrt u oružanim sukobima u navedenim zemljama. Promatrani vremenski period odabran je zbog velikih graničnih vrijednosti (*outliera*) u 2008. i 2009. godini te manjka pojedinih podataka za 2019. godinu. Kamerun je u vremenskom periodu od 2014. do 2018. godine imao 2.18 tražitelja azila u EU-27 na svaku poginulu osobu u oružanim sukobima. Najveći omjer zabilježen je 2018. godine kada je na svaku poginulu osobu u oružanim sukobima zabilježeno 5.49 tražitelja azila. Najmanji omjer je pak, zabilježen 2016. godine, od 0.67. CAR ima konstantno nizak omjer od, u prosjeku, 0.65 zabilježenih novih tražitelja azila u državama EU-27, na svakog poginulog u oružanim sukobima. Najviši omjer dostignut je 2015. godine, od 2.09. DRC je u promatranom vremenskom periodu imala najveći prosjek omjera novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i poginulih u oružanim sukobima. Prosjek iznosi 3.97. Najviši omjer zabilježen je 2011. godine, kada je iznosio 9.05. Od početka građanskog rata u Libiji do kraja 2019. godine, isti prosjek omjera u Libiji iznosio je 1.51, a samo u 2017.

godini prelazi 2 nova tražitelja azila na svaku poginulu osobu u oružanim sukobima. Somalija je od 2010. do 2019. godine zabilježila prosjek omjera od 3.72, odnosno na svaku poginulu osobu u somalijskim sukobima zabilježeno je 3.72 novih somalskih tražitelja azila u državama članicama EU-27. Somalija također, ima konstantno visak omjer. Jedino je u 2017. godini niži od 3 te iznosi 2.49 tražitelja azila na svaku poginulu osobu u oružanim sukobima.

Grafikon 25: Omjer broja novih tražitelja azila iz Kameruna, CAR-a, DRC-a, Libije i Somalije u EU-27 na broj poginulih u oružanim sukobima u navedenim zemljama

Izvor: obrada autora prema podacima s (Eurostat, 2020) i (Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016)

3.3. Sentiment stanovništva EU prema migracijama

Sentiment stanovništva EU prema imigraciji uvelike je oblikovan i stavom medija u pojedinim državama članicama EU. Eber et al. (2018) navodi kako se medijski stavovi prema navedenoj temi razlikuju ovisno o tome da li zemlja članica ima kolonijalnu povijest ili ne. Bivše kolonijalne sile poput Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske koje već dulje vrijeme imaju tradiciju imigracija iz svojih bivših kolonija, imaju drugačije medijske stavove, nego mediji u

Italiji, Španjolskoj i Grčkoj gdje ne postoji tradicija imigracija iz bivših kolonija (Fengler, et al., 2019).

Općenito, analiza pisanih medijskih radova pokazuje da su migranti koji sudjeluju u intra-EU migracijama češće opisani kao „prijetnja gospodarstvu i socijalnom sustavu“, dok su migranti koji dolaze izvan EU opisani kao „kulturna prijetnja u zemljama domaćinima“ (Eber et al. 2018, 6). Europski mediji u pravilu naglašavaju negativne aspekte migracija i migranata te se fokusiraju na domaća pitanja poput onih o sigurnosti, utjecaju na gospodarstvo i kulturne promjene. Doduše, nakon izbjegličke krize 2015. godine, medijski natpisi su više težili pozitivnom pregledu migracija, migranata i izbjeglica, makar je i dalje primijećen manjak konteksta i pobližeg opisa kompleksnosti situacije (Fengler, et al., 2019).

U 2015. godini broj migranata i izbjeglica koji prelaze Sredozemno more stavio je pritisak na zajednički Europski sustav azila i značajno inhibirao Schengenske odredbe i pravila. To je dovelo do privremene suspenzije Dublinskog sustava i uvođenja graničnih kontrola nekoliko zemalja potpisnica Schengenskog sustava.

Imigracija nastavlja biti užarena tema u Europi. Unatoč postojanju balansiranih i smirenih rasprava o ovoj temi, političke rasprave i retorika ponekad su dominirane anti-imigracijskim sentimentom. Tijekom 2017. i 2018. godine, političke grupacije krajnje desnice promovirale su mitove i lažne vijesti (engl. *fake news*) o migracijama. Ove akcije bile su najevidentnije na društvenim mrežama i drugim online platformama i medijima. Rezultat navedenih propagandnih aktivnosti često je bio brz i očigledan te je formirao javno mišljenje i/ili mišljenje donosioca odluka, dovodeći do povlačenja podrške migracijskog sporazuma nekih vlada.

Istraživanje Europske komisije pokazalo je da 4 od 10 Europljana gleda na imigraciju više kao problem, nego priliku. U zasebnoj studiji provedenoj u deset zemalja članica EU od strane *Pew Research Centrea* (2016) više nego pola ispitanika izjavilo je da žele manje imigranata u svojim zemljama.

Ilegalne migracije nastavljaju stvarati probleme kako za institucije Europske Unije tako i za pojedinačne zemlje koje se nalaze na migrantskim rutama ili su zemlje odredišta imigranata. S završetkom 2018. godine, najveći dio ilegalnih migranta koji prelaze Sredozemno more koristili su Zapadnomediteransku rutu koja vodi sa obala sjeverne Afrike u Španjolsku. Ova statistika ukazuje na promjene u migrantskim rutama budući da je najveći broj ilegalnih migranata u 2016. i 2017. godini prelazilo Sredozemno more putem Srednjomediteranske rute koja

započinje u Libiji, a najčešće završava u Italiji ili putem Istočnomediteranske rute koja spaja Grčku s Turskom.

U 2018. godini preko 117 000 ilegalnih migranata pristiglo je u Europu preko mora, dok je njih 26 000 pristiglo kopnenim putevima. Njih 59 000 pristiglo je u Španjolsku, dok je u Italiju stiglo 23 370 ilegalnih migranata. Preko 2000 migranata utopilo se u Sredozemnom moru u 2018. godini, najvećim udjelom na Srednjomediteranskoj ruti (oko 1300 umrlih).

Veliki broj ilegalnih migranata koji dolaze u Europu preko Sredozemnog mora krenulo je iz zemalja u kojima i dalje vladaju sukobi. Ilegalni migranti najčešće dolaze iz Afganistana, Sirije i Iraka (uglavnom preko Grčke), a istovremeno veliki broj pristiže iz područja sjeverne i sub-saharske Afrike.

3.4. Politika institucija EU

3.4.1. Pravna stečevina

U knjizi *„Africa and Fortress Europe: Threats and Opportunities"* (Neisser, 2016) nalazi se kvalitetan pregled politike institucija EU prema pitanju migracija. Od početka 1990-ih, politika zemalja članica EU prema imigrantima i tražiteljima azila sve je više pod utjecajem institucija EU. Pred EU institucije nalaze se brojne prepreke. Vlade država članica nisu voljen voditi otvoreni diskurs za pružanje rješenja problemu imigracija, radi straha od javnog mišljenja. Takva situacija dovodi do manjka informacija oko pravog stanja stvari na razini EU.

Dodatan problem proizlazi iz rasta populističkih političkih opcija na europskoj desnici. Navedene političke opcije odigrale su važnu ulogu u ograničavanju imigracija i oblikovanju javnog mišljenja o izbjeglicama. Populističke stranke često su organizirane, ponekad ekskluzivno, oko pitanja rase, imigracija, državljanstva i kulturne asimilacije.

Problem imigranata i azilanata često je povezan i s drugim problemima poput: smještaja, odnosno stanovanja, socijalne pomoći, sigurnosti, tržišta rada, zdravstva i obrazovanja, To znači da politika EU o migrantima i azilantima mora nuditi kompleksan odgovor na već kompleksno pitanje. Koherentna politika je preduvjet za njenu efikasnost.

Pravni sustav EU o migracijama je kompleksan i raznolik (Neisser, 2016). Slijedeći pregled daje sažete informacije o glavnim dijelovima stečevine migrantskih i azilantskih prava.

Amsterdamski ugovor (Euroepan Parliament, 1997) je sa sobom donio imigracije i azile u ugovor o Europskoj zajednici i u dohvat politika EZ. Poglavlje IV (61-69) bavi se „Vize, azil, imigracije i ostale politike koje se tiču slobodnog kretanja ljudi“ te obvezuje Vijeće da usvoji zajedničke politike u slijedećim područjima:

- standardi i procedure ulaska ljudi preko vanjskih granica EU,
- vizna pravila za boravke dulje od tri mjeseca, uključujući zajedničku listu zemalja čiji građani moraju imati vizu za ulaz u EU,
- uvjeti pod kojima će građani trećih zemalja imati slobodu kretanja u zemljama članicama EU do tri mjeseca,
- standardi i procedure za odobravanje i oduzimanje statusa azilanta i izbjeglica, uključujući minimalne standarde za prihvaćanje tražitelja azila i izbjeglica,
- minimalni standardi za privremenu zaštitu raseljenih osoba (de facto izbjeglica, a ne tražitelja azila),
- mjere imigracijske politike, uključujući zajedničke uvjete ulaska i prebivališta te zajednička pravila o ilegalnoj imigraciji i repatrijaciji,
- mjere definiranja prava i uvjeta pod kojima građani trećih zemalja mogu raditi i prebivati bilo gdje u EU.

Osim Amsterdamskog ugovora, postoje i druge pravne stečevine koje služe kao sekundarni izvori prava o migracijama i azilu.

Problematikom migracija bave se slijedeće direktive EU:

- direktiva Vijeća 2003/86/EZ od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji (Vijeće EU, 2003),
- direktiva Vijeća 2003/109/EZ od 25. studenog 2003. o statusu državljana trećih zemalja s dugotrajnim boravištem (Vijeće EU, 2003),
- direktiva (EU) 2016/801 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studija, osposobljavanja, volonterstva, razmjena učenika ili obrazovnih projekata, i obavljanja poslova *au pair* (preinaka) (Europski parlament i Vijeće, 2016).

Problematikom azila bave se slijedeće regulative i direktive EU:

- uredba (EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (preinaka) (Europski parlament i Vijeće, 2013),
    - općenito govoreći, svaka država članica ima dužnost prihvaćanja zahtjeva tražitelja azila državljana trećih zemalja na svom teritoriju, ali samo je jedna zemlja članica odgovorna za navedeno (poglavlje III.). Poglavlje III. nudi neke iznimke koje su dodatno pojašnjenje u daljnjim poglavljima.

3.4.2. Politika u praksi

U medijima, na društvenim mrežama i u izjavama donositelja odluka često se spominjala tema vanjskih (prekograničnih) ljudskih migracija (UNHCR, 2015). Ova vrsta migracija najčešće je povezana sa ekonomskim i političkim faktorima u zemljama polazištima emigranta, tj. lošem općem ekonomsko-političkom stanju tih zemalja. Ljudi u potrazi za boljim, stabilnijim životom kreću u emigraciju (Geddes, 2016). Takva dinamika evidentna je i unutar Europe (De Haas, et al., 2018), a Hrvatska je jedna od zemalja koja u relativnom smislu napušta veliki udio mladog stanovništva u potrazi za boljim životom (Akrap, 2018).

Važno je, pritom, imati na umu neke od demografskih pokazatelja koji utječu na donosioce odluka te šire, na perspektivu tržišta rada i stabilnost zdravstvenih i mirovinskih sustava zemalja članica. Prema UN-ovom scenariju, populacija EU-27 u 2030. godini mogla bi biti oko 2% niža, nego 2010. godine. Još jedna zabrinjavajuća informacija je ono o medijalnoj dobi stanovnika EU. 1980. godine, medijalna dob građana EU iznosila je 34 godine, 2030. godine ta dob će iznositi 44.7 godina. EU-27 je na putu da se do 2060. godine sastoji uglavnom od nacija s post-zrelom strukturom stanovništva (visokim udjelom stanovništva starijeg od 65. godina, <50%). Ovakva situacija navodi donositelje odluka da razmišljaju o načinima kako da financiraju sve veći udio umirovljenog stanovništva. Očito je kako će u budućnosti Europa trebati privlačiti migrante kako bi zadovoljila potražnju na tržištu rada i pritom poboljšala dobnu struktura država (Dakos, 2017).

Institucije Europske Unije dobro su upoznate s ovom problematikom, a dosad se njihov rad uglavnom koncentrira na pružanje financije pomoći i povoljnih trgovačkih sporazuma s

afričkim zemljama s ciljem smanjenja gospodarskih razlika te usporavanja emigracija prema Europi. Jedan od načina kroz koje EU pokušava postići svoje ciljeve je potpisivanje tzv. „*Economic Partnership Agreements*“ ili „*Association Agreements*“ koji smanjuju i/ili ukidaju carine u bilateralnoj trgovini.

Tablica 1: Pregled bilateralnih i multilateralnih sporazuma između EU i afričkih zemalja

Zemlje afričkog kontinenta potpisnice "Economic Partnership Agreement“ s EU	Datum potpisivanja
Južna Afrika	05.02.2018
Botswana (SADC)	05.02.2018
Eswatini (SADC)	05.02.2018
Namibia (SADC)	05.02.2018
Mozambique (SADC)	05.02.2018
Lesotho (SADC)	05.02.2018
Izvor: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/	
Zemlje afričkog kontinenta potpisnice "Association Agreement" s EU	Datum potpisivanja
Algeria	01.09.2005
Egypt	01.06.2004
Morocco	01.03.2000
Tunisia	01.03.1998
Izvor: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/	

Izvor: Obrada autora prema podacima s (European Commission, 2020)

Kao što možemo vidjeti iz Tablice 1 (European Commission, 2020), u posljednje vrijeme se stavlja veći naglasak na uspostavljanje trgovačkih sporazuma sa zemljama afričkog kontinenta. Kao jedan od najvećih izazova EU i zemalja članica svakako je buduća dinamika imigracija iz zemalja izvan EU (BBC, 2016), posebice onih iz Afrike (International Organisation for Migration, 2015).

Partnerstvo između Afrike i EU za migraciju, mobilnost i zapošljavanje (MME) pokrenuto je tijekom 2. *summita* šefova država i vlada Afrika-EU u prosincu 2007. u Lisabonu, na kojem su također usvojena zajednička strategija EU-Afrika i Prvi akcijski plan (2008.-2010.).

MME partnerstvo pruža okvir za dijalog i suradnju u pitanjima migracija između EU i svih država afričkog kontinenta. Dodana vrijednost MME partnerstva je ta što omogućava dijalog o migraciji između EU i Afrike, na kontinentalnoj razini, s Komisijom Afričke unije kao glavnim

sugovornikom. Ovakvo partnerstvo stvara inkluzivan okvir u kojem sudjeluju sve afričke države, uključujući zemlje sjeverne Afrike.

Do sada je partnerstvo s MME-om donijelo značajne rezultate (European Commission , 2016), a najbolji primjer je Afrički institut za radničke doznake, stvoren kako bi bolje utjecao na financijske tokove i pratio tokove rada i radničkih doznaka te nadgledao kreaciju politika koje bi ih učinile lakšim, jeftinijim, sigurnijim i produktivnijim.

Borba protiv trgovine i krijumčarenja ljudi također je jedno od područja na kojima je MME dostigla opipljive rezultate: uz potporu EU, Komisija Afričke unije pomaže regionalnim akterima u izgradnji njihovih kapaciteta za učinkovito rješavanje problema i pružanje odgovora na izazove postavljene u sferi zaštite, sprečavanja i kaznenog progon trgovine ljudima. Akcijski plan MME partnerstva za 2011.-2013. (European Commission, 2013) predviđa ukupno 12 inicijativa o migraciji, zapošljavanju i visokom obrazovanju.

Uz navedeno, europska potražnja za radom mogla bi ohrabriti liberalniji stav prema ekonomskim migracijama s „Globalnog Juga“ i/ili razvoj novih dogovora o *guest-worker* aranžmanima s zemljama sjeverne Afrike te ostalim zemljama u europskom širem južnom susjedstvu, na nacionalnoj ili na razini EU. Rezultat nastavka sadašnjih trendova, europske ekonomije mogle bi profitirati u zamjenu za nastavak narušavanja društvene kohezije i unutarnje stabilnosti. Očekuje se kako će u budućnosti migracijski pritisci postati akutne prirode. Izbjeglička/migracijska kriza bi mogla postati egzistencijalna prijetnja Europskoj uniji, već oslabljenoj od euroskepticizma financijske krize i Brexita, ukoliko se s njome ne upravlja na zadovoljavajući način. Pojava podijele unutar EU sve je očitija. Koalicija vođena Njemačkom podržava rješenje izbjegličke/migrantske krize na razini EU, dok se Višegradska koalicija, potpomognuta političkom krajnjom desnicom tome protivi te se zalaže za snažne vanjske granice i postavljanja strogih antiimigrantskih mjera (Dakos, 2017).

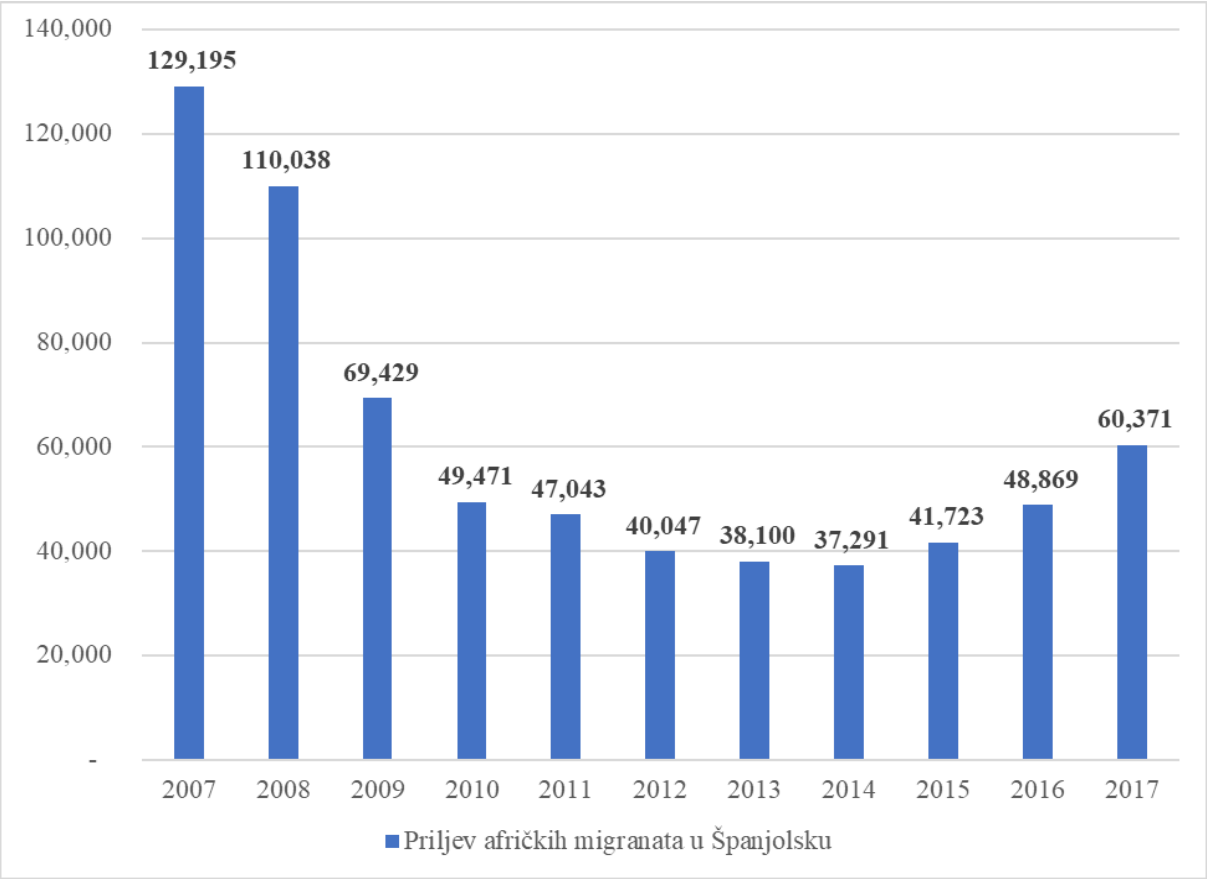
4. STUDIJE SLUČAJA AFRIČKO-EUROPSKIH MIGRANTSKIH TOKOVA

4.1. Tokovi prema Španjolskoj

Migrantski koridori često su opasni, kako u subsaharskoj Africi, ratom razorenoj Libiji, tako i na zadnjem dijelu puta, na samom prelasku granice u neku od europskih zemalja. Jedina granica koju migranti mogu preći hodajući, a da pritom stignu u jednu od zemalja članica EU je ona sa Španjolskom. Španjolska ima dvije eksklave (Ceutu i Melillu) na afričkom kontinentu, na obali Sredozemnog mora, okružene Marokom, gdje su incidenti vrlo česti. Ceuta i Melilla su dva španjolska teritorija koja čine jedinu teritorijalnu granicu između EU i Afrike. Španjolska je 2014. godine učvrstila ovu granicu kao odgovor na rastući broj migranata koji su pokušavali preskočiti postojeću žičanu ogradu iz Maroka. U 2014. godini, petnaest migranata se utopilo u Sredozemnom moru pokušavajući preplivati granicu i doći do Ceute. Udruge za ljudska prava i migranti pritom su ispričali svjedočanstva kako ih je španjolska policija pokušavala spriječiti da prijeđu granicu, pritom na njih pucajući gumene metke i špricajući ih sa suzavcem. Španjolska vlada je nakon toga pograničnoj policiji zabranila uporabu gumenih metaka.

Unatoč povećanom broju migranata u 2014. godini, iz Grafikona 26 možemo vidjeti kako je upravo u 2014. godini broj pristiglih afričkih migranata u Španjolskoj bio na najnižoj razini u cijelom promatranom periodu od 2007. do 2017. godine. Broj pristiglih afričkih migranata iznosio je 37,219. Bilo bi neispravno ovu činjenicu protumačiti pojačavanjem Španjolsko-Marokanske granice, budući da postoji očiti trend pada afričkih imigracija u Španjolsku koji traje od 2007. godine. 2015. godine dolazi do ponovnog pojačanja imigracija, a pojačanje je vidljivo do kraja promatranog perioda. Afričke imigracije u Španjolsku u 2017. godini iznose 60,371 novopridošlih imigranata. Vrhunac imigracije zabilježen je 2007. godine kada je zabilježeno 129,195 afričkih imigranata (OECD, 2020). Godišnji prosjek priljeva afričkih imigranta u Španjolsku iznosi 61,052, a kroz desetogodišnji promatrani periodu ukupno je pristiglo 671,577 afričkih migranata.

Grafikon 26: Priljev afričkih migranata u Španjolsku, od 2007. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020)

Dinamiku na stranu, društvena atmosfera i politika španjolske vlasti prema imigracijama također nudi važnu sliku mogućnosti imigranata na španjolskom tržištu rada i kvaliteti života općenito.

Kako bi izbjegle kritiku drugih država članica EU i Schengenske zone, španjolske vlasti su bile posebno osjetljive na mišljenja drugih europskih vlada u pitanjima vezanima uz politike granične kontrole, budući da je to područje snažno zasnovano na uzajamnom povjerenju između država članica EU. Takav stav rezultirao je restriktivnim zakonodavstvom graničnog nadzora. Ipak, španjolske povijesne, diplomatske i ekonomske veze te jezična povezanost s Latinskom Amerikom i sjevernom Afrikom, kao i potražnja za nekvalificiranom radnom snagom na tržištu rada, dovele su do selektivnog ublažavanja prvotno usvojenog strogog regulatornog okvira. Politike koje se primjenjuju posljednjih godina ukazuju na postojanje relativno preferencijalnog tretmana prema nekim migrantskim tokovima, tj. skupinama. Odgađanje uvođenja viza za određene zemlje Latinske Amerike za koje se zna da njihovi građani u velikom broju migriraju prema Španjolskoj, kao i ignoriranje imigracija iz zemalja istočne Europe, ukazuju na sklonost

ovim migrantskim skupinama na štetu tokova s afričkog kontinenta koji su izloženi mnogo strožim politikama granične kontrole (Moreno Fuentes, 2005).

Ostale politike, koje nisu izričito povezane s graničnom kontrolom, ali su izravno povezane s uvjetima koji određuju pravo na živo na teritoriju zemlje, posebno propisi o naturalizaciji, također ukazuju na različit tretman određenih nacionalnih skupina. Državljani zemalja Latinske Amerike trebaju provesti dvije godine legalnog boravka u Španjolskoj prije nego što se mogu prijaviti za Španjolsko državljanstvo, dok sjevernoafrički i druge nacionalne skupine moraju čekati do deset godina (Fuentes, 2001).

Španjolska još nije razvila vlastitu filozofiju i politiku integracije. Stvaranje robusnog modela može se pokazati nemogućim zbog snažno decentraliziranog karaktera španjolske države. U autonomnim pokrajinama, koje imaju svoji vlastiti jezik i kulturu, migracija može kreirati vrlo specifičan niz izazova povezanih s rizikom od razrjeđivanje njihovih jedinstvenih karakteristika dolaskom kulturno i etnički različite skupine koja može biti u iskušenju da prihvati općeniti španjolski (kastiljski) identitet, umjesto regionalnog (katalonskog, baskijskog, galicijskog, itd.). Iako je razina politizacije imigracijskih pitanja u Španjolskoj ostala relativno niska, bez stranke ekstremne desnice koja kapitalizira na pitanjima imigracije, pojava nekih lokalnih ksenofobnih poduzetnika u područjima s višom koncentracijom imigranata (Ceuta i Melilla, El Ejido, Vic) i rasistički incidenti pomogli su postupnom podizanju profila ovog političkog pitanja (Moreno Fuentes, 2005).

Borba protiv diskriminacije ne predstavlja samo vrlo važno aktualno pitanje pravde, već i ključni cilj za budućnost, ako se želi u potpunosti integrirati drugu generaciju sjevernoafrikanaca koji su rođeni u Španjolskoj. Ovi izazovi koji stoje pred španjolskim vlastima te društvom u cjelini, vrlo su specifične i kompleksne naravi (Moreno Fuentes, 2005).

U radu Fellinija (2018) istražuje se južnoeuropski model ulaska imigranata na tržište rada. Specifično sa usporedbom talijanskih i španjolskih slučajeva prije i poslije globalne ekonomske krize 2008. godine. Pritom su u analizi različite skupine imigranata uzete u obzir: Istočnoeuropljani, gotovo isključivo Rumunji u obje zemlje domaćina, Sjevernoafrikanci (uglavnom Marokanci) i Latinoamerikanci. Ove skupine su od posebnog interesa jer predstavljaju najveće „bazene“ useljenika u obje zemlje. Suprotno onome što se događa u zemljama Sjeverne Europe, južnoeuropske karakterizira kombinacija relativno niskog rizika nezaposlenosti s izuzetno ograničenim mogućnostima za pristup visokokvalificiranim poslovima. Analiza je pokazala da su prije ekonomske krize 2008. godine Italija i Španjolska

dijelile slični imigracijski obrazac (dinamiku i strukturu), ali i da su pokazivali slične diskriminacijske odrednice na tržištu rada, za određene imigrantske skupine ovisno o zemlji podrijetla. Sjevernoafrikanci su doživljavali najviši rizik od nezaposlenosti, a slijedili su ih Rumunji i državljani zemalja Latinske Amerike. Najmanji rizik od nezaposlenosti, u obje zemlje, doživjeli su Latinoamerikanci s državljanstvom zemlje domaćina, posebno u Španjolskoj.

Međutim, s krizom su se pojavile neke razlike u kontekstu usporavanja migracijskog priljeva u obje zemlje, ali značajnije u Španjolskoj. Također, nije iznenađujuće da su se u Italiji i u Španjolskoj ishodi na tržištu rada pogoršali i za domaće stanovništvo i za imigrante, ali imigranti su pritom doživjeli veće poteškoće na tržištu rada, nego li domaće stanovništvo. Pritom su se značajke južnoeuropskog modela imigrantskog ulaska na tržište rada oslabile samo u Španjolskoj, dok su se iste te značajke pojačale u Italiji. Obrazac niskog rizika od nezaposlenosti, s izuzetno ograničenim mogućnostima k pristup visokokvalificiranim poslovima postojaniji je u Italiji, nego u Španjolskoj (Fellini, 2018).

U Španjolskoj se diskriminacija u pogledu rizika od nezaposlenosti znatno povećala, ali segregacija u niskokvalificiranim poslovima se nije pogoršala. Drugim riječima, imigranti su doživjeli porast rizika od nezaposlenosti isto kao i domaće stanovništvo. Kako bi se razumjela ovakva promjena potrebno je uzeti u obzir različite šokove na španjolskom tržištu rada. Dramatični krah potražnje za niskokvalificiranom radnom snagom, tijekom i nakon ekonomske krize, gurnuo je mnoge imigrante u nezaposlenost, pritom značajno povećavajući rizik od nezaposlenosti. U situaciji kada je na španjolskom tržištu rada zaposlenost dramatično pala, a niskokvalificirani poslovi su bili izuzetno pogođeni, došlo je do lagane nadogradnje u strukturi zaposlenosti jer su se sektori koji traže radnu snagu viših kvalifikacija prvi oporavili (Fellini, 2018).

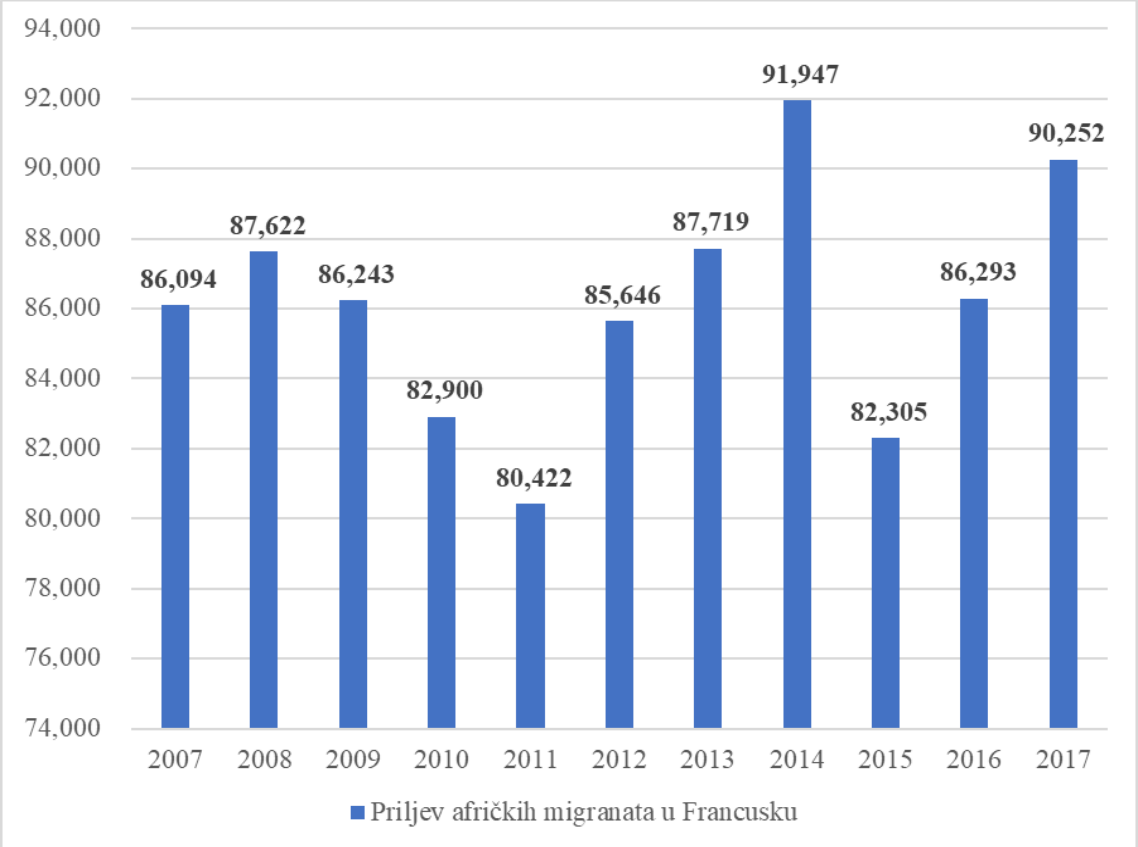
Kao što možemo vidjeti iz Grafikona 26, priljev afričkih migranata u Španjolsku krenuo je ponovno rasti tek 2015. godine kada se španjolsko tržište rada, nakon više godina pada i stagnacija, dostatno oporavilo te počelo zahtijevati nisko kvalificiranu radnu snagu.

4.2. Tokovi prema Francuskoj

U ovoj skupini zemalja, Francuska je najprivlačnija destinacija afričkih emigracija. U promatranom vremenskom periodu od 2007. do 2017. godine, ukupno je zabilježeno 947,443 novopridošlih afričkih emigranata. Godišnji prosjek priljeva pritom je iznosio 86,131 novih imigranata. Vrhunac imigracije iz afričkih zemalja zabilježen je 2014. godine kada je u Francusku pristiglo 91,947 imigranata (OECD, 2020). Ova dinamika priljeva afričkih migranata u Francusku prikazana je u Grafikonu 27. Najniži priljev zabilježen je 2011. godine (80,422), a pritom je lako zamijetiti kako je broj novih afričkih imigranata na godišnjoj razini relativno stabilan u odnosu na Španjolsku ili Italiju. Ova činjenica mogla bi se objasniti francuskom kolonijalnom povijesti u Africi, odnosno postkolonijalnim političkim, kulturnim i jezičnim vezama s pojedinim afričkim zemljama.

Francuska ne bilježi incidente s migrantima na svojim južnim granicama. To se može objasniti manjkom jakih granica (Schengenska zona) i postojanjem jasnih imigracijskih zakona i institucionalnih puteva za imigraciju afričke populacije iz bivših kolonija.

Grafikon 27: Priljev afričkih migranata u Francusku, od 2007. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020)

Kako bi dobili puno sliku utjecaja afričkih imigranta na Francusku, važno je promotriti i njihove dosege na tržištu rada te njihovu integraciju u francusko društvo. Barou (2014) navodi kako unatoč nekim državnim i lokalnim inicijativama, i dalje postoji visok postotak nezaposlenosti među mladima sjevernoafričkog i subsaharskog podrijetla. Sve veća segregacija stanovanja također ometa multietničku kohabitaciju. Također, sve je veći jaz između školskog obrazovanja i obiteljskog obrazovanja koje provode roditelji koji pripadaju tradicionalnim afričkim kulturama (Barou, 2012). U predgrađima je školski uspjeh mnogo slabiji od prosjeka, disciplina se više ne primjenjuje ravnomjerno pa škole ne mogu prenijeti moralne vrijednosti ili zajednička pravila koja su potrebna za koheziju s lokalnim društvom. U tom se kontekstu delinkventne aktivnosti ponekim mladim sjevernoafrikancima čine najprofitabilniji način zarade. Urbani neredi u studenom 2005. najvidljiviji su znak francuskog neuspjeha da integrira marginalizirane imigrantske skupine među doseljene manjine (Barou, 2014).

Kako bi se mogla suočila s takvim poteškoćama, francuska vlada je 2007. odlučila pooštriti kriterije za primanje novih imigranata, zahtijevajući dobro znanje jezika, znanja francuske povijesti te prihvaćanje dominantnih kulturnih normi i vrijednosti. Navedene promjene svjedoče o određenom „povratku asimilacije“ koji se uočava u nekoliko zapadnoeuropskih zemalja od 1990-ih (Bachmann, 1989). Sličan trend može se primijetiti u pravilima za dobivanje francuskog državljanstva. Kandidati moraju dokazati da podržavaju republikanske vrijednosti i slažu se s dominantnim kulturnim standardima, čak i u svom privatnom životu. Razvio se trend miješanja nacionalnosti s nacionalnim identitetom (Weil, 2008).

Ovi kriteriji za imigrante i francuske građane omogućuju ponovno pojavljivanje ideje o asimilaciji time što se razlikuje ljude na kulturnoj osnovi. Ovo je inverzija starijeg republikanskog modela integracije. Očito je da integracijska politika nije u stanju uspjeti kad su načini osiguravanja socijalne kohezije dijelom oslabljeni ekonomskim i socijalnim promjenama. Svrha francuske integracijske politike bila je spriječiti propadanje društvenih normi. Ipak, politika je vjerojatno razvijena prekasno i nije pronašla pravi put do uspjeha. Njezin neuspjeh posebno je dramatičan na njegovom najočiglednijem području, urbanoj politici pokrenutoj krajem 1970-ih za suzbijanje urbane segregacije.

Unatoč različitim programima ove teritorijalizirane socijalne politike, urbana segregacija se posljednjih desetljeća pogoršala (Fitoussi, et al., 2004), a ovaj problem ne dotiče samo nižu društvenu klasu, već i srednju klasu (Maurin, 2004). Socijalna raslojenost stambene četvrti ili područja određuje pristup kvalitetnom obrazovanju i posljedično socijalnu mobilnost

pojedinaca koji tamo žive. Nadalje, ova stambena segregacija u francuskim gradovima sve više podrazumijeva etničku dimenziju, s obzirom na poteškoće koje stanovnici imaju u dijeljenju istog okruženja s različitim skupinama (Barou, 2014).

Suprotno tome, stanovnici koji žive u urbanim četvrtima gdje se susreću s raznolikom društvenom strukturom, lako mogu iskoristiti priliku da se asimiliraju s dominantnim kulturnim kodovima i zajedničkim društvenim vrijednosti, stvarajući sebi tako mogućnost za socijalnu mobilnost prema gore. Stoga se proces integracije čini uglavnom neovisnim o integracijskim politikama i ostaje snažno ovisan o lokalnom ekonomskom, socijalnom i kulturnom kontekstu (Barou, 2014).

Lefranc (2010) u svom radu navodi kako otkrivena velika heterogenost u ekonomskim postignućima imigranata druge generacije, ovisno o njihovom etničkom porijeklu. Među skupinama proučenim u radu, jedna skupina pati od posebno velike etničke diskriminacije na tržištu rada, a tu skupinu čine djeca sjevernoafričkih imigranata. Za ovu grupu su očekivanja o zaradi oko 20% manja od očekivanja od domaćeg stanovništva slične dobi. S obzirom sveukupno relativno nizak stupanj dohodovne nejednakosti na francuskom tržištu rada, etnička diskriminacija predstavlja prilično veliku kaznu na potencijalni ili ostvareni dohodak.

Ukupan dohodovni jaz koju su pretrpjeli muški i ženski useljenici druge generacije iz sjeverne Afrike, usporedno sa domaćim stanovništvom, je slične veličine. S obzirom na opseg dohodovnog jaza između muškaraca i žena (Meurs & Ponthieux, 2000), nedostatak kojeg trpe pripadnice ženskog spola sjevernoafričke manjine posebno je velik.

Dohodovni jaz kojeg trpe sjevernoafrički imigranti druge generacije uglavnom je rezultat njihovih većih poteškoća u zaposlenju. Ovaj jaz, u slučaju muških radnika, djelomično se objašnjava pristupu radnim mjestima nižeg stupnja poslovne stabilnosti koja rezultira čestim, ali istovremeno relativno kratkim, vremenima nezaposlenosti. U slučaju žena, dohodovni jaz je uglavnom potaknut niskom stopom participacije na tržištu rada, kao i niskom stopom izlaska iz nezaposlenost, tj. dugotrajnom nezaposlenošću. Diskriminacija u nadnicama i niže obrazovna postignuća igraju ograničenu ulogu u oblikovanju dohodovnog jaza (Lefranc, 2010).

Otprilike polovica ukupnog jaza u dohotku druge generacije imigranata iz sjeverne Afrike objašnjava se njihovim manje privilegiranim socijalnim podrijetlom. Ograničavajući usporedbu s domaćim stanovništvom sličnog socijalnog podrijetla (definirano roditeljskim karijernim postignućima i obrazovanjem) jaz u godišnjem dohotku pada za oko 10 postotnih bodova. Jednom kada se u obzir uzme socijalno podrijetlo, pojedinačni ljudski kapital ima vrlo skroman

utjecaj na izmjereni dohodovni jaz. Uzimanje u obzir svih dostupnih pojedinačnih karakteristika i dalje preostajemo s znatnim dohodovnim jazom od oko 10%. Ovaj preostali jaz trebao bi se tumačiti kao opseg etničke diskriminacije na tržištu rada (Lefranc, 2010).

Rezultati Lefrancove (2010) studije time sugeriraju da je dohodovni jaz kojeg pretrpe imigranti druge generacije iz sjeverne Afrike donekle objašnjiv prisustvom diskriminacije na tržištu rada specifično te u društvu općenito. Ovakva situacija, koja objašnjava niža socio-ekonomska postignuća djece imigranata, podcrtava visoku cijenu migracije za roditelje, zajedno s činjenicom da navedeni roditelji također obično imaju položaje niskog socio-ekonomskog statusa u zemlji odredišta.

4.3. Tokovi prema Italiji

Italija je na vrhuncu migrantske krize bila glavni koridor za migracije stanovništva s Bliskog istoka. Nagli porast priljeva stranih migranata te ekonomska i politička nestabilnost u jeku globalne financijske krize rezultirali su pogoršanim stavovima talijanske javnosti prema migrantima.

Primjerice, Kako navodi Tricia Nwaubani u članku za Reuters (Tricia Nwaubani, 2017), pogoršavajuće stavove talijanske javnosti prema migrantima ne uzrokuju samo povećani dolasci imigranata, već i ogromni te često zastrašujući centri u kojima su smješteni, rekao je Carlo Geromel, medijator Cooperative Sociale[4]. Nastavlja, „ako vidite imigrantske centre koji izgledaju kao nacistički kampovi ili getoi, razumno je da će se ljudi zabrinuti". Organizacija Carla Geromela djeluje u manjim centrima u kojima živi ne više od 20 imigranata, koji pritom prolaze kroz procese povezivanja s lokalnim udrugama, volonterskim i poslovnim prilikama te stručnim usavršavanjem. "Na ovaj način lokalno stanovništvo ima priliku upoznati ih, razgovarati s njima i nadvladati mržnju", rekao je Geromel.

Neprijateljstvo javnosti prema imigrantima te izbjeglicama je i dalje dosta visoko, a mnogi se protive planovima vlade za preraspodjelu tražitelja azila širom zemlje, navode aktivisti. Prošlog studenog (Tricia Nwaubani, 2017) stanovnici malog sela Gorino, oko 100 km južno od Venecije, postavili su barikade na cestama prema selu, kako bi spriječili da mala skupina žena i djece migranata dobije smještaj u lokalnom hostelu.

Ranije u 2017. godini, talijanski suci su pokrenuli istragu nakon što je na internetu objavljen video na kojem se vidi kako afrički imigrant utapa u Velikom kanalu Venecije dok gledatelji gledaju s obližnjih brodica, a pritom mu nitko nije skočio u pomoć. Među mnoge azilante spustio se strah od najgoreg (deportacija), nakon što je bivši premijer Matteo Renzi, čelnik Demokratske stranke, izjavio da Italija nema moralnu dužnost ugostiti imigrante te je pozvao naciju da izbjegava mentalitet dobročinitelja.

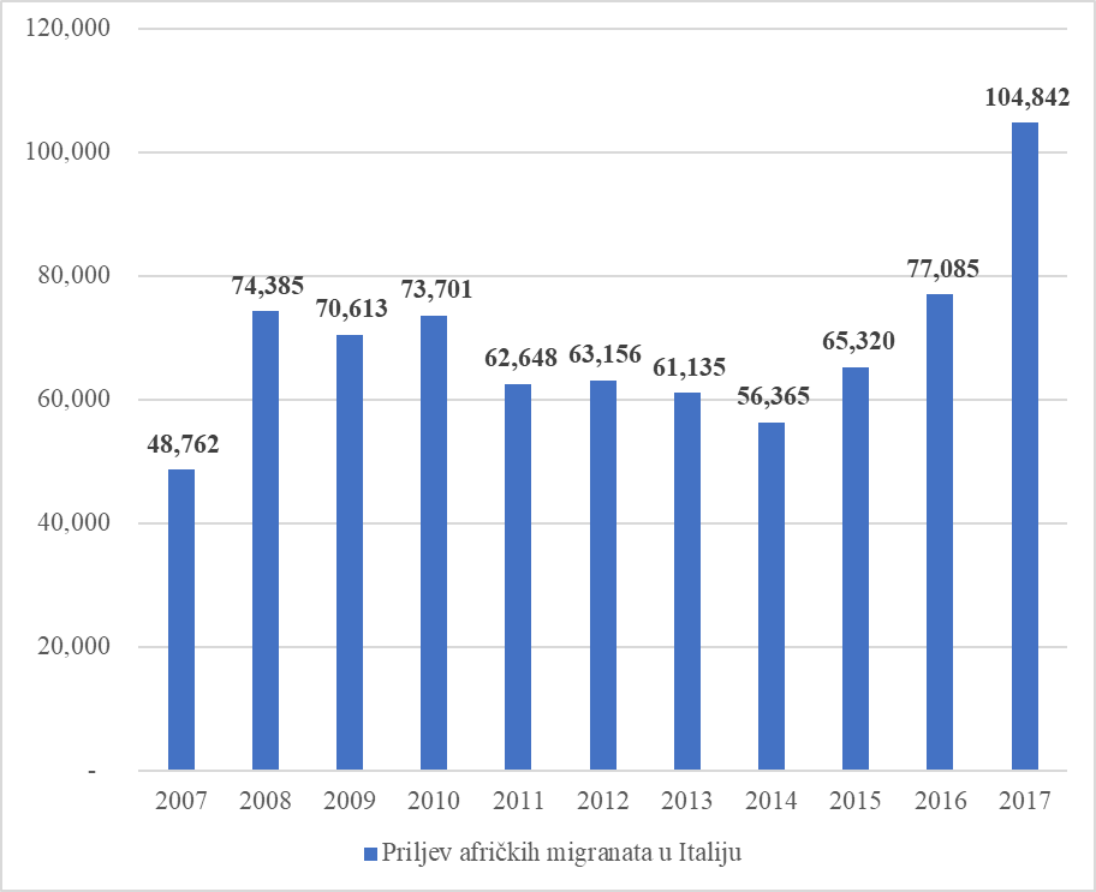
Ovakav razvoj događaja upućuje na zaključak da čak i donedavno umjereni političari zaoštravaju svoje javne poglede prema imigrantima. Ovaj signal sigurno nije prošao neprimijećeno ni u institucijama EU, gdje je trebao poslati poruku manjka strpljenja prema suprotstavljenim politikama nekih zemalja članica EU.

[4] Talijanska neprofitna udruga

Grafikon 28 prikazuje dinamiku priljeva afričkih migranata u Italiju u periodu od 2007. do 2017. godine. Vrhunac priljeva zabilježen je u 2017. godini (104,842), a najslabiji priljev zabilježen je u 2007. godini (48,762). Godišnji prosjek pritom je iznosio 68,910 novopridošlih afričkih imigranta, a u istom vremenskom periodu ukupno je zabilježeno 758,012 imigranata iz afričkih zemalja (OECD, 2020).

Na vrhuncu migrantske krize 2014. godine, broj ovih afričkih imigranta bio je ispodprosječno nizak, svega 56,365. Isto kao i u slučaju Španjolske, možemo zaključiti kako je migrantska kriza 2014. godina bila poglavito bazirana na priljevima migranata s Bliskog istoka.

Grafikon 28: Priljev afričkih migranata u Italiju, od 2007. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema podacima s (OECD, 2020)

U vremenskom periodu od 2007. do 2017. godine, ukupan priljev afričkih migranta u Španjolsku, Francusku i Italiju iznosio je 2,377,023. Vrhunac je zabilježen 2008. godine, kada je pristiglo 272,045 afričkih imigranata, a najniži zabilježen priljev bio je 2014. godine kada je pristiglo 185,603 afričkih imigranta (OECD, 2020).

Nakon dolaska globalne ekonomske krize 2008. godine, porast utjecaja diskriminacije na različite imigrantske skupine gledano kroz dinamiku stope nezaposlenosti je bio relativno ograničen, dok je profesionalna segregacija definitivno ojačala. Pad zaposlenosti niskokvalificiranih radnika nije bio toliko dramatičan kao u Španjolsko, ali u Italiji je došlo značajnog pada potražnje za visoko kvalificiranom radnom snagom. Potražnja za niskokvalificiranom radnom snagom zbog kućanskih potreba i potreba za brigom i dalje je rasla značajno, čak i tijekom krize (Fellini, 2018).

Što se tiče integracije afričkih imigranata, Fokkema i de Haas (2011) su u korištenjem jedinstvenog skupa podataka ispitali pred i post migracijske determinante socio-kulturne integracije prve generacije imigrantskih skupina na jugu Europe. Rezultati dijelom ističu dominaciju pred migracijskih čimbenika. Doseljenici koji su bili dobro obrazovani i dobro informirani prije migracije i koji migriraju u mladoj dobi, postižu višu razinu socio-kulturne integracije. Idući protiv nekih hipoteza, ženski spol i sjevernoafričko podrijetlo imaju pozitivan učinak na socio-kulturnu integraciji za razliku od muškog spola i subsaharskog podrijetla.

S obzirom na čimbenike nakon migracije, profesionalni status je glavna ekonomska odrednica socio-kulturne integracije. Zanimljivo je da zaposlenje kao takvo nema značajnijeg učinka na socio-kulturnu integraciju. To sugerira da se segmentacija tržišta rada i diskriminacija negativno utječe na socio-kulturnu integraciju. Rezultati također sugeriraju da politike koje imigrantima omogućavaju da imaju koristi od vlastitog ljudskog kapitala te omogućuju socijalno-ekonomsku mobilnost prema gore, poboljšavaju socio-kulturnu integraciju. Analiza je također pokazala da je socio-kulturna integracija u značajnoj mjeri određena teretom kojeg migranti preuzimaju kada kreću migrirati iz svoje zemlje podrijetla. Doseljenici koji su bili dobro obrazovani i dobro informirani prije migracije i koji su akumulirali migracijsko iskustvo u relativno mladoj dobi nastoje obično postižu višu razinu društveno-kulturne integracije. Istovremeno, rezultati pokazuju da su imigranti iz Egipta i, posebice, Maroka integriraniji u cjelini od migranata iz subsaharske Afrike. Čini se da je očigledan čimbenik taj što se subsaharski imigranti češće susreću s rasizmom i diskriminacijom nego li imigranti iz sjeverne Afrike (Fokkema & de Haas, 2011).

Ostali neizmjereni čimbenici također mogu djelomično objasniti razlike u integraciji imigrantskih skupina. Neki od tih čimbenika mogu uključivati varijable poput zemljopisne i kulturne blizine (unatoč vjerskoj razlici, mediteranska društva dijele dugu zajedničku povijest i neka kulturna obilježja), više razine razvoja i modernizacije te većeg stupnja poznavanja

europskih društava zbog turizma, medija, povratne migracije i drugih čimbenika koji povećavaju izloženost. Ovi čimbenici posebno utječu na marokanske imigrante u Španjolskoj (Fokkema & de Haas, 2011).

Isto tako vrijedi napomenuti kako ženski spol ima snažan, značajno pozitivan i robustan učinak na socio-kulturnu integraciju. Ta činjenica prkosi stereotipima o navodnoj pasivnost, relativnoj zaostalosti i povezanosti imigrantica s tradicijama iz patrijarhalnih zemalja u razvoju. Mnoge afričke žene imigrantkinje u južnoj Europi bave se kućnim poslovima te poslovima njege u neformalnom sektoru (Anderson, 2000) (Anthias & Lazaridis, 2000), koji ih često dovodi u izravan i trajan kontakt s njihovim poslodavcima i djecom. Za posljedicu će to vjerojatnije stvoriti osobne odnose i dovesti do usvajanja jezika, za razliku od poljoprivrednih i građevinskih radova koje mnogi muški imigranti obično obavljaju.

Neočekivani rezultat je da migranti koji migriraju prvenstveno iz ekonomskih razloga pokazuju nižu razinu socio-kulturne integracije od migranata koji migriraju iz egzistencijalnih razloga. Čini se da to proturječi dokazima o ekonomskoj integraciji, gdje su ekonomski motivirani migranti pokazali jači učinak na tržištu rada (van Tubergen, et al., 2004). Čini se da ovo posebno igraju ulogu među marokanskim i egipatskim migrantima. Kroz analizu dosljedno se pronalazi da status zaposlenja, kao takav, nema značajnog utjecaja na socio-kulturnu integraciju, ali vrsta zanimanja ima. To je vjerojatno rezultat snažno segmentiranog tržišta rada u Italiji preko etničkih i rodnih linija, a time i ranije potkrepljujući objašnjenja koja povezuju relativno uspješnu socio-kulturnu integraciju žena sa njihovom specifičnošću profil zanimanja. Ova činjenica također, može pružiti objašnjenje za različite učinke višeg obrazovanja na socio-kulturnu integraciju među različitim imigrantskim skupinama (Fokkema & de Haas, 2011).

Ova su otkrića također relevantna za trenutne rasprave o (europskim) migracijama i integracijskim politikama. Na primjer, restriktivne politike useljavanja mogu stvoriti nove, marginalizirane klase radnika s ograničenim mogućnostima za socijalno-ekonomsku mobilnost prema gore. Takve politike mogle bi poslužiti kratkoročnim ekonomskim interesima poslodavaca kojima je potreban jeftini (ilegalni) migrantski rada, ali pritom se ozbiljno riskira ugrožavanje zajedničkog interesa u dugoročnu gospodarsku i socio-kulturnu integraciju imigranata (Fokkema & de Haas, 2011).

Zaključak kojeg se može izvesti na temelju ovih radova je potreba za stabilnom i detaljnom imigracijskom i integracijskom politikom koja bi osiguravala promicanje ekonomskog prosperiteta, socio-ekonomsku mobilnost prema gore i socijalnu koheziju s lokalnim

stanovništvom. Pritom je važno osigurati ponudu poslova na tržištu rada koji bi mogli iskoristiti ljudski kapital imigranata. To bi se olakšalo provođenjem antidiskriminacijske politike, priznavanjem profesionalnih kvalifikacija i odabirom imigranata prema njihovim specifičnim vještinama, a pritom im postupno osigurati pravo na (trajno) prebivalište, što bi im dodatno proširilo mogućnosti za profesionalnu karijeru.

5. ZAKLJUČAK

Razlozi emigranata, bili oni usmjereni prema dolasku u Europu ili na neki drugi kontinent, ili oni unutar afričkog kontinenta vezani su za političke, ekonomske i okolišne (klimatske) faktore. Nerazriješeni sukobi, društveno nasilje kao i zastoji u izgradnji mira rezultirali su raseljavanjem milijuna ljudi u Africi. U relativnom smislu, najpogođenije zemlje afričkih migracija su Južni Sudan i Somalija, a u apsolutnom smislu, Egipat, Maroko, Sudan i Somalija.

Maroko, Alžir i Tunis glavne su afričke zemlje polazišta migrantskih ruta prema Europi, točnije prema Francuskoj, Španjolskoj i Italiji. Francuska ima posebno jake veze sa svojim bivšim kolonijama Alžirom, Marokom i Tunisom te je najprivlačnija tamošnjim stanovnicima kao zemlja odredišta zbog odsutnosti jezične barijere. S obzirom na relativno sigurno Sredozemno more ovi migrantski koridori ostat će otvoreni i u budućnosti, bilo kao službeni, legalni i organizirani međudržavni koridori redovnih i povremenih migracija stanovništva, ili oni ilegalne prirode.

Institucije EU stavljaju sve veći naglasak na uspostavljanje trgovačkih sporazuma sa zemljama afričkog kontinenta kako bi u dugom roku usporile dinamiku afričkih migracija prema Europi. Ovi napori će se morati nastaviti, ne samo zbog ekonomskih motivacija, nego i zbog pritiska javnosti u zemljama članicama EU. Javnost se većinski ne osjeća ugodno sa sve većim brojem stranih imigranata što stvara političke pritiske na kreatore politika te institucije EU da razmišljaju dugoročno i kreiraju robusni sustav koji će se moći nositi sa sadašnjim i budućim pritiscima na vanjske granice EU.

Unatoč dominantnom uvjerenju kako su afričke migracije stihijske u naravi i izvanredne u odnosu na one u ostatku svijeta, moderan teorijski okvir, potpomognut istraživanjima u praksi, nudi kvalitetniju sliku motivacija afričkog stanovništva na migraciju te identifikaciju relevantih *push* i *pull* faktora. Ukratko, većina afričkih migracija, posebno onih usmjerenih prema Europi, odnosno EU-27/EU-28, motivirana je željom za obrazovanjem, obiteljskim i poslovnim motivima, a ne oružanim sukobima ili nestašicama hrane ili pitke vode. Naime, *push* faktori, bilo oni socio-političke, ekonomske ili ekološke naravi ne mogu biti glavni argument u objašnjenju afričko-europskih migracija, velika je značajnost i *pull* faktora. Konstantan pritisak na povećanje direktnih stranih investicija u zemlje afričkog kontinenta je, u najmanju ruku, nedostatni alat za usporavanje migracija te je, s obzirom na puno veći pozitivni učinak radničkih doznaka emigrantskog afričkog stanovništva, krivo identificirani indikator i alat u makroekonomskim težnjama za razvojem zemalja afričkog kontinenta.

POPIS LITERATURE

Akrap, A., 2018. *Demografska kretanja u Republici Hrvatskoj. U: Okrugli stol o demografskim aspektima zdravlja djece.* Zagreb, https://www.bib.irb.hr/979791.

Anderson, B., 2000. *Doing the Dirty Work? The Global Politics of Domestic Labour.* London: Zed Books.

Anthias, F. & Lazaridis, G., 2000. *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the Move.* Oxford: Berg.

Armed Conflict Location & Event Data Project, 2016. *web.archive.org.* [Mrežno]
Available at: https://web.archive.org/web/20160118142350/http://www.acleddata.com/data/version-6-data-1997-2015/
[Pokušaj pristupa 31 kolovoz 2020].

Bachmann, C., 1989. *Mise en image d'une banlieue ordinaire. Stigmatisations urbaines et stratégies de communication..* Paris: Syros.

Bakewell, O., 2008. Keeping Them in Their Place: the ambivalent relationship between development and migration in Africa. *Third World,* 7(29), pp. 1341-1358.

Bakewell, O. & Jonsson, G., 2011. *Migration, mobility and the African city,* Oxford: IMI: International Migration Institute.

Barou, 2012. Country Monographs: France. U: J. C. J. H. a. L. W. C. Attias-Donfut, ur. *Citizenship. Belonging and Intergenerational Relations in African Migration.* Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 85-108.

Barou, J., 2014. Integration of immigrants in France: a historical perspective. *Identities - Global studies in culture and power,* 21(6), pp. 642-657.

BBC, 2016. *BBC.* [Mrežno]
Available at: https://www.bbc.com/news/world-europe-24583286
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

Castagnone, E., 2018. Understanding Transnational Labour Market Trajectories of African-European Mmigrants: Evidence from the MAFE Survey. *International Migration Review.*

Dakos, T., 2017. Migration and Globalization - Froms, Patterns and Effects. *Trilogue Salzburg,* pp. 102-117.

De Haas, H., 2007. Turning the tide? Why development will not stop migration. *Development and Change,* 5(38), pp. 819-841.

De Haas, H., 2009. The Myth of Invasion; the inconvenient realities of African migration to Europe. *Third World Quarterly,* 29(Globalistation and Migration: new issues, new politics).

De Haas, H., Vezzoli, S., SZCZEPANIKOVA, A. & VAN CRIEKINGE, T., 2018. *European Migrations: Dynamics, drivers, and the role of policies,* s.l.: Publications Office of the European Union.

Euroepan Parliament, 1997. *European Parliament.* [Mrežno]
Available at: https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

European Commission , 2016. *European Commission; Migration and Home Affairs: Africa.* [Mrežno]
Available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/international-affairs/africa
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

European Commission, 2013. *Africa-EU Partnership.* [Mrežno]
Available at: https://africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/130614_mme_action_plan_fiches_-_update_clean_2.pdf
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

European Commission, 2020. *European Commission.* [Mrežno]
Available at: https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

Europski parlament i Vijeće, 2013. *EUR-Lex.* [Mrežno]
Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0604-20130629&from=EN#tocId11
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

Europski parlament i Vijeće, 2016. *EUR-Lex.* [Mrežno]
Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016L0801&qid=1597240628980&from=EN
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

Eurostat, 2020. *Eurostat.* [Mrežno]
Available at: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_imm3ctb&lang=en
[Pokušaj pristupa 31 kolovoz 2020].

Eurostat, 2020. *Eurostat.* [Mrežno]
Available at: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en
[Pokušaj pristupa 31 kolovoz 2020].

Fellini, I., 2018. Immigrants' labour market outcomes in Italy and Spain: Has the Southern European model disrupted during the crisis?. *Migartion Studies,* 6(1), pp. 53-78.

Fengler, S. i dr., 2019. *Covering Migration - in Africa and Europe: Results from a Comparative Analysis of 11 Countries,* s.l.: an.

Fitoussi, J., Laurent, E. & Maurice, J., 2004. *Ségrégation urbaine et intégration sociale. Conseil d'analyse économique.,* Paris: La Documentation française.

Flahaux, M.-L. & De Haas, H., 2016. African migration: trends, patterns, drivers. *Comparative Migration Studies,* Issue 4.

Fokkema, T. & de Haas, H., 2011. Pre- and Post-Migration Determinants of Socio-Cultural Integration of African Immigrants in Italy and Spain. *International Migration,* 53(6), pp. 3-26.

Forum on Climate Refugees, 2012. *Global Governance Project.* [Mrežno]
Available at: http://www.glogov.org/?pageid=80
[Pokušaj pristupa 5 Svibanj 2012].

Fuentes, M., 2001. Migration and Spanish nationality law. U: P. Weil & R. Hansen, ur. *Towards a European Nationality: Citizenship, Immigration and Nationality Law in the EU.* London: Palgrave, pp. 118-142.

Geddes, A., 2016. *The politics of migration and immigration in Europe.* 2nd ur. London: Sage Publications.

Gonzalez-Barrera, A. & Connor, P., 2019. *Pew Research Center.* [Mrežno]
Available at: https://www.pewresearch.org/global/2019/03/14/around-the-world-more-say-immigrants-are-a-strength-than-a-burden/
[Pokušaj pristupa 31 Kolovoz 2020].

Hugo, G., 2013. *Migration Policy Insitute.* [Mrežno]
Available at: http://www.migrationpolicy.org/research/what-we-know-about-circular-migration-and-enhanced-mobility
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

International Organisation for Migration, 2015. *International Organisation for Migration.* [Mrežno]
Available at: https://www.iom.int/news/migrant-arrivals-sea-italy-top-170000-2014
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

International Organisation for Migration, 2018. *International Organisation for Migration.* [Mrežno]
Available at: https://publications.iom.int/system/files/pdf/global_migration_indicators_2018.pdf
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

International Organization for Migration, 2019. *International Organization for Migration.* [Mrežno]
Available at: https://www.iom.int/sites/default/files/about-iom/iom_snapshot_a4_en.pdf
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

International Organization for Migration, 2019. *IOM, UN Migration: World Migration Report 2020.* [Mrežno]
Available at: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

Kohnert, D., 2007. *African Migration to Europe: Obscured Responsibilities and Common Misconceptions,* Hamburg: GIGA German Institute of Global and Area Studies.

Lefranc, A., 2010. Unequal Opportunities and Ethnic Origin: The Labor Market Outcomes of Second-Generation Immigrants in France. *American Behavioral Scientist, SAGE Publications,* 53(12), pp. 1851-1882.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. *Hrvatska enciklopedija.* [Mrežno]
Available at: http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40619
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020.].

Maurin, E., 2004. *Le ghetto français. Enquête sur le séparatisme social.*. Paris: Le Seuil.

McKinsey & Company, 2018. *How migration data can deliver real-life benefits for migrants and governments.* [Mrežno]
Available at: https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/how-migration-data-can-deliver-real-life-benefits-for-migrants-and-governments
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

McKinsey Global Institute, 2016. *McKinsey & Company; Global migration's impact and opportunity.* [Mrežno]
Available at: https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/global-migrations-impact-and-opportunity
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

Meurs, D. & Ponthieux, S., 2000. Une mesure de la discrimination dans l'´ecart de salaires en hommes et femmes. *Economie et Statistique,* pp. 33-337.

Migration Policy Institute, 2013. *Migration Policy Institute.* [Mrežno]
Available at: https://www.migrationpolicy.org/article/causes-south-south-migration-and-its-socioeconomic-effects
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

Moreno Fuentes, F. J., 2005. Evolution of Spanish immigration policies and their impact on North African migration to Spain. *HAGAR - Studies in Culture, Polity and Identities,* 6(1), pp. 119-145.

Neisser, H., 2016. European Migration Policy. U: B. Gebrewold, ur. *Africa and Fortress Europe.* New York: Routledge, pp. 139-147.

OECD, 2019. *2019 International Migration and Displacement Trends and Policies Report to the G20.* [Mrežno]
Available at: https://www.oecd.org/migration/mig/G20-migration-and-displacement-trends-and-policies-report-2019.pdf
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

OECD, 2020. *OECD.Stat.* [Mrežno]
Available at: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIG
[Pokušaj pristupa 31 kolovoz 2020].

Piesse, M., 2014. *Future Directions International.* [Mrežno]
Available at: http://www.futuredirections.org.au/publication/factors-influencing-migration-and-population-movements/
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

Press Trust of India, 2015. *Business Standard.* [Mrežno]
Available at: https://www.business-standard.com/article/pti-stories/over-1-million-arrivals-in-europe-by-sea-unhcr-
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

Sander, C. & Maimbo, S., 2003. *Migrant Labor Remittances in Africa: Reducing Obstacles to Developmental Contributions. In Africa Region Working Paper Series,* Washington DC: World Bank.

Schapendonk, J., 2018. Navigating the migration industry: migrants moving through and African-European web of facilitaion/control. *Journal of Ethnic and Migration Studies,* 44(4: Special Issue: Exploring the Migration Industries), pp. 663-679.

Schoorl, J. i dr., 2000. *Push and Pull Factors of International Migration: A Comperative Report,* Luxembourg: Eurostat.

The Local, 2015. *The Local.* [Mrežno]
Available at: https://www.thelocal.es/20151225/two-dead-as-migrants-storm-spanish-border
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

The World Bank, 2020. *The World Bank.* [Mrežno]
Available at: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?end=2017&locations=DZ-TN-MA&start=2003&view=chart
[Pokušaj pristupa 31 kolovoz 2020].

Tricia Nwaubani, A., 2017. *Reuters.* [Mrežno]
Available at: https://www.reuters.com/article/us-italy-migrants-africa/african-migrants-fear-for-future-as-italy-struggles-with-surge-in-arrivals-idUSKBN1A30QD
[Pokušaj pristupa 11 Kolovoz 2020].

UNHCR, 2015. *UNHCR.* [Mrežno]
Available at: https://www.unhcr.org/protection/operations/56bb369c9/press-coverage-refugee-migrant-crisis-eu-content-analysis-five-european.html
[Pokušaj pristupa 12 Kolovoz 2020].

United Nations, 2013. *United Nations.* [Mrežno]
Available at:
https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/migration/migrationreport2013/Full_Document_final.pdf
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

van Tubergen, F., Maas, I. & Flap, H., 2004. The economic incorporation of immigrants in 18 western societies: origin, destination, and community effects. *American Sociological Review,* Svezak 69, pp. 704-727.

Vijeće EU, 2003. *EUR-Lex.* [Mrežno]
Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32003L0109&qid=1597240700482&from=EN
[Pokušaj pristupa 12 kolovoz 2020].

Vijeće EU, 2003. *EUR-Lex.* [Mrežno]
Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32003L0086&qid=1597240882292&from=EN
[Pokušaj pristupa 12 kolovz 2020].

Weil, P., 2008. *How to Be French. Nationality in the making since 1789..* Durham, NC: Duke University Press.

Wike, R., Stokes, B. & Simmons , K., 2016. *Pew Research Center.* [Mrežno]
Available at: https://www.pewresearch.org/global/wp-content/uploads/sites/2/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf
[Pokušaj pristupa 9 Kolovoz 2020].

Zelinsky, Z., 1971. The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review,* 2(61), pp. 219-249.

Zimmermann, K. F., 1996. European Migration: Push and Pull. *Internatioanl Regional Science Review.*

POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA

Grafikon 1: Ukupan broj i udio (% u ukupnoj svjetskoj populaciji) ljudi koji žive izvan zemlje rođenja 7
Grafikon 2: Struktura prisilno raseljenog stanovništva u 2017. godini na globalnoj razini, u milijunima 8
Grafikon 3: 20 najfrekventnijih afričkih migracijskih zemalja u 2019. godini 18
Grafikon 4: Prvih deset afričkih zemalja po broju izbjeglica i tražitelja azila u 2018. godini 19
Grafikon 5: 20 najfrekventnijih migrantskih koridora u Africi i između zemalja Afrike; Azije i Europe 20
Grafikon 6: Udijeli afričkih imigranata u EU prema regiji rođenja 23
Grafikon 7: Udio afričkih imigranta u ukupnom broju imigranata EU-28..... 24
Grafikon 8: Broj novopridošlih afričkih imigranta u EU-17..... 25
Grafikon 9: Broj novopridošlih marokanskih imigranta u odabrane zemlje EU..... 26
Grafikon 10: Broj novopridošlih alžirskih imigranta u odabrane zemlje EU..... 27
Grafikon 11: Broj novopridošlih tuniskih imigranta u odabrane zemlje EU..... 28
Grafikon 12: Broj novopridošlih libijskih imigranta u odabrane zemlje EU 28
Grafikon 13: Broj novopridošlih imigranata iz odabranih zemalja sjeverne Afrike u Španjolsku, Francusku, Belgiju, Njemačku i Italiju u periodu između 2008. i 2018. godine..... 29
Grafikon 14: Dinamika afričkih migracija između 1990. i 2019. godine..... 32
Grafikon 15: Dinamika marokanskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene 34
Grafikon 16: Dinamika alžirskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene..... 35
Grafikon 17: Dinamika tuniskih emigracija prema odabranim zemljama EU i BDP-a per capita, PPP, tekuće cijene..... 36
Grafikon 18: Dinamika kamerunskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) 37
Grafikon 19: Dinamika srednjoafričkih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) 38
Grafikon 20: Dinamika kongolskih (DRC) tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) 39
Grafikon 21 prikazuje dinamiku somalijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima u vremenskom periodu od 2008. do 2019. godine. Somalija je država u kojoj traje dugotrajni građanski rat. Vlada neimaština, nestabilnost i neizvjesnost, a oružani sukobi se sporadično pojačavaju i slabe. Broj novopridošlih tražitelja azila u EU-27 je daleko najviši od promatranih zemalja, a broj smrti uzorkovane oružanim sukobima je relativno stabilan. Koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima pozitivnog je smjera te iznosi 0.29555. 39
Grafikon 22: Dinamika somalijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) 40
U Grafikonu 23 prikazana je dinamika libijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) Libijski građanski rat krenuo je 2014. godine te još uvijek traje. Ovdje je koeficijent korelacije između broja novopridošlih tražitelja azila u EU-27 i broja smrtnih slučaja u oružanim sukobima negativnog smjera te iznosi zanemarivih -0.0473. Najveći broj novopridošlih tražitelja azila zabilježen je 2015. godine (3,845), a najveći broj poginulih u oružanim sukobima, njih 2,865, zabilježen je godinu kasnije. Unatoč zamjetnom rastu broja poginulih između 2017. i 2019. godine, trend opadanja broja novopridošlih tražitelja azila je i dalje u opadanju pa tako 2019. godine iznosi 2,310..... 40
Grafikon 24: Dinamika libijskih tražitelja azila u EU-27 i nasilnih smrti uzrokovane oružanim sukobima (2008.-2019.) 41

Grafikon 25: Omjer broja novih tražitelja azila iz Kameruna, CAR-a, DRC-a, Libije i Somalije u EU-27 na broj poginulih u oružanim sukobima u navedenim zemljama 42
Grafikon 26: Priljev afričkih migranata u Španjolsku, od 2007. do 2017. godine 50
Grafikon 27: Priljev afričkih migranata u Francusku, od 2007. do 2017. godine 53
Grafikon 28: Priljev afričkih migranata u Italiju, od 2007. do 2017. godine 58

Slika 1: Karta svijeta s istaknutim područjima sklonim negativnim utjecajima uragana, suše i rasta razine mora 15
Slika 2: Najfrekventnije migrantske rute između zemalja sjeverne Afrike i juga Europe 21

Tablica 1: Pregled bilateralnih i multilateralnih sporazuma između EU i afričkih zemalja 47